

WWF:n ympäristökasvatuksen osana järjestettyyn Toiveajatteluako? –kuvituskilpailuun osallistuneiden töiden ja toiveiden analysointi

- Mitä lapset ja nuoret toivovat maailman puolesta?

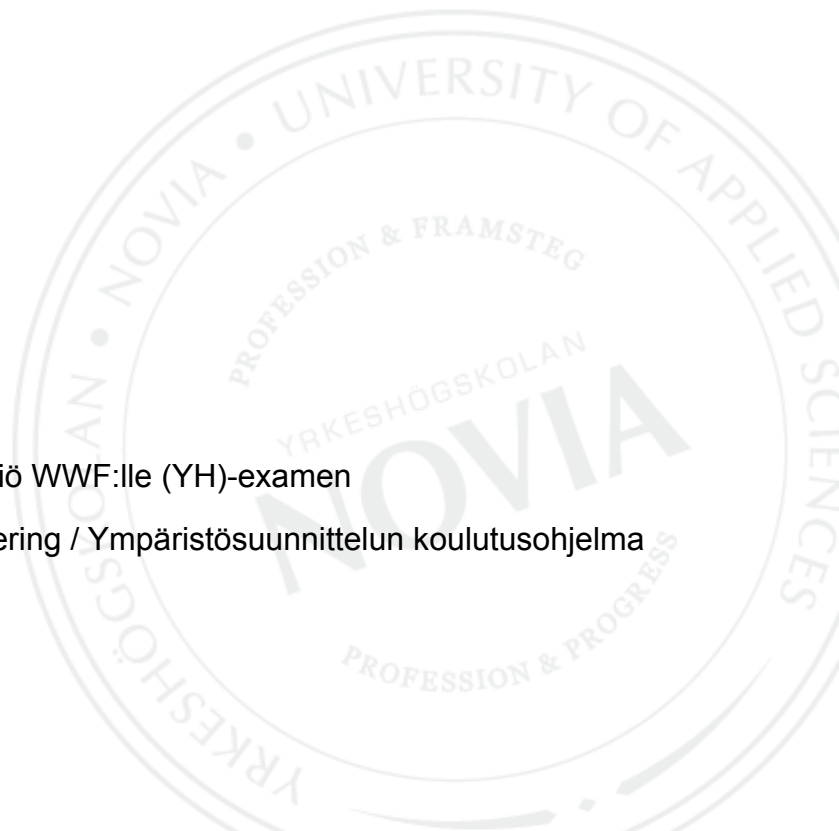
Opinnäytetyö

Anja Niskanen

Opinnäytetyö Maailman luonnonsäätiö WWF:lle (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för Miljöplanering / Ympäristösuunnittelun koulutusohjelma

Raseborg / Raasepori 2012

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Anja Niskanen

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Ympäristösuunnittelu, Raasepori

Ohjaajat: Eva Sandberg-Kilpi, Essi Aarnio-Linnanvuori

Nimike: WWF:n ympäristökasvatuksen osana järjestettyyn Toiveajatteluako? –kuvituskilpailuun osallistuneiden töiden ja toiveiden analysointi

- Mitä lapset ja nuoret toivovat maailman puolesta?

Päivämäärä: 28.1.2012 Sivumäärä: 79 Liitteet: 1

Tiivistelmä

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Maailman luonnonsäätiö WWF. WWF on talvella 2010 – 2011 järjestänyt Toiveajatteluako? -kuvituskilpailun suomalaisille ja nepalilaisille koululaisille. Tässä opinnäytetyössä käsitellään kilpailuun osallistuneiden suomalaisten lähettämiä kuvia ja toiveita. Näitä kuvia on 859 kappaletta, ja ne sisältävät yhteensä 1111 toivetta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lasten ja nuorten ajatuksia maailmasta, minkä takia työssä on keskitytty erityisesti toiveisiin eikä samassa määrin kuviin. WWF on kiinnostunut lasten ja nuorten ajatuksista, jotta se voi paremmin kehittää ympäristökasvatustoimintaansa.

Työn aikana toiveista on tehty useita taulukoita ja ryhmittelyitä, joiden perusteella on saatu tulokset asioista, joita lapset ovat toivoneet eniten. Toiveita on ryhmitelty siten, että poikien ja tyttöjen toiveet, eri ikäryhmien toiveet sekä eri lääneistä tulleiden toiveet on eroteltu toisistaan. Näillä ryhmittelyillä on pyritty selvittämään, onko olemassa esim. tietty ikäryhmä, joka ei ole ollenkaan kiinnostunut jostain ajankohtaisesta aiheesta.

Sukupuolten välillä ei toiveissa ole merkittäviä eroja, vaikka pieniä eroja suosituimmuusjärjestyksessä onkin. Ikäryhmittäin eroja löytyy jonkin verran. Kaikissa ikäryhmissä suosituimmat aihekategoriat ovat maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet, eläinten oikeudet ja suojeleminen, metsien ja muiden kasvien suojeleminen sekä toiveet roskattoman ja puhtaan luonnon puolesta. Myös lääneittäin vertailtuina suosituimmat toiveet ovat samoja kuin eri ikäryhmien välillä.

Huomioitavaa on, että lasten teoksista puuttuu jonkin verran tietoja, minkä takia tuloksissa ei ole täysin pystytty hyödyntämään suurta materiaalmäärää. Tästä syystä työn lopuksi pohditaan myös kiinnostavia jatko- ja lisätutkimusmahdollisuuksia.

Kieli: suomi Avainsanat: ympäristökasvatus, taidekasvatus,
ympäristöongelmat, luonnonsuojelu, Toiveajatteluako? -kuvituskilpailu

EXAMENSARBETE

Författare: Anja Niskanen

Utbildningsprogram och ort: Miljöplanering, Raseborg

Handledare: Eva Sandberg-Kilpi, Essi Aarnio-Linnanvuori

Titel: En analys av önskningarna i teckningar gjorda för tävlingen Önsketänkande? som ordnades som en del av WWF:s miljöfostran - Vad önskar barn och unga för världen?

Datum: 28.1.2012 Sidantal: 79 Bilagor:1

Sammanfattning

Examensarbetet utfördes för Världsnaturfonden WWF. WWF hade under vintern 2010-2011 ordnat illustreringstävlingen Önsketänkande? för barn och unga i Finland och Nepal. I mitt slutarbete har teckningar och önskningar av finska barn och unga behandlats. I totalt 859 teckningar fanns sammanlagt 1111 önskningar.

Syftet med examensarbetet var att ta reda på barns och ungas tankar om världen, därför fokuserade man speciellt på önskningarna och inte lika mycket på teckningarna. WWF är intresserad av barns och ungas tankar för att bättre kunna utveckla sin miljöfostrande verksamhet.

Under arbetets gång gjordes flera tabeller och grupperingar, baserade på resultatet av barnens mest önskade saker. Grupperingarna gällde skillnaderna mellan flickors och pojkars önskningar, skillnader mellan önskningar från olika åldersgrupper samt önskningar från olika län. Så försökte jag ta reda på om det finns en grupp som inte alls är intresserad av något aktuellt tema. Det fanns inga betydande skillnader mellan kön, fast små skillnader kom fram i ordningen av de mest populära önskningarna. Mellan olika åldersgrupper fanns det några skillnader. För alla åldersgrupper var de mest populära teman världsfred och andra önskningar som gäller relationer mellan människor, skydda djur, skydda skog och växter samt ren natur. De mest populära teman mellan olika län var de samma som mellan olika åldersgrupper.

Under arbetets gång blev det klart att det fattas en del information på barnens teckningar, vilket var orsaken till att man inte helt kunde utnyttja den stora materialmängden. Därför har man i slutet av arbetet funderat på intressanta fortsättnings- och ytterligare forskningsmöjligheter.

Språk: finska Nyckelord: miljöfostran, konstfostran, miljöproblem, naturskydd, Önsketänkande? -illustreringstävling

BACHELOR'S THESIS

Author: Anja Niskanen

Degree Programme: Environmental Planning, Raseborg

Supervisors: Eva Sandberg-Kilpi, Essi Aarnio-Linnanvuori

Title: An Analysis of Wishes Expressed in an Illustration Competition Organized As a Part of WWF's Environmental Education - What Do Children and Teenagers Wish for the World? / WWF:n ympäristökasvatuksen osana järjestettyyn Toiveajatteluako? –kuvituskilpailuun osallistuneiden töiden ja toiveiden analysointi -Mitä lapset ja nuoret toivovat maailman puolesta?

Date: 28 January 2012 Number of pages: 79 Appendices: 1

Summary

This thesis was carried out for The World Wide Fund for Nature (WWF). During the winter 2010-2011 WWF had organized the event Toiveajatteluako? (= Wishful thinking?) – an illustration competition for schoolchildren in Finland and Nepal. In this thesis drawings and wishes by Finnish children have been dealt with. There were 859 drawings by Finnish children and they contained overall 1 111 wishes.

The purpose of the thesis was to find out children's and teenagers' thoughts about the world, which is why the main focus was on the wishes and not so much on the pictures. WWF is interested in children's thoughts so that they can better develop their environmental education.

During the project several tables and classifications were made, and the results of the children's most important wishes came from these tables and classifications. Classifications were the differences between the wishes from girls and boys, differences between the different age groups and differences between wishes from different provinces. This was done to find out if there is some group that shows no interest at all in some current topic. There were no significant differences between the wishes regarding gender, although some minor differences were found in the order of the most popular wishes. Between the different age groups there were some differences found. In all age groups the most popular themes were world peace and other wishes that are related to relationships between people, animal rights and wishes for a clean nature. Also between the provinces the most popular themes were the same as the ones between age groups.

As the project continued it became clear that some information was missing in the drawings, which is why it has not been possible to fully use the huge amount of material. That is why there are thoughts about a follow-up and supplementary research at the end of the thesis.

Language: Finnish

Key words: environmental education, art education, environmental problems, conservation of nature, Toiveajatteluako? –illustration competition

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Ympäristökasvatus	3
2.1 Ympäristökasvatus osana kestäväää kehitystä	3
2.2 Ympäristökasvatus Suomessa	5
3. Taidekasvatus	8
3.1 Taide- ja ympäristökasvatuksen yhdistäminen	8
3.2 Lasten ja nuorten taidekasvatus	9
4. WWF	10
4.1 WWF Suomi	11
4.2 Ympäristökasvatus WWF:ssä	12
5. Työn lähtökohdat	13
5.1 Tutkimuskysymysten muotoutuminen	13
5.1.1 Erot asuinpaikoittain, ikäluokittain, sukupuolten välillä sekä syntyperäisten suomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten välillä	13
5.1.2 Virheelliset käsitykset	13
5.1.3 Aiheiden puuttuminen kokonaan ja uudet aiheet	14
5.1.4 Suomea ja ulkomaita koskevat toiveet	14
5.1.5 Erot sukupuoltenvälisissä maailmankäsityksissä	14
5.1.6 Populaarikulttuurin vaikutus	15
5.2 Etukäteen odotetut toiveet	15
5.2.1 Ilmastonmuutos, jäätiköiden sulaminen ja merenpinnan nousu	15
5.2.2 Fossiilisten polttoaineiden käyttö ja otsonikato	16
5.2.3 Ekologinen rakentaminen sekä roskaaminen ja kierrätys	17
5.2.4 Liiallinen väestönkasvu ja kaupungistuminen	18
5.2.5 Ydinvoima ja ympäristön kemikalisoituminen	19
5.2.6 Ruoan ja veden riittävyys	20
5.2.7 Eläinten kohtelu	21
5.2.8 Biodiversiteetti ja ekosysteemit	22
5.2.9 Itämeren tilanne ja liikakalastus	24
5.2.10 Metsien kaataminen ja eroosio	25
5.2.11 Ihmisistä riippumattomat uhkat	26
6. Tutkimusmenetelmät	26
6.1 Piirustusten läpikäynti ja ryhmittely	27
6.2 Toiveiden tutkiminen	31
7. Aineiston esittely	31
7.1 Osallistuneiden sukupuolijakauma	32
7.2 Osallistuneiden luokkajakauma	32
7.3 Osallistujien ikäjakauma	33
7.4 Osallistujien paikkakuntajakauma	34
7.5 Toiveiden jakautuminen aihepiireittäin	35
8. Toiveiden analysointi	36
8.1 Toiveiden erittely tekijän sukupuolen mukaan	36
8.2 Toiveiden erittely tekijän iän mukaan	38
8.3 Toiveiden erittely tekijän asuinpaikan mukaan	43
9. Piirustusten analysointi	45
9.1 Voittajat ja erityismaininnan saaneet kuvat yläkoulusarjassa	46
9.2 Voittajat ja erityismaininnan saaneet kuvat alakoulusarjassa	51
10. Työn onnistuminen ja tulosten luotettavuus	55
10.1 Etukäteen mietittyjen aiheiden löytyminen piirustuksista	55
10.2 Työprosessin aikana esiintyneet ongelmat	56

10.3 Jatkotutkimus.....	59
11. Yhteenveto	59
11.1 Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus.....	64
11.2 Ympäristökasvatuksen kehittäminen	65
12. Svensk sammanfattning av examensarbetet	65
13. Lähdeluettelo	74
14. Liitteet	1
LIITE 1	1

1. Johdanto

Työn tilaaja on Maailman luonnonsäätiö WWF, jonka tavoitteena on pysäyttää luonnonympäristön rappioituminen ja rakentaa tulevaisuutta, jossa ihmiset eläisivät sopusoinnussa luonnon kanssa. Yleisesti WWF:n eri toimintamuotoja ovat mm. kenttäprojektit, päätöksentekoon vaikuttaminen ja yleinen ympäristövalistus. Toimistoja järjestöllä on kymmenissä maissa, mutta toimintaa on noin sadassa maassa. Järjestön toiminnalle on ominaista yhteistyö eri tahojen, kuten viranomaisten, yritysten, muiden järjestöjen sekä tutkijoiden, kanssa. Lisäksi WWF toimii tavallisten kansalaisten parissa, jotta sen toiminnasta hyötyisivät luonnon lisäksi myös ihmiset.

WWF:n ympäristökasvatuksella oli lukuvuotena 2010–2011 Globaali vastuu ympäristöstä -teemavuosi, jonka tapahtumiin Toiveajatteluako? -kuvituskilpailu kuului. WWF:n puolelta haluttiin tarjota kouluille toimintamuoto, joka antaisi lapsille ja nuorille mahdollisuuden kertoa omista toiveistaan tulevaisuuden ja maailman suhteen. Samalla haluttiin myös tehdä kouluyhteistyötä WWF Nepalin kanssa ja kuvituskilpailu oli mahdollinen toteuttaa yhteistyönä. Kilpailutöistä koottava näyttely on kuulunut hankkeen jatkoksi heti alusta alkaen, kuin myös voittajien vierailu YLE:n Galaxi-ohjelmassa keväällä 2010. Näyttely on kiertänyt ja kiertää edelleen usealla paikkakunnalla ja sen on nähnyt erittäin suuri joukko ihmisiä. WWF:n ympäristökasvattaja Essi Aarnio-Linnanvuori katsoo, että näyttelyn kautta he ovat päässeet tuomaan lasten ja nuorten ääntä enemmän esille.

WWF järjesti 1.11.2010–28.1.2011 välisenä aikana Toiveajatteluako? -kuvituskilpailun suomalaisille ja nepalilaisille lapsille ja nuorille, joiden tekemistä töistä tässä opinnäytetyössä on käsitelty suomalaisten töitä. Kilpailun tarkoituksena on antaa lapsille mahdollisuus kuvata toivomansa maailman. Kuvissa tuli vastata kysymykseen: "Jos saisit esittää yhden toiveen maailman puolesta, mitä toivoisit?" Kuvituksen sai tehdä piirtämällä, maalaamalla, kollaasina, sarjakuvana tai millä tahansa itse haluamallaan tavalla. Suurin osa kuvista on kuitenkin toteutettu piirtämällä, joten tässä opinnäytetyössä puhutaan myös esimerkiksi piirustuksista, vaikka tarkoitetaan koko aineistoa. Toive tuli myös kirjoittaa kuviin mukaan. Kuvia sai tuottaa sekä yksin että ryhmätöinä, mutta

kilpailussa oli alakoulun ja yläkoulun sarjat erikseen. Voittaja- ja joistakin muista mielenkiintoisista kuvista järjestettiin kiertävä näyttely eripuolille Suomea.

Kilpailua markkinoitiin laajasti käyttämällä sähköistä viestintää. Kaikkien kuntien opetustoimille tai kirjaamoille lähetettiin sähköinen kilpailukutsu. Joihinkin kuntiin lähetettiin sähköinen kustu sekä opetustoimelle että kirjaamolle. Luokanopettajalehdessä julkaistiin kilpailun mainos, minkä lisäksi kilpailua markkinoitiin useamman kerran WWF:n omalle opettajaverkostolle. Syksyn 2010 koulukiertueen kutsukirjeessä oli myös maininta kilpailusta ja kilpailua markkinoitiin erilaisten yhteistyötahojen sähköpostilistoilla. Etukäteen oli jo tiedossa, että Tampereella ja Porissa tultaisiin järjestämään kuvanäyttely, joten näiden paikkakuntien kouluille lähetettiin suoraan kirje kilpailusta. Ahkera markkinointi tuotti tulosta, sillä Suomen kilpailuun lähetettiin lopulta 869 piirustusta.

Tämän opinnäytetyön perustana ovat kilpailu ja sen yhteydessä tuotettujen kuvien sisällön ja toiveiden analysointi, sillä lasten ja nuorten asenteet ja käsitykset maailmasta ovat tärkeitä heille suunnattua toimintaa suunniteltaessa ja tehdessä. Työssä on tarkoitus selvittää paitsi lasten ja nuorten asenteita, myös se onko asenteissa eroja ikäryhmien, sukupuolien tai eri paikkakuntien välillä. Toimeksiantaja WWF toivoo tämän tutkielman auttavan heitä ympäristökasvatustyön kehittämisessä. Sisältöä toivotaan voitavan hyödyntää myös opettajille suunnatuissa koulutustilaisuuksissa.

Tutkimus aloitettiin pohtimalla kysymyksiä, joihin olisi mielenkiintoista ja mahdollista saada vastaus tämän työn tuloksena. WWF:n pyytämiä tietoja olivat tekijän nimi, luokka/ikä, koulun yhteystiedot, teoksessa kuvattu toive sanoin ilmaistuna. Seuraavaksi mietittiin ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita, joita lapset ja nuoret ovat saattaneet toiveissaan ottaa esille. Näitä aiheita mietittäessä käytettiin apuna sekä kirjallisuutta että Internet -lähteitä. Jokainen piirustus (859 kpl) käytiin yksitellen läpi. Jokaisesta piirustuksesta kirjattiin esitetty toive, millä luokalla tekijä on koulussa, minkä ikäinen tekijä on, tekijän nimi, josta pääteltiin henkilön sukupuoli, mitä itse kuvasta löytyi sekä tekijän asuinpaikkakunta, jonka perusteella myöhemmin katsottiin lääni, jonka alueella tekijä asuu. Lopuksi katsottiin tarkemmin, ketkä olivat toivoneet mitään.

Työssä käsitellään ensin toimeksiantajan ja ympäristö- sekä taidekasvatuksen taustatietoja. Seuraavaksi kerrotaan tarkemmin työn lähtökohdista, etukäteen pohdituista tutkimuskysymyksistä sekä syistä, miksi juuri näitä kysymyksiä on päätetty tutkia. Sen jälkeen esitellään työssä käytetty aineisto ja tehdään varsinainen tutkimus ja siihen liittyvä aineiston ryhmittely ja järjestely. Lopuksi pohditaan, miten työ onnistui, ja mitä jatkotutkimusmahdollisuuksia aineistoon vielä liittyy sekä tulosten luotettavuutta.

2. Ympäristökasvatus

Ympäristökasvatuksen taustalla on huoli ympäristömme tilan huononemisesta. (Suomela, Tani. 2004, s. 51) Maailmalla ympäristökasvatuksen tarpeeseen herättiin 1960-luvulla. Yleisesti ympäristökasvatuksella tarkoitetaan koko eliniän jatkuvaa oppimisprosessia, jossa ihmiset tulevat tietoisiksi omasta asemastaan ympäristössään ja omista vaikutusmahdollisuuksistaan ympäristönsä hyväksi. Ympäristökasvatuksen käsikirjassa ympäristökasvatuksen keskeiseksi periaatteeksi määritellään, että sen kautta ihmiset saavat tietoja ja taitoja osallistua demokraattisen yhteiskunnan kehitykseen ja johtamiseen. Samassa käsikirjassa on ympäristökasvatuksen perustavoitteet:

1. Kasvattaa selvään tietoisuuteen ja huoleen taloudellisten, sosiaalisten, poliittisten ja ekologisten tekijöiden riippuvuudesta toisistaan kaupunki- ja maalaisympäristössä.
2. Mahdollistaa jokaiselle ihmiselle sellaisten tietojen, arvojen, asenteiden, sitoutumisen ja taitojen saaminen, joita tarvitaan ympäristön suojeluun ja parantamiseen.
3. Luoda yksilöille, ryhmille ja koko yhteiskunnalle uusia ympäristöön liittyviä toimintamalleja. (Wolff. 2004, s.19)

2.1 Ympäristökasvatus osana kestävää kehitystä

Ympäristökasvatukseen linkittyy voimakkaasti kestävä kehitys ja kestävä elämäntavan opettaminen ihmisille. Sana ympäristökasvatus on käsitteenä saanut

kritiikkiä, sillä jotkut pelkäävät sanan käytön painottavan liikaa juuri ekologista kestävyyttä sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyiden kustannuksella. (Wolff. 2004, s. 28)

YK on julistanut vuodet 2005 - 2014 kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen vuosikymmeneksi. Tavoitteena on saada kestävä kehitys mukaan kaikkien maailman maiden opetussuunnitelmiin. Itämeren maissa hyväksyttiin vuonna 2002 Baltic21E -ohjelma, jonka tarkoituksena on edistää kestävästä kehityksestä koulutusta. (Suomen kestävästä kehityksen toimikunta, 2006, s. 121-122)

Se, miten ympäristökasvatus onnistuu, riippuu useista eri tekijöistä. Vaikka osa tekijöistä on oppijasta riippumattomia, on hänellä itselläänkin mahdollisuus vaikuttaa oppimismotivaatioonsa. Ehkä suurin rooli on kuitenkin taustatekijöillä, tunteilla ympäristöä kohtaan. Tunteet ovat muodostuneet kokemusten, kuten lapsuuden leikkien, perusteella. Lisäksi merkitystä on esim. tiedoilla ympäristöstä, taloudesta, ekologiasta sekä omilla arvoilla, uskomuksilla ja taidoilla toimia ympäristössä. (Koskinen, Cantell. 2004, s. 78) Jotta ympäristökasvatus onnistuisi mahdollisimman hyvin, tulee kestävästä kehityksestä koskevan tiedon olla helposti saatavilla. Materiaalin tulee myös olla yksinkertaisessa ja helposti ymmärrettävässä muodossa olevaa tutkimuksiin perustuvaa tietoa. (Suomen kestävästä kehityksen toimikunta, 2006, s. 121)

Käytännössä ympäristökasvatusta voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Aistiharjoituksilla pyritään parantamaan kykyä aistia ympäristöämme. Tämä kyky heikkenee meluisassa, hektisessä ja aisteja ylikuormittavassa yhteiskunnassa, joka on arkipäivää erityisesti nykyisissä kaupunkiympäristöissä. Osatessaan aistia ympäristöänsä on ihmisen helpompi tuntea olevansa osa sitä. Aistiharjoitukset ovat myös pohja muille ympäristökasvatuksen menetelmille, joihin lapsilla kuuluvat mm. pelit, leikit ja sadut. Leikki luo lapsille mieluisan ja hauskan ympäristön, jossa oppiminen tapahtuu puoli-itsestään. Leikkien, pelien ja satujen maailmassa lapsi pääsee käyttämään myös mielikuvitustaan. Mielikuvituksella on tärkeä rooli, sillä sen avulla voi muokata maailmaa mieleiseksi ja ymmärrettäväksi sekä harjoitella ja kokeilla uusia toimintamalleja turvallisesti. Elämyksiä ja sosiaalisuutta saadaan myös seuraavassa kappaleessa käsiteltävän taidekasvatuksen, draaman ja suggestopedagogian avulla. Suggestopedagogia perustuu itseensä

uskomiseen, iloon ja rentouteen, jotka kaikki auttavat oppimistilanteessa. Suggestopedagogia yhdistää suggestiota ja rentoutumista, jotta yksilön tiedostamatonkin oppimisprosessi saataisiin oppijan käyttöön. (Nordström. 2004, s. 116-142)

'Tieto lisää tuskaa' -sanonta pätee myös ympäristökasvatuksen kohdalla. Tietoisuuden lisääntyessä, ymmärrämme paremmin tekojemme seurauksia, mutta elääksemme emme voi täysin muuttaa elintapojamme tai lopettaa syömistä, rakentamista, liikkumista, yms., mikä saattaa aiheuttaa syyllisyyttä. Ympäristökasvatuksella on merkittävä vaikutus lasten ja nuorten tulevaisuuteen. Liian pinnalliseksi jäänyt ympäristötietoisuus saattaa saada aikaan voimattomuuden tunteen, mikä vähentää halua ryhtyä toimimaan ympäristön puolesta. (Nordström. 2004, s. 142)

Uusin osa-alue ympäristökasvatuksessa ovat kulttuuriympäristöt. Jos kulttuuriympäristöt on opetuksessa otettu esille, on niistä pääasiassa kerrottu negatiiviset puolet eli ihmisen toiminnoista ja asumisesta johtuvat kielteiset ilmiöt, kuten saasteiden lisääntyminen, luonnonvarojen liikkakulutus, ynnä muut elinympäristöjä huonontavat seikat. Tämä on usein nimenomaan aikuisten näkökulma. Olisi kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, miten lapset kokevat kulttuuriympäristöt. Lapset ja nuoret löytävät omasta asuinympäristöstään usein positiivisempia puolia kuin aikuiset. Erityisesti puistot ja lähiöalueiden luonnonvaraisiksi jätetyt reuna-alueet tarjoavat lapsille mahdollisuuden leikkeihin, joita aikuiset eivät tule edes ajatelleeksi. (Allas. 2001, s. 106)

2.2 Ympäristökasvatus Suomessa

Vielä 1970 -luvulla ympäristökasvatuksen käsite oli Suomessa vain vähäisessä käytössä, mutta 80 -luvun aikana se vakiintui niin opetussuunnitelmiin kuin yleiseen keskusteluunkin (Wolff. 2004, s. 22). Ympäristökasvatuksen perusidea ei vuosien varrella ole paljoa muuttunut. Vuonna 1999 julkaistussa Kivi, paperi ja sakset -kirjassa huomautetaan, että vaikka ympäristökasvatukselle on laadittu useita eri määritelmiä, niille kaikille on yhteistä tavoite luoda ekologisesti kestävämpi yhteiskunta. On tärkeää, että kasvattajalle ja kasvatettavalle muodostuu omakohtainen suhde ympäristöön. Vasta tällöin ihmisen on mahdollista

havainnoida ympäristönsä ominaispiirteitä. (Mäkivaara, Sarviaho. 1999, s. 10) Myös esimerkiksi Helsingin kaupungin Ympäristökeskus kertoo ympäristökasvatuksesta hyvin samoin sanoin: "Ympäristökasvatus on toimintaa ja kasvatusta, jolla edistetään kestäväää elämäntapaa ja tulevaisuutta. Ympäristökasvatuspalveluita on kaiken ikäisille. Kokemukset, elämykset ja oma toiminta ovat ympäristökasvatuksessa tiedon ohella tärkeitä. Ne vahvistavat suhdetta luontoon ja motivoivat tekemään omassa elämässä ympäristövastuullisia valintoja." (Helsingin kaupungin Ympäristökeskus, 2009) Edelleen vuonna 2011 Keski-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY -keskus) määrittelee ympäristökasvatuksen lyhyesti sanoin: "Ympäristökasvatus ja -valistus tarkoittavat laajasti määriteltynä niitä toimenpiteitä, joilla edistetään yksilöiden ja yhteisöjen ympäristötietoisuutta ja oppimista kestävän kehityksen mukaisiin toiminta- ja elämäntapoihin." (Keski-Suomen ELY, 2011)

Baltic21E -ohjelman perusteella on Suomessa laadittu kansallinen kestävän kehityksen ohjelma, joka kattaa koko koulutusjärjestelmän. Tämän ohjelman tavoitteet sisältävät samat peruspiirteet kuin ympäristökasvatus yleensäkin; valmiuksia vastuunottoon tulee kehittää, tavoitteena on kestävän elämäntavan omaksuminen, ja niillä, jotka toimivat kestävän tulevaisuuden puolesta, tulee olla näkemys muutostarpeiden mittavuudesta. Teoreettisten tavoitteiden lisäksi Suomella on konkreettisiakin tavoitteita, kuten että kaikilla kouluilla on pitänyt vuoteen 2010 mennessä olla kestävän kehityksen toimintaohjelma, ja että vähintään 15 % kouluista saisi ulkoisen tunnustuksen tai sertifikaatin kestävään kehitykseen liittyvästä toiminnastaan vuoteen 2014 mennessä. (Suomen kestävän kehityksen toimikunta, 2006, s. 122-123)

Nykyään Suomessa toimii ympäristökasvatuksen parissa päiväkoteja, kouluja, järjestöjä, tutkimuslaitoksia, jne. Kuntien omien ulkoiluun ja luonnonharrastuksiin painottuvien päiväkotien lisäksi esim. Helsingistä löytyy yksityisiäkin hoitopaikkoja lapsille, joiden halutaan pääsevän enemmän tai vähemmän ekologiseen päivähoitoon. Esimerkkinä tällaisesta päiväkodista on Luomupäiväkotikirkko. Ympäristökasvatusta edistäviä kouluja opastetaan Vihreä lippu -toiminnan kautta ja mm. Kuluttajatutkimuskeskuksella on erillinen tutkimuskokonaisuus kestäville elinympäristöille ja innovaatioille. Lukuisista ympäristökasvatuksen parissa toimivista järjestöistä esimerkkeinä mainittakoon WWF Suomi, Suomen 4H-liitto,

Luonto-Liitto ry, Marttaliitto ry, Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ry (Sykse) ja Eläinsuojeluliitto Animalia ry.

Ruotsinkielisen ympäristökasvatuksen päätoimija Suomessa on Natur och Miljö, joka on valtakunnallinen ruotsinkielinen ympäristöjärjestö. Järjestön ympäristökasvatustoiminta on pääasiallisesti suunnattu lapsille ja nuorille. Natur och Miljön ympäristökasvatustoimintaan kuuluvat muun muassa luontokoulut Uttern Siuntiossa ja Kvarken Pohjanmaalla, osallistuminen Grön Flagg (Vihreä Lippu) -toimintaan, erilaisten leirien järjestäminen lapsille ja Ympäristötoimintapäivät. (Natur och Miljö, n.d.)

Luontokoulu Uttern on Suomen ensimmäinen luontokoulu. Se aloitti toimintansa vuonna 1986. Luontokoulussa järjestetään ulkoilmassa toteutettuja koulu-/tarhapäiviä pääkaupunkiseudulta ja Länsi-Uudeltamaalta tuleville lapsiryhmille. Lukuvuonna 2011-2012 luontokoulun vuoden teemana ovat metsät. (Idman. 2011) Vihreä Lippu -ohjelma puolestaan on päiväkodeille, kouluille sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan toimijoille tarkoitettu kestävän kehityksen ohjelma, minkä lisäksi se on kansainvälinen kasvatusalan ympäristömerkki. Vihreä Lippu kuuluu kansainväliseen EcoSchools -ohjelmaan, joka on laajenemassa Euroopasta muualle maailmaan. Vihreä Lippu -toiminnan peruseriaatteet ovat lasten ja nuorten aktiivinen osallistuminen, ympäristökuormituksen vähentäminen, kestävä kehitys osana jokapäiväistä elämää, toiminnan jatkuva kehitys sekä yhteistyö ympäröivän yhteiskunnan kanssa. (Sykse a, n.d.) Toiminnassa valitaan lapsista ja aikuisista koostuva raati, joka valitsee yhden kuudesta teemasta, jonka ympärillä koko yhteisö toimii seuraavan vuoden ajan. Projektista laaditaan raportti, jonka Suomen Ympäristökasvatuksen Seura ja Vihreä Lippu -toimikunta arvioivat. Jos raportti hyväksytään, saa yhteisö Vihreän Lipun käyttöoikeuden kahdeksi vuodeksi. Seuraavan lukuvuoden alussa aloitetaan taas uusi projekti uuden teeman parissa. (Sykse b, n.d.)

Paitsi että ympäristökasvatuksen on hyvä olla kaikkien ulottuvilla, tekevät Natur och Miljö ja muut ruotsinkielistä ympäristökasvatusta tarjoavat järjestöt tärkeää työtä senkin takia, että vuonna 2006 viidesluokkalaisille tehdyn asennekyselyn mukaan ruotsinkieliset oppilaat eivät pitäneet ympäristö- ja luonnontiedon

opiskelua yhtä hyödyllisenä kuin suomenkieliset oppilaat. Suomenkieliset myös pärjäsivät annetuissa yksilötehtävissä ruotsinkielisiä paremmin. (Salmio. 2008, s. 42)

3. Taidekasvatus

Taiteen määrittely ei ole helppoa, ja yleisellä tasolla asiasta ollaan hyvin montaa mieltä. Ydinalueet, kuten maalaaminen, musiikki, kuvanveisto, elokuvat, ynnä muut määritellään nyky-yhteiskunnassa yleisesti taiteeksi, mutta reunoiltaan ala on epämääräinen ja tilanne muuttuu koko ajan – hitaasti mutta varmasti. Kun yritetään kuvata taiteen lähtökohtia, käytetään usein tunteiden ilmaisemista, muotojen luomista ja symbolisuutta määritelminä. Ympäristötaide-nimikettä puolestaan käytetään taiteesta, jossa on jonkinlainen side ympäristökysymyksiin. Nimikkeen voi ottaa käyttöön niin taiteilija itse kuin teoksen kokijakin. (Naukkarinen. 2003, s. 18-20, 98)

Taidekasvatustilanteissa – kuten muissakin oppimistilanteissa – tärkeää on opiskelijan ja opiskeluyhteisön kiinnostuksen herättäminen, motivaation kasvattaminen ja aktiivisuuden lisääminen prosesseilla, joissa taitoa ja tietoa käytetään asioiden ymmärtämiseen. Taidetta on perinteisesti opiskeltu omien kokeiluiden kautta, ja samaa opiskelutapaa voi suositella myös muille aloille. Taidetta voidaan hyödyntää, kun halutaan harjoittaa havainnointikykyä, ja nähdä ympäröivistä asioista puolia, joita ei ehkä muuten tulisi aktiivisesti ajatelleeksi. (Pohjakallio. 2008, s. 160)

3.1 Taide- ja ympäristökasvatuksen yhdistäminen

Ympäristökasvatus, jota toteutetaan taiteen keinoin, eroaa muusta ympäristökasvatuksesta siten, että lähtökohtana ovat esteettiset arvot. Taidekasvatuksen luovat ja uudenlaiset ajattelutavat sopivat ympäristön esteettisiä arvoja tutkiviin aihealueisiin. Näissä aihealueissa tärkeässä osassa ovat havainto- ja elämyskokemukset. (Mäkivaara, Sarviaho. 1999, s. 16) Taide- ja ympäristökasvatuksen yksi yhteinen luonteenomainen piirre ovat havaintoon pohjautuvat elämykset, jotka toimivat oppimisen pohjana. Havaintoja voi tehdä

useilla eri aisteilla, joista muodostuu tunne-elämys, jota sitten pohditaan esteettiseltä ja eettiseltä kannalta. Pohdintaa on lisäksi tärkeä jatkaa vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. (Tenhu. 2001, s. 45)

Taidekasvatuksen keinoin tehty ympäristökasvatus perustuu esteettiseen näkökulmaan. Lapsi tuottaa näkemästään ja kokemastaan kuvan tai muun näkyvän muodon mielikuvilleen. Lapsille suunnatussa ympäristökasvatuksessa taidekasvatuksen hyödyntäminen toimii hyvin, sillä useimmat lapset paremmin sanattoman viestinnän keinoja. Lapsella myös herää jo varhaisessa vaiheessa halu ymmärtää elinympäristöstä löytyviä kuvia, merkkejä ja symboleja (Mäkivaara, Sarviaho. 1999, s. 16, 22) Yksinkertaisimmillaan taide- ja ympäristökasvatusta voidaan yhdistää viemällä lapset kuvataidetunneilla luontoon piirtämään, maalaamaan tai tekemään muuta sellaista, jossa ympäröivää luontoa havainnoidaan. Luonnossa tapahtuva taidekasvatus auttaa lapsia huomaamaan luonnon ja saamaan sieltä esteettisiä kokemuksia.

Taiteellisen näkökulman ottaminen mukaan ympäristökasvatukseen löytyy Opetushallituksen julkaisemasta Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet, jossa mainitaan, että oppilaan tulisi osata ilmaista luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä hankkimaansa tietoa puhuen, kirjoittaen ja piirtäen. (2004, s. 172) Kyseinen maininta on yhtenä osana kuvauksessa oppilaan hyvästä osaamisesta 4. luokan päättyessä. Samassa julkaisussa on kuvataiteen keskeiseen sisältöön vuosiluokille 1-4 otettu mukaan ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu, joita kuvaillaan sanoin: "Luontoon, rakennuksiin ja rakennusperintöön tutustumista ja niiden kuvaamista, sekä ympäristön muutosten tunnistamista". (Opetushallitus, 2004) Sen lisäksi, että ympäristöongelmat ovat biologisia, taloudellisia ja sosiaalisia, ne ovat myös esteettisiä. Esteettisyytensä ansiosta ne yhdistyvät toisiin oppiaineisiin, jotka käsittelevät elinympäristöjämme. Yksi tällainen oppiaine on kuvataide. (Pohjakallio. 2008, s. 154)

3.2 Lasten ja nuorten taidekasvatus

Harva lapsi elää enää ilman televisiota. Television välityksellä lapsi näkee väkivaltaa ja katastrofeja kotonaankin, eikä hän välttämättä kykene ymmärtämään, mihin aikaan ja paikkaan tapahtumat sijoittuvat. Mielikuvitus saattaa entisestään

pahentaa tilannetta, koska tapahtumat saattavat tuntua sijoittuvan hyvinkin lähelle omaa elämää. Mielikuvitusta voi myös hyödyntää, kun pelottavia tapahtumia yritetään sijoittaa oikeaan kontekstiinsa esimerkiksi piirtämisen avulla. Piirtäminen, maalaaminen tai kuvan tuottaminen muilla keinoin on hyvä apuväline prosessissa, jossa ensin selvitetään, mikä lapsen mieltä painaa, ja sen jälkeen yritetään selittää tapahtumat lapselle. (Palonen. 2010, s. 29 - 31)

Taide- ja ympäristökasvatusta yhdistäessä tulee erityisesti lapsia opastaa huomaamaan teostensa välilliset ympäristövaikutukset, ja erityisesti negatiiviset sellaiset. Ympäristön kannalta teoksella on negatiivisia vaikutuksia, jos ne innostavat tai jopa yllyttävät toimimaan ympäristön kannalta haitallisella tavalla. Tällaisia teoksia voivat olla esimerkiksi teokset, joissa ei millään lailla kritisoida luonnonvarojen yltiöpäistä käyttöä, tai siihen suhtaudutaan jopa innolla. (Naukkarinen. 2003, s. 134)

4. WWF

Kansainvälinen WWF perustettiin vuonna 1961. Samalla otettiin käyttöön tunnettu Panda-merkki. Nykyisin kansainvälisen WWF:n päämaja sijaitsee Sveitsin lounaisosassa Glandissa. Pääjohtajana on vuodesta 2005 asti toiminut James Leape ja puheenjohtajana Yolanda Kakabadse vuodesta 2010 lähtien. Kunniapuheenjohtajaksi on nimetty Edinburghin herttua Prinssi Philip. (WWF a, n.d.) Alun perin kirjaimet WWF tulivat sanoista "World Wildlife Fund". Vuonna 1986 järjestön nimi kuitenkin muutettiin muotoon "World Wide Fund For Nature", koska sen katsottiin kuvaavan paremmin järjestön tavoitteita ja toimintaa. Yhdysvalloissa ja Kanadassa säilytettiin kuitenkin vanha nimi. Jotta välttyttäisiin turhilta sekaannuksilta, järjestön nimen lyhenne päätettiin säilyttää WWF:nä. (WWF f, n.d.)

Maailmanlaajuisesti WWF työllistää noin 2 500 vakituista työntekijää. Suuri merkitys on kuitenkin niillä 5 miljoonalla ihmisellä, jotka tavalla tai toisella tukevat järjestön toimintaa. (WWF f, n.d.) Yleisesti WWF:n eri toimintamuotoja ovat mm. kenttäprojektit, päätöksentekoon vaikuttaminen ja yleinen ympäristövalistus. Toimistoja järjestöllä on kymmenissä maissa, mutta toimintaa on noin sadassa

maassa. Jotkin toimistot ovat erikoistuneet johonkin tiettyyn tehtävään. Tällaisia ovat mm. Brysselissä ja Washingtonissa sijaitsevat toimistot. WWF:n nettisivuilla näistä kerrotaan: "Brysselissä toimii WWF:n Eurooppa-ohjelman toimisto, jonka tehtävänä on vaikuttaa Euroopan unionin ympäristöä koskevaan päätöksentekoon. Washingtonista käsin toimii puolestaan toimisto, joka pyrkii vaikuttamaan kansainväliseen talouselämään, esimerkiksi Maailmanpankkiin." (WWF a, n.d.)

WWF:n tavoitteena on pysäyttää luonnonympäristön rappioituminen ja rakentaa tulevaisuutta, jossa ihmiset eläisivät sopusoinnussa luonnon kanssa. Näiden saavuttamiseksi pyritään suojelemaan luonnon biologista monimuotoisuutta, varmistamaan, että uusiutuvien luonnonvarojen käyttö on kestävää, sekä vähentämään saasteita ja tuhlailevaa elämäntapaa. Sitten perustamisensa on WWF käyttänyt lähes 10 miljardia Yhdysvaltain dollaria rahoittamaan yli 13 000 projektia yli 150 maassa. (WWF f, n.d.)

Luonnollisesti WWF:n toiminta on muuttunut jonkin verran vuosien varrella ja uusia toimintatapoja on otettu käyttöön, koska luonnon- ja ympäristönsuojelun ongelmat vaihtelevat aikojen saatossa. Yleisenkin käsityksen mukaan ympäristönsuojelu on tärkeä osa yhteiskunnan kehittämistä, mutta käytännön suojeleminen on siitä huolimatta usein hankalaa. (WWF g, n.d.) Yhä edelleen on järjestön toiminnalle kuitenkin ominaista yhteistyö eri tahojen, kuten viranomaisien, yritysten, muiden järjestöjen sekä tutkijoiden, kanssa. Lisäksi WWF toimii tavallisten kansalaisten parissa, jotta sen toiminnasta hyötyisivät luonnon lisäksi myös ihmiset. (WWF e, 2011)

4.1 WWF Suomi

WWF Suomen toiminta aloitettiin vuonna 1972. Käynnistäjänä oli kansanedustaja Pertti Salolainen. WWF Suomi toimii usealla luonnonsuojelun alueella. Näitä ovat mm. Suomen luonto (merikotkien, saimaannorppien yms. suojeleminen), perinnebiotoopit, meret ja sisävedet, kestävä kalanpyynti, ekologisen jalanjäljen pienentäminen, luonnonsuojelutyö kehitysmaissa ja ympäristökasvatus. Sekä saimaannorpan että merikotkan, joista on muodostunut suomalaisen luonnonsuojelun symboleja, suojeleminen aloitettiin jo aivan WWF Suomen toiminnan alkuvuosina. Merikotkatyöryhmä perustettiin jo loppuvuodesta 1972, ja

saimaannorpan suojelu käynnistettiin vuonna 1979. 1980-luvun puolivälissä WWF Suomen toiminta alkoi kansainvälistyä, kun Suomi lähti mukaan erilaisiin projekteihin. Tällaisia ovat olleet mm. suojeluprojektien rahoittaminen Keniassa, Sambiassa, Tansaniassa ja Sri Lankassa, YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi Rio de Janeirossa 1992 sekä kansainväliset hankkeet esim. Nepalissa. (WWF g, n.d.) Vuonna 2010 erilaisia tukijoita (rahoittajat ja vapaaehtoiset) WWF Suomella oli yli 67 000 - samoin kuin vuonna 2009. (WWF e, 2011)

4.2 Ympäristökasvatus WWF:ssä

Vuonna 1992 WWF aloitti ympäristökasvatusmateriaalin tuottamisen. (WWF g, n.d.) Ympäristökasvatustoiminta tavoitti vuonna 2010 yli 17 000 lasta ja nuorta sekä lähes 3 800 aikuista, kuten opettajia ja päättäjiä. Eräs ympäristökasvatuksen muoto oli Muumien merikoulu -yhteistyö, jonka avulla lapsia opastettiin merien tuntemuksessa ja niiden suojelussa. Merikoulutoimintaa oli esim. TallinkSiljan risteilyillä, Muumimaailmassa ja Naantalin Kylpylässä. (WWF e, 2011) Yleisesti WWF tuottaa lisäksi materiaaleja ympäristökasvatusta varten, järjestää erilaisia kursseja ja tapahtumia ja kouluttaa WWF -lähettiläitä, jotka voivat kiertää kouluissa kertomassa teemavuoteen liittyvistä aiheista. Tuotettuja materiaaleja ovat mm. erilaiset julistesarjat, opettajan materiaali vesijalanjälkioppituntia varten, ohjeita opintopiiritoimintaa varten, jne. (WWF b, n.d.)

Lukuvuonna 2011 - 2012 WWF:n ympäristökasvatuksen vuoden teemana on Suomen luonto ja sen monimuotoisuus. Teeman ympäriltä on tuotettu julistesarja, jota voi hyödyntää opetuksessa. Lisäksi kouluihin voi tilata WWF -lähettilään kertomaan Suomen luonnon uhanalaiset -teemasta. (WWF d, n.d.) Lisäksi lähiluontoon voi tutustua Naturewatch -tehtävien avulla. Naturewatch -tehtäviä löytyy useasta eri teemasta; kouluympäristö, ostoksilla käyminen, metsäekosysteemit, kaupunkiluonto, järven ja meren rannat sekä suot. Ala- ja yläkouluille on omat tehtävänsä. (WWF c, n.d.)

5. Työn lähtökohdat

Tässä kappaleessa on kerrottu työn tekijän omia pohdintoja ennen varsinaisen työn aloittamista. Lisäksi on kerrottu syyt siihen, että joitain olettamuksia tehtiin etukäteen.

5.1 Tutkimuskysymysten muotoutuminen

Ennen piirustuksiin tutustumista hahmottelin useita kysymyksiä, joihin ajattelin olevan mahdollista saada vastaus piirustuksia tutkimalla. Nämä tälle tutkimukselle suuntaa-antavat kysymykset on listattu alle. Minulla luonnollisesti oli ennakkoodotuksia näiden kysymysten vastauksista, joten myös niitä on käsitelty.

5.1.1 Erot asuinpaikoittain, ikäluokittain, sukupuolten välillä sekä syntyperäisten suomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten välillä

Onko toiveissa eroja asuinpaikoittain, ikäluokittain, sukupuolten välillä tai syntyperäisten suomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten välillä?

Oletin, että eri ikäluokkien ja sukupuolten välisissä toiveissa on eroja. Asuinpaikalla oletin olevan merkitystä vain kotimaisia toiveita koskevissa piirustuksissa. Syntyperäisen ja maahanmuuttajataustaisen lapsen toiveiden välillä oletin olevan eroa riippuen siitä, mistä maasta lapsi on kotoisin. Ikäluokittain oletin eroja löytyvän, koska eri ikäiset ovat olleet eri määrän koulussa. Mitä pidempään on ollut koulussa, sitä enemmän on oppinut. Tämän lisäksi myös vapaa-ajalla saadun tiedon määrä ehtii moninkertaistua vuosien mittaan.

5.1.2 Virheelliset käsitykset

Löytyykö virheellisiä käsityksiä? Jos löytyy, missä ikäluokassa?

Virheellisiä käsityksiä oletin löytyvän suhteellisen vähän. Tämä oletamus perustui siihen, että lapset ovat itse saaneet päättää aiheen, josta he piirtävät, joten todennäköisesti he valitsevat aiheen, josta he tietävät riittävästi tämän työn toteuttamista varten. Jatko-olettamuksena oli, että mahdollisesti esille tulevat virheelliset käsitykset löytyvät nuorimpien osallistujien keskuudesta.

5.1.3 Aiheiden puuttuminen kokonaan ja uudet aiheet

Puuttuuko kuvista jokin aihe? Onko joitain itselle uusia aiheita?

Kysymys puuttuvista aiheista on hankala. Missä menee raja? Mikä aihe on riittävän tärkeä mukaan otettavaksi? Minkä aiheen puuttuminen kokonaan on huolestuttava merkki lasten ja nuorten puutteellisista tiedoista? Tässä tulee lisäksi eteen ongelma, ettei aiheen puuttuminen tarkoita, etteivät lapset tietäisi asiasta. Ehkei kukaan vain sattunut piirtämään kyseisestä aiheesta. Koska kilpailukuvia sai tuottaa myös ryhmätyönä, on kilpailuun tulleita 869 piirustusta ollut piirtämässä vielä enemmän lapsia, joten jonkin aiheen puuttuminen on minusta huomioitava. En etukäteen uskonut, että lapset olisivat ottaneet esille asioita, joista en itse ole aiemmin kuullut. Tähän oli yksinkertaisesti syynä laajempi koulutus, jonka olen heihin verrattuna ehtinyt saada.

5.1.4 Suomea ja ulkomaita koskevat toiveet

Koskevatko toiveet Suomea vai ulkomaita?

Se, koskevatko toiveet Suomea vai ulkomaita, oli minulle ennen työn aloittamista vaikea arvioida. Oletin toiveiden menevän melko tasan. Suureen materiaalmäärään mahtuu monenlaisia toiveita, ja oletin, että lasten mielenkiinto olisi jakautunut monipuolisesti. Paljon matkustelleet saattaisivat ottaa esille ulkomaita koskevia toiveita, mutta oletin lasten olevan tietoisia myös kotimaan ongelmista, jotka vaikuttavat heidän jokapäiväiseen elämäänsä.

5.1.5 Erot sukupuolten välisissä maailmankäsityksissä

Ovatko poikien tai tyttöjen toiveet/ maailmankäsitys realistisempia kuin vastakkaisen sukupuolen?

Myös sukupuolten väliset erot toiveiden ja maailmankäsityksen realismissa tuntuivat kysymyksiltä, joista hyvin epätodennäköisesti nousisi kovin merkittäviä tuloksia. Molempiin sukupuoliin kuuluu yksilöitä, jotka ovat viisaampia kuin toiset, mutta kumpaankaan ryhmään ei kuulu merkittäviä määriä toista sukupuolta viisaampia yksilöitä. Myös tähän kysymykseen liittyi oletamus, että lapset todennäköisesti valitsevat aiheen, josta he tietävät riittävästi tämän työn toteuttamista varten.

5.1.6 Populaarikulttuurin vaikutus

Näkökö populaarikulttuurin vaikutus toiveissa?

Populaarikulttuurin vaikutuksen ajattelin olevan todennäköinen mutta vaikeasti todistettavissa oleva. Lähivuosina ovat tulleet esimerkiksi elokuvat Happy Feet ja Pingviinien matka (La marche de l'empereur), joten pingviinaiheisia piirustuksia oletin tulevan jonkin verran vastaan.

5.2 Etukäteen odotetut toiveet

Ennen kuvien läpikäyntiä mietin aihepiirit, joita lapset ja nuoret ovat saattaneet ottaa esille. Seuraavaksi esitellään nämä aiheet sekä kerrotaan, miksi nämä aiheet saattavat olla mukana lasten piirustuksissa, ja minkä takia ne ovat niin ajankohtaisia, että lasten ja nuorten olisi hyvä olla tietoisia niistä.

5.2.1 Ilmastomuutos, jäätiköiden sulaminen ja merenpinnan nousu

Kasvihuoneilmiö on luonnollinen, mutta ongelmia aiheutuu sen voimistumisesta. Tästä seuraa hallitsemattomia muutoksia ilmastossa ja säätiloissa ympäri maapalloa; myrskyt voimistuvat, tulvat lisääntyvät, kuivuus pahenee joillain alueilla, jne. Ilmastomuutoskeskustelussa ei enää ole kysymys siitä, muuttuuko ilmasto. Se muuttuu. Kysymys on siitä, kuinka nopeasti muutoksia tulee esiintymään ja kuinka suuria nämä muutokset ovat. Telkänranta (2006, s. 16) kirjoittaa maapallon pintalämpötilan nousseen 0,6 °C viimeisen vuosisadan aikana. Sinänsä alle asteen muutos ei kuulosta isolta, mutta sillä voi olla merkittävä vaikutus maapallon eliöstölle. Yleisesti kasvit ja eläimet ovat sopeutuneet elämään juuri oman alueensa ilmastossa, joten vaihtelut lämpötiloissa ja sademäärissä voivat vaikuttaa merkittävästi eliöiden elinmahdollisuuksiin. (Telkänranta 2006, s. 14)

Vaikka kaikkien jäätiköiden, mikä käsittää niin napa-alueet, Grönlannin kuin vuoristojenkin jääkentät, sulaminen nestemäiseen muotoon ei olekaan aivan lähitulevaisuudessa tapahtumassa, on niiden häviäminen jo alkanut, mikä nostaa

merenpintaa kaikkialla maailmassa. Sen lisäksi, että jäätiköiden sulaminen itsessään nostaa merenpintaa, nousee se myös siksi, että vesi laajenee lämmitessään. (Telkänranta 2006, s. 25)

Jäätiköiden sulamisen tunnuksiksi on muodostunut jääkarhu, joka kärsii suoraan vähentyneestä jääpeitteestä. Pienentynyt jääpeite kun tarkoittaa jääkarhuille pienentyntä saalistusalueita. (Telkänranta 2006, s. 25) Jäätiköiden sulaminen ei kuitenkaan uhkaa vain eläimiä. Surullinen esimerkki ilmastonmuutoksen ja merenpinnan nousun vaikutuksista ovat Tyynellämerellä sijaitsevat Carteretsaaret, jotka ovat maailman ensimmäinen paikka, jonka koko väestö joudutaan evakuoimaan nousevan veden takia. On arvioitu, että Carteretsaaret tulevat olemaan vuoteen 2015 mennessä lähes kokonaan veden alla ja täysin asumattomia (Tweedie 2011).

5.2.2 Fossiilisten polttoaineiden käyttö ja otsonikato

Fossiilisia polttoaineita ovat kivihiili, maakaasu ja öljy sekä kaikki öljystä tehdyt polttoaineet, joita ovat muun muassa bensiini, dieselöljy ja kerosiinit. Nämä aineet ovat syntyneet suurimmaksi osaksi kivihiilikaudella (340 miljoonaa - 280 miljoonaa vuotta sitten). Fossiiliset polttoaineet ovat kivihiilikaudella kuolleiden kasvien maahan varastoituneita osia, jotka ovat aikojen saatossa puristuneet öljyksi ja kivihiileksi tuottaen samalla sivutuotteena maakaasua. Kun näitä aineita nyt poltetaan energian saamiseksi, vapautuu ilmakehään samalla hiiltä, joka on ollut pois kiertokulusta kivihiilikaudesta lähtien. Näin ihmiset nostavat ilmakehän hiilidioksidipitoisuutta. (Telkänranta 2006, s. 15)

Otsonikerroksen ohenemiseen vaikuttavat useat eri aineet, mutta merkittävien syyllinen ovat CFC -aineet eli kloorifluorihilivedyt. Ne ovat täysin synteettisiä eli niitä ei esiinny luonnossa, vaan ne ovat ihmisen luomia. Aiemmin CFC -yhdisteitä käytettiin mm. jääkaapeissa, suihkepulloissa, eristeissä, yms. CFC -yhdisteet eivät reagoi muiden aineiden kanssa, joten vapaaksi päästessään ne säilyvät sellaisinaan vuosia. Ajautuessaan otsonikerrokseen ne joutuvat tekemisiin ultraviolettisäteilyn kanssa. UV -säteily irrottaa CFC -yhdisteestä sen sisältämää klooria, joka puolestaan tuhoaa tehokkaasti otsonia. Otsonikerroksen ohentuessa pääsee maanpinnalle aiempaa enemmän uv -b -säteilyä. Lisääntynyt säteily

altistaa ihosyövälle. Se myös vahingoittaa silmiä, vesistöjen pintakerroksissa elävää planktonia sekä kalojen ja sammakoiden mätimunia. Viljelykasvien altistuminen lisääntyneelle säteilylle vaikuttaa negatiivisesti kasveihin, joten sadon määrä vähenee. Lisäksi ihmisten rakennelmat, jotka on tehty muovista ja muista synteettisistä materiaaleista, rapistuvat aiempaa nopeammin. (Telkänranta 2006, s. 76 - 79)

5.2.3 Ekologinen rakentaminen sekä roskaaminen ja kierrätys

Rakentaminen ja rakennusten ylläpito sekä käyttö kuluttavat noin 40 % käytetystä energiasta, joten rakennusteollisuuden saaminen mukaan kestäväan kehitykseen on erittäin tärkeää. Kuluttajavirasto on määritellyt erilaisia lähtökohtia kestäväan kehityksen mukaiselle rakentamiselle. Näihin kuuluvat energiataloudellisuus, kestävyys, korjattavuus, terveellisyys, monikäyttöisyys sekä rakennuskulttuurin ja luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. (Kuluttajavirasto, 2010) Koska nyky-yhteiskunnassa rakennetaan jatkuvasti uutta, tulisi uudisrakentamisesta tehdä niin ekologista kuin mahdollista. Tämä ei tarkoita ainoastaan itse rakennusvaiheen ratkaisuita, kuten materiaalihankintoja, vaan rakennuksen varsinaisen käyttöajan ratkaisut tulisi suunnitella ekologisiksi. Tämä tarkoittaa mm. lämmitys- ja valaistussuunnittelua, sillä suurin osa rakennuksen ympäristölle aiheuttamasta rasituksesta muodostuu vasta käytön aikana ja vuosien kuluessa. Uudisrakentamisen lisäksi vanhojen talojen remontoinnilla saataisiin merkittävästi vähennetyksi energiankulutusta ja -tarvetta.

"Jäte on raaka-ainetta väärässä paikassa ja väärään aikaan." Näin kirjoittavat Kai Henttonen ja Pauli Vähämäki kirjassaan Sanoista tekoihin -arkielämän ympäristöopas (1989). Sitten kirjan kirjoittamisen ovat erilaiset kierrätysmahdollisuudet parantuneet huomattavasti. Kuitenkin tuntuu, että nykynuorten asenne on huono. Ei ole "coolia" kerätä omia roskia mukaan, vaan kaikki lentää maahan - ihan vain laiskuudesta. (Sykse/Habbo, 2011) Lasten ja nuorten olisi kuitenkin hyvä ymmärtää jätteisiin liittyviä tosiseikkoja. Kuten jo aiemmin mainittiin, jäte on raaka-ainetta, jonka uusiokäytöllä säästetään luonnonvaroja ja vähennetään ympäristön saastumista sekä energiankulutusta. (Myllymaa. 2011, s. 369)

Yksi helpoimmista tavoista vähentää jätteitä on välttää pakkauksista syntyvää jätettä ja valita ekologisesti valmistettuja materiaaleja. Tämä tarkoittaa isompien pakkausten ostamista, kertakäyttötuotteiden välttämistä sekä pitkäikäisten ja korjattavien tuotteiden suosimista. On surullinen fakta, että useat tuotteet (kuten elektroniikka) tehdään tarkoituksella lyhytikäisiksi ja mahdottomiksi korjata. (Henttonen, Välimäki 1989, s. 39) Tällä varmistetaan tuotteiden jatkuva kysyntä ja sitä kautta talouden kasvu. Näin pidetään nyky-yhteiskunnan pyörät pyörimässä. Asiasta päätti 1920 -luvulla syntynyt kartelli, joka ryhtyi säätelemään hehkulamppujen maksimikäyttöaika ja vähitellen käytäntö levisi muidenkin tuotteiden piiriin. (The Light Bulb Conspiracy, 2010)

5.2.4 Liiallinen väestönkasvu ja kaupungistuminen

Maapallon väkiluku on kasvanut vauhdilla viimeisten parin vuosisadan aikana. Elinajanodote on noussut merkittävästi, kun ravinnon määrä ja laatu sekä perusterveydenhuolto ja hygienia ovat parantuneet ympäri maailmaa. Tämän lisäksi on tehty uusia lääketieteellisiä keksintöjä, jotka ovat osaltaan vähentäneet useita sairauksia maailmassa. Tästä on seurannut, että väestö kasvaa. (Ervasti, Paananen 2003, s. 86) Väestönkasvu on merkittävin maapallon kantokykyyn kohdistuva uhka, jota ei vielä ole saatu hallintaan (Ervasti, Paananen 2003, s. 87). Ervasti ja Paananen kirjoittavat kirjassaan Globus, riskien maailma (2003), että syntyvyyteen voitaisiin vaikuttaa monin tavoin: tiedottamalla syntyvyyden säännöstelymenetelmistä, parantamalla koulutustasoa, naisten asemaa sekä työllisyyttä, avioitumisen myöhäistämällä, kaupunkimaisemman elämäntavan kehittämällä, lapsikuolleisuutta vähentämällä, kun ei enää tarvitse useita lapsia varmistaakseen, että edes joku heistä eläisi riittävän kauan, että tämä voisi pitää huolta vanhemmistaan sekä tasoittamalla tuloeroja ja kohottamalla elintasoa.

Kaupungistuminen eli urbanisoituminen perustuu pääasiassa muuttuneeseen maankäyttöön maalta kaupunkeihin tapahtuvan tulomuuton takia. Kaupungistumisen myötä maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta tulee teollisuus- ja palvelupainotteinen. Teollisuusmaat ovat pyrkineet hillitsemään suurimpien kaupunkiensä kasvua perustamalla uusia työpaikkoja pienemmille paikkakunnille. Kehitysmaissa puolestaan kaupungistuminen on tapahtunut eri tavoin kuin

teollisuusmaissa, joten siellä kaupungistumista on ollut vaikeampi ohjailla suunnitelmallisesti.

Kaupungistumiseen liittyy paljon ongelmia, ja mitä nopeammin kaupungistuminen tapahtuu, sitä vaikeampia ongelmat monesti ovat. Kehitysmaissa ongelmat korostuvat entisestäänkin vaikeissa oloissa. Ongelmia voivat olla nopeasta kasvusta johtuva työttömyys, asuntopula, koulujen ja esim. terveystalveluiden vähäisyys, koska niitä syntyy hitaammin. Lisääntynyt liikenne rasittaa katuja, lisää saasteita ja aiheuttaa ruuhkia. Pakokaasujen ja muiden saasteiden lisääntyminen aiheuttaa lisää sairauksia. Kunnallistekniikka on puutteellista uusilla asuinalueilla ja erityisesti slummeissa. Konkreettisten ongelmien lisäksi kaupungistumiseen liittyvä elämäntavan muutos aiheuttaa sosiaalisia ongelmia. Esimerkkejä tällaisista ovat mm. turvattomuus ja yksinäisyys, jotka lisäävät rikollisuutta, alkoholismia ja huumeiden käyttöä. Lisäksi rikkaiden ja köyhien varallisuuserot kärjistyvät usein tilannetta. Kaupungistuminen aiheuttaa ongelmia paitsi kaupungeissa itsessään myös erityisesti kehitysmaiden maaseudulla, jossa naiset, lapset ja vanhukset yrittävät hoitaa raskaita maatöitä, kun työkykyiset miehet ovat muuttaneet kaupunkeihin. Sadot pienenevät ja usein koko perheen on lopulta lähdettävä kaupunkiin, mistä seuraa maaseudun autioitumista. (Kakko, Kenno, Tyrväinen 2003, s. 39-44)

5.2.5 Ydinvoima ja ympäristön kemikalisoituminen

Ydinvoimaloissa raaka-aineena käytetään pääasiassa uraania, jota saadaan kallioperästä louhimalla. Uraanin käyttö tekee ydinvoimasta uusiutumattoman energialähteen. Ydinvoiman positiivinen puoli on, ettei se tuota hiilidioksidia eikä happamoita luontoa. Näistä hyvistä puolistaan huolimatta ydinvoimaan liittyy paljon epävarmuutta. Laajinta keskustelua ydinvoiman negatiivisista puolista on aiheuttanut ydinjätteen varastoiminen. Jätteen radioaktiivisuus häviää niin hitaasti, että se on vaarallista vielä tuhansienkin vuosien kuluttua. Maailmalla on muutamia ydinjätteen käsittelylaitoksia, mutta niiden kapasiteetti riittää käsittelemään vain murto-osan tuotetusta jätteestä. Loput joudutaan varastoimaan esim. kallioperään. Lisäksi ongelmia aiheuttavat käytöstä poistetut radioaktiivisina säilyvät ydinvoimalat. Ydinvoiman suosiota on maailmalla laskenut myös se, ettei ydinenergian hinta ole kehittynyt niin kilpailukykyiseksi, kuin aiemmin on oletettu.

(Kakko, Kenno, Tyrväinen 2003, s. 96) Ydinvoimaloiden mahdolliset ongelmat on valitettavasti nähty vuonna 1986 Tshernobyliassa Ukrainassa ja vuonna 2011 Fukushimaa Japanissa.

Maailmanlaajuisesti erilaisia kemikaaleja on käytössä noin 100 000, minkä lisäksi uusia aineita kehitetään jatkuvasti. Pelkästään Suomessa valmistetaan tai tänne tuodaan lähes 30 000 valmistetta, jotka sisältävät vaarallisia aineita. (Suomen ympäristökeskus, 2011) Ympäristöön pääsee myrkkyjä onnettomuuksien seurauksena, mutta suurin osa päästöistä on jatkuvaa tihkumista savupiipuista taivaalle, jätevesien mukana vesistöihin ja jätteiden mukana kaatopaikoille. Tämän lisäksi kemikaaleja levitetään ympäristöön tarkoituksellisesti esimerkiksi maataloudessa tuholaistorjunnan yhteydessä. (Telkänranta 2006, s. 68-72)

Nykyään ei täysin tiedetä, kuinka paljon aineita pääsee ilmaan ja vesistöihin, ja mitä ne loppujen lopuksi aiheuttavat. Vielä vähemmän tiedetään useiden kemikaalien yhdistelmien vaikutuksista. (Vihreä polku, n.d.) Eniten tietoa löytyy "klassisista ympäristömyrkyistä", kuten raskasmetalleista, DDT:stä eli dikloori-difenyylitrikloorietaanista, PCB -yhdisteistä eli polyklooratuista bifenyyleistä, jne. (Suomen ympäristökeskus, 2011) Teollisuusmaissa on siirrytty lyijyttömään bensiiniin, mutta kehitysmaissa käytetään edelleen lyijyllistä bensiiniä. Sen käyttö aiheuttaa lasten aivotoiminnan häiriöitä kulkeutuessaan hengitysilman mukana lapsen kehoon. Myös sellaisia maatalouden tuotannossa käytettyjä myrkkyjä, jotka on jo aikojen sitten kielletty kehittyneissä maissa, käytetään edelleen laajasti kehitysmaissa, eikä niiden vaaroista yleensä kerrota lähiseudun asukkaille tai itse aineen kanssa tekemisissä oleville. Aineet, jotka Suomessakin ovat aiheuttaneet terveysongelmia ja sen myötä keskustelua, ovat dioksiinit ja furaanit, joita syntyy muun muassa jätteenpolttolaitoksissa. Ne lisäävät syöpäriskiä ja voivat heikentää lastensaantikykyä. Näitä aineita on löytynyt Itämeren kaloista, minkä takia Itämerestä pyydystettyjen kalojen syöntisuosituksia on alennettu. (Telkänranta 2006, s. 68-72)

5.2.6 Ruoan ja veden riittävyys

On ristiriitaista, että aliravittujen määrä on maailmassa lähes miljardi, joista jopa puolet kärsii jatkuvasta nälästä, kun taas kehittyneissä maissa ruokaa tuotetaan

reilusti yli tarpeiden, ja ihmiset kärsivät ylipainosta ja muista elintasosairauksista. (Ervasti, Paananen 2003, s. 93-94) Nälänhädän taustalla on yleensä nopea väestönkasvu. Kehitysmaiden asukkaista 20 % on aliravittuja, eli he kärsivät sekä ruoan vähyydestä että sen yksipuolisuudesta. Näistä ihmisistä suurin osa on naisia ja lapsia. Mitä köyhempiä ihmiset alueella ovat, sitä vaikeampi heidän on ottaa käyttöönsä uusinta viljelyteknologiaa, jolloin ravinnontuotanto jää suhteessa rikkaampiin alueisiin aina vain vähäisemmäksi. Köyhimmillä alueilla joudutaan ottamaan käyttöön heikkotuottoisia maa-alueita, jotka ovat usein alttiita eroosiolle ja aavikoitumiselle. Samaan aikaan kaupunkien kasvu ja leviäminen lähialueille vähentävät viljelykelpoisia maita. Viljely- ja laidunkelpoisia maita häviää ruoantuotannosta senkin takia, että monet viljelijät siirtyvät huumekasvien viljelyyn tavoitteenaan saada suurempia voittoja. (Kakko, Kenno, Tyrväinen 2003, s. 71-75)

Maapallon vedenkulutus kaksinkertaistuu huomattavasti nopeammin kuin ihmiskunta. Sinänsä makea vesi on uusiutuva luonnonvara, mutta sen osuus kaikesta maapallon vedestä on vain 1 %. Lisäksi suurin osa makeasta vedestä on pohjavettä, joka on uusiutumiskyvyltään niin hidasta, että sitä voidaan pitää ehtyvänä luonnonvarana. Maatalous käyttää jopa 70 % maailmalla käytetystä vedestä. Tästä syystä kastelu ei ole aivan yksiselitteisesti hyvää toimintaa, vaikka sen avulla voidaankin turvata satojen onnistuminen. (Ervasti, Paananen 2003, s. 56)

5.2.7 Eläinten kohtelu

Eksoottisten lemmikkieläinten suosio on johtanut tilanteeseen, jossa eläinten luonnonvarainen populaation on vaarantunut, minkä takia eläimistä on laadittu CITES -yleissopimus (CITES = Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), jonka on allekirjoittanut yli 170 maata. Sopimuksen avulla säädellään yli 30 000 kasvi- ja eläinlajin, niiden osien ja niistä valmistettujen tuotteiden kauppaa. Suomessa sopimus astui voimaan 1976. (SYKE, 2011)

Kotieläintuotanto on muuttunut yhä teollisemmaksi. Nykyisissä tuotantolaitoksissa taloudelliset hyödyt ajavat usein eläinten hyvinvoinnin edelle. Eläimet eivät saa riittävästi liikuntaa ja muita virikkeitä. Näistä on seurauksena, että ne kärsivät

monista sairauksista - niin henkisistä kuin fyysistäkin. Eläimillä esiintyy käyttäytymishäiriöitä, stressiä, luuston heikkoutta, tulehduksia, jne. Olosuhteiden rasittamia eläimiä teurastetaan joko tarkoituksella tai sairauksien vuoksi huomattavasti aiemmin kuin mikä niiden luonnollinen elinikä olisi. Samat ongelmat koskevat myös turkistarhoja. (Animalia b, n.d.) Pelkästään Suomen turkistarhoilla kasvatetaan vuosittain neljä miljoonaa kettua, naalia, minkkiä, hilleriä ja supikoiraa. (Animalia c, n.d.)

Pelkästään Suomessa käytetään vuosittain yli 100 000 selkärankaista koe-eläintä. Ympäri maailmaa koe-eläiminä käytetään rottia, kaneja, koiria, hevosia, sikoja, kaloja, apinoita, jne. Koe-eläimiä käytetään tieteessä ja tutkimuksessa esim. kemikaalien myrkyllisyyden arvioinnissa, kosmetiikka- ja lääketieteellisyydessä, alkoholi- ja huumausainetutkimuksessa, urheilulääketieteessä, joka käsittää myös anabolisten steroidien vaikutusten tutkimisen, ja jopa leivän leivontaominaisuuksia parantavien proteiinien ja kasvitautien tutkimisessa. Sen lisäksi, että eläimet kärsivät itse tutkimuksista ja saattavat kuolla niiden seurauksena, ovat niiden elinolosuhteet monissa paikoissa huonot; eläin ei mahdu liikkumaan eikä suoristautumaan, ja laumaeläimet, kuten apinat, joutuvat monesti elämään yksin. Pahimpia tilanteita ovat tutkimukset, joissa eläin tarkoituksellisesti tapetaan esim. kuolinsyöttötutkimuksessa. (Animalia a, n.d.)

Edellä mainittujen lisäksi eläinten kohtelussa on paljon muutakin kyseenalaista. Esimerkkeinä voi mainita eläinten liikajalostuksen, lemmikkitehtailun ja kodittomiksi jääneet tai muuten kaltoin kohdellut lemmikkieläimet. Tärkeää olisi ymmärtää, että eläimetkin ovat yksilöitä, jotka kokevat tunteita, kuten pelkoa, kipua, iloa, jne. Samaa lajia saatetaan pitää koe-eläimenä, villieläimenä, tuholaisena ja lemmikkinä. Yksi tällainen esimerkki ovat rotat. Todellisuudessa rotat kuuluvat kuitenkin kaikki samaan lajiin, eivätkä ne ole erilaisia, vaikka ihmiset suhtautuvatkin niihin hyvin eri lailla eri tilanteissa. (Animalia/Luonto-Liitto)

5.2.8 Biodiversiteetti ja ekosysteemit

Biodiversiteetti tarkoittaa elämän monimuotoisuutta maapallolla. Termi käsittää kaikki kasvit, eläimet ja mikro-organismit, kuten bakteerit ja virukset. Maailmassa on tunnistettu lähes 2 000 000 eliölajia, mutta tiedemiehet ovat arvioineet, että

todellinen lajimäärä saattaa olla jopa kymmeniä miljoonia lajeja. Luonnon monimuotoisuuden määrä vaihtelee eri osissa maapalloa. Nykyään tunnettujen lajien perusteella on havaittu maapallolla olevan joitain kymmeniä alueita, joilla lajirunsaus on selvästi muita alueita suurempaa. Näitä alueita löytyy pääasiassa päiväntasaajan seudulta ja valtameren saaristoista. Ihmiset hyödyntävät monin tavoin jokapäiväisessä elämässään biodiversiteettia. Luonnosta saatavia materiaaleja käytetään ruokana, rakentamisessa, vaatteiden tekemiseen ja lääkkeinä. Ihmiset hyödyntävät kuitenkin toimillaan liiaksi luonnon tarjoamia mahdollisuuksia, mistä on aiheutunut monimuotoisuuden vähenemistä ja lajien sukupuuttoja. (Kouki, 2011, s. 14-22)

Ekosysteemi -termillä tarkoitetaan elinympäristöjä, jotka muodostuvat jonkin alueen kaikkien eliöiden ja elottoman luonnon kokonaisuudesta. (Ilmasto.org, n.d.) Kaikkien ekosysteemien tyypin määrittää alueella vallitseva ilmasto. Yksi merkittävä uhka ekosysteemeille on rehevöityminen. Vesiekosysteemeissä ongelmia syntyy, kun liiallinen ravinnemäärä saa planktoneläimet ja vesikasvit lisääntymään runsain määrin. Kun nämä elolliset aineet aikanaan kuolevat, vajoavat ne pohjaan ja alkavat hajota. Tämä kuluttaa veden happivarantoja ja voi vaarantaa koko vesiekosysteemin hyvinvoinnin. Maalla puolestaan monet kasvit ovat säilyttäneet kilpailukykynsä, koska ne pystyvät elämään hyvinkin vähäravinteisessa ympäristössä. Jos alue rehevöityy, valtaavat rehevämpiä oloja vaativat vahvemmat kasvit itselleen elintilaa, jolloin alkuperäisten kasvien kilpailuetu häviää. (Halkka, 2011, s. 38-41)

Kasvit ja erityisesti puut toimivat maapallon hiilinieluina eli ne sitovat hiilidioksidia itseensä. Metsien tuhoaminen hakkaamalla, tulipaloissa tai muilla tavoin pahentaa ilmastonmuutosta. Puun kuollessa se vapauttaa ilmaan sitomaansa hiiltä. (Telkänranta 2006, s. 15) Kun Suomessa on totuttu siihen, että havumetsät metsittyvät jopa avohakkuiden jälkeen uudelleen, on tilanne toisaalla maailmassa aivan toinen. Esimerkiksi tropiikissa erilaisen ilmaston ja maannoksen takia avohakkuut saattavat lopullisesti tuhota metsän. Jos hakkuita kaiken lisäksi tehdään lyhyin väliajoin, maaperä köyhtyy ja sateet saattavat huuhtoa ohuen multakerroksen mennessään. (Kakko, Kenno, Tyrväinen 2003, s. 82) Erityisesti laittomilla hakkuilla saadaan paljon huonoa aikaiseksi paitsi ekologisesti myös sosiaalisesti ja taloudellisesti. Esimerkiksi sahatavaran hinnan on arvioitu

laskeneen 7-16 % laittomien hakkuiden seurauksena. Sosiaalisia vaikutuksia laittomilla hakkuilla on muun muassa luonnonkatastrofien muodossa. Jouluna 2006 Indonesiassa kärsittiin kovista tulvista, jotka johtuivat liiallisista metsänhakkuista, joiden seurauksena metsät eivät enää suojanneetkaan isoilta vesimassoilta. (Hirschberger. 2008)

5.2.9 Itämeren tilanne ja liikakalastus

Itämeri on nuori, pieni, vähälajinen ja matala sisämeri, jonka vesi vaihtuu hyvin hitaasti. Täydelliseen veden vaihtumiseen on arvioitu kuluvan jopa 40 vuotta. Tästä johtuu, että se on hyvin altis kärsimään onnettomuuksista, saasteista ilmastonmuutoksesta, eliöiden sukupuutoista ja ekosysteemien muuttumisesta. Itämerta ympäröivällä alueella elää noin 85 miljoonaa ihmistä, minkä lisäksi alueella on paljon teollisuutta - ollut aina. Nykyäänkään ei erilaisten kemikaalien ja ravinteiden vaikutuksia meriekosysteemeihin tiedetä, mutta vielä huonompi tilanne oli aiemmin. Tästä syystä Itämereen on laskettu paljon erilaisia haitallisia aineita. Yksi Itämeren suurimmista ongelmista on rehevöityminen, joka aiheutuu typpi- ja fosforikuormituksesta. Rehevöityminen puolestaan aiheuttaa happikatoa syvänteissä. Muita ongelmia aiheuttavat erilaiset ympäristömyrkyt ja raskasmetallit, öljyonnettomuudet, vieraslajit, jotka sotkevat eliöiden keskinäiset suhteet, liikakalastus sekä roskaantuminen. (Itämeriportaali, n.d.)

Maailmanlaajuisesti kalaa kulutetaan enemmän kuin koskaan aiemmin - jopa yli 17kg / hlö / vuosi (FAO, 2010). Uudet ja tehokkaat kalastusmenetelmät yhdistettyinä kalaparvien löytämisestä helpottaviin laitteisiin, kuten kaikuluotaimiin, ovat tehostaneet kalastuksen tuottoa merkittävästi. Tämä on johtanut liikapyyntiin. (Peltonen, Kaartokallio, Bruun. n.d.) WWF Suomen kotisivuilla on karu kommentti liikakalastuksesta: ”Jopa 90 % valtamerten suurikokoisista saaliskalalajeista on kalastettu loppuun.” (WWF h, n.d.) Liikapyyntiin lisäksi kalojen elinympäristöjä tuhoavat erilaiset saasteet, mikä sekin heikentää kalakantoja. Nykyisillä menetelmillä vesistöistä nostetaan myös isoja määriä keskenkasvuisia kaloja ja jopa lajeja, joita ei edes ole tarkoitus pyytää. (Peltonen, Kaartokallio, Bruun. n.d.) Sivusaaliin eli ei-toivotun saaliin osuus on maailman kokonaiskalansaaliista noin 40 %. Hyvin yleistä on, ettei sivusaalista hyödynnetä mitenkään, vaan se heitetään kuolleena takaisin mereen. (WW h, n.d.) Liikakalastus uhkaa paitsi kaloja

itsessään myös pienempiä perinteisesti kalastuksella eläneitä yhteisöitä, kuten Bajau -kansaa Malesiassa. Bajaut ovat perinteisesti eläneet meripaimentolaisina, mutta liikakalastuksen ja ilmastonmuutoksen seurausten yhdistelmä uhkaavat heidän elintapaansa. (GEO, n.d.)

5.2.10 Metsien kaataminen ja eroosio

Kasvit ja erityisesti puut toimivat maapallon hiilinieluina eli ne sitovat hiilidioksidia itseensä. Metsien tuhoaminen hakkaamalla, tulipaloissa tai muilla tavoin pahentaa ilmastonmuutosta. Puun kuollessa se vapauttaa ilmaan sitomaansa hiiltä. (Telkänranta 2006, s. 15) Kun Suomessa on totuttu siihen, että havumetsät metsittyvät jopa avohakkuiden jälkeen uudelleen, on tilanne toisaalla maailmassa aivan toinen. Esimerkiksi tropiikissa erilaisen ilmaston ja maannoksen takia avohakkuut saattavat lopullisesti tuhota metsän. Jos hakkuita kaiken lisäksi tehdään lyhyin väliajoin, maaperä köyhtyy ja sateet saattavat huuhtoa ohuen multakerroksen mennessään. (Kakko, Kenno, Tyrväinen 2003, s. 82) Erityisesti laittomilla hakkuilla saadaan paljon huonoa aikaiseksi paitsi ekologisesti myös sosiaalisesti ja taloudellisesti. Esimerkiksi sahatavaran hinnan on arvioitu laskeneen 7-16 % laittomien hakkuiden seurauksena. Sosiaalisia vaikutuksia laittomilla hakkuilla on muun muassa luonnonkatastrofien muodossa. Jouluna 2006 Indonesiassa kärsittiin kovista tulvista, jotka johtuivat liiallisista metsänhakkuista, joiden seurauksena metsät eivät enää suojanneetkaan isoilta vesimassoilta. (Hirschberger. 2008)

Eroosio tarkoittaa tuulen, veden ja jään aikaansaamaa ja maan vetovoiman viimeistelemää luonnonvoimaa. Tuuli, vesi ja jää kuluttavat kaikki maan pintaa. Kun maa-ainetta irtoa, vetää maan vetovoima irronneet kappaleet pois irtaamiskohdasta. Eroosion takia muun muassa vuoristot kuluvat tasaista tahtia. Ihminen on kuitenkin pahentanut eroosiota monilla alueilla esimerkiksi hakkaamalla puita, jotka sitovat maaperää, ja näin hidastavat tai estävät eroosion synnyn. Puut myös suojaavat maata tuulelta. Kun puut poistetaan, on maa altis sateen ja tuulen voimille, ja eroosiota voi syntyä. (Rauhala, n.d.)

5.2.11 Ihmisistä riippumattomat uhkat

Ihmisistä riippumattomiin uhkiin voidaan laskea mm. avaruuden uhkat (eli asteroidit, meteoriitit, komeetat, mustat aukot yms.), maanjäristykset ja vulkaaniset uhkat. Vaikka ihminen voikin jossain määrin valita asuinpaikkansa, ja näin välttää isoimmat maanjäristykset ja tulivuorenpurkaukset, ei kaikkia luonnonmullistuksia kuitenkaan koskaan pääse pakoon. Lisäksi tällaisten ihmisistä riippumattomien uhkien syntyyn ei voida vaikuttaa - ainakaan vielä nykypäivänä. Luonto on viime vuosina osoittanut arvaamattomuutensa. Kuuluisina esimerkkeinä mainittakoon vuoden 2004 tsunami, joka oli jälkiseurausta Intian valtameressä tapahtuneelle maanjäristykselle, ja vuonna 2010 Islannissa sattunut tulivuorenpurkaus Eyjafjallajökull -jäätikön alla. Tällaiset tapahtumat saattavat hyvinkin vaivata lasten mieliä. Koska nykyään maailman toiselle puolelle matkaaminenkaan ei enää ole mikään ongelma, voi mitä tahansa sattua kenen tahansa perheen lomamatkalla. Psykologi ja psykoterapeutti Kirsti Palonen sanoo kirjassa *Lapset kriisien kuvissa* (2010): "Lapsen mieli säiliöi katastrofin kuvat, ja mielikuvitus voi muuntaa niitä vielä todellisuutta pahemmiksi." (s. 33)

6. Tutkimusmenetelmät

Työ aloitettiin pohtimalla kysymyksiä, joihin olisi mielenkiintoista ja mahdollista saada vastaus tämän työn tuloksena. Se, mikä oli mahdollista saada tietää, riippui siitä, mitä infoa teoksiin oli pyydetty liittämään. Pyydettyjä tietoja olivat:

- tekijän nimi
- luokka/ikä
- koulun yhteystiedot
- teoksessa kuvattu toive sanoin ilmaistuna

Kuvaan sai halutessaan kirjoittaa myös ideoita, mitä itse voisi tehdä toiveen toteuttamiseksi.

Seuraavaksi mietittiin ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita, joita lapset ja nuoret ovat saattaneet toiveissaan ottaa esille. Näitä aiheita mietittäessä käytettiin apuna sekä kirjallisuutta että Internet -lähteitä. Aiheiksi valikoituivat ilmastonmuutos, jäätiköiden sulaminen ja merenpinnan nousu, otsonikato, roskaaminen ja kierrätys, liiallinen väestönkasvu, kaupungistuminen, fossiilisten polttoaineiden käyttö,

ydinvoima, ympäristön kemikalisoituminen, ekologinen rakentaminen, ruoan ja veden riittävyys, eläinten kohtelu, biodiversiteetti, metsien kaataminen, ekosysteemit, Itämeren tilanne, liikakalastus, eroosio sekä ihmisistä riippumattomat uhkat.

6.1 Piirustusten läpikäynti ja ryhmittely

Kun tutkittavat asiat, ja perustelut niiden tutkimiselle, oli ensin mietitty, aloitettiin itse työ. Jokainen piirustus (859 kpl) käytiin yksitellen läpi. Suurin osa piirustuksista oli paperiversioina käytettävissä, mutta koska kilpailukuvista järjestetty näyttely oli jo avattu, oli 94 teosta nähtävillä vain netissä. Kaikkien piirustusten tiedot kirjattiin joka tapauksessa Excel – taulukkoon, josta on myöhemmin tässä työssä käytetty nimeä perustaulukko. Perustaulukossa piirustusten ryhmittely ja muu jatkokäsittely oli helppoa. Jokaisesta piirustuksesta kirjattiin esitetty toive, millä luokalla tekijä on koulussa, minkä ikäinen tekijä on, tekijän nimi, josta pääteltiin henkilön sukupuoli, mitä itse kuvasta löytyi sekä tekijän asuinpaikkakunta, jonka perusteella myöhemmin katsottiin lääni, jonka alueella tekijä asuu. Tätä taulukkoa ei kuitenkaan ole pituutensa vuoksi liitetty mukaan tähän opinnäytetyöhön. Taulukkoa täytettäessä annettiin jokaiselle teokselle numero, jonka perusteella tietyn piirustuksen löytäminen myöhemmin olisi helpompaa. Numero merkittiin sekä taulukkoon että itse piirustukseen.

Kun perustaulukko oli saatu valmiiksi, alkoi töiden ryhmittely eri kategorioiden mukaan. Ensin kaikista töistä katsottiin tekijöiden sukupuolijakauma. Seuraavaksi katsottiin, minkä ikäisiä ja millä koululuokilla kilpailuun osallistuneet olivat. Sen jälkeen laskettiin, kuinka moni osallistuja oli kotoisin mistäkin läänistä. Kaikista töistä katsottiin vielä toiveiden jakautuminen. Ryhmiteltäessä piirustuksia toiveiden mukaan päätettiin etukäteen ryhmät, joiden mukaan piirustukset järjesteltäisiin. Jokaiselle aihepiirille annettiin kirjainkoodi, jota on käytetty muun muassa taulukoissa. Kirjainkoodin ansiosta ei koko toivetta tarvitse sanoa joka kerta, joten taulukot ovat helppolukuisempia.

Ryhmät ovat:

A = ei ydinvoimaa

B = maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet

C = eläinten oikeudet ja suojeleminen

D = metsien ja muiden kasvien suojeleminen

E = ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta

F = autonkäytön muuttaminen

G = lisää kierrättämistä

H = energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet

I = veden ja ruoan riittävyys

J = jäätiköiden sulaminen pitää pysäyttää

K = vesistöjen suojeleminen

L = ei ilmastonmuutosta ja sään ääri-ilmiöitä

M = kulttuurimaisemien säästäminen

N = ei tehtaita, ei saasteita

O = muut

Q = tyhjä/epäselvä

Kategoria A sisältää suoria toiveita, ei vain ydinvoiman vähentämisestä, vaan ydinvoiman käytön lopettamisesta. Eräs lapsi viittasi jopa historiaan, ja kirjoitti: ” Ei toista Tshernobyliä! Vastustakaa ydinvoimaa!”

Kategoria B sisältää monipuolisesti toiveita ihmisten välisten suhteiden parantamisesta ja erilaisuuden hyväksymisestä. Useat lapset toivoivat maailmanrauhaa, mutta esille oli otettu myös rasismien poistaminen maailmasta, köyhien aseman parantaminen, homojen hyväksyminen ja heidän vihkimisensä kirkossa, väkivallaton maailma sekä se, että kaikki lapset saisivat käydä koulua. Lapset kirjoittivat muun muassa: ” Ihmiset voisivat olla kohteliaampia toisilleen.” ja ”Minun toive on, että naisetkin saa päättää ja saada ruokaa, yhtä paljon rahaa kuin miehet ja muita tärkeitä asioita.”

Kategoria C käsittää piirustuksesta riippuen joko kaikkien eläinten suojelemisen tai jonkin yksittäisen eläinlajin säilyttämisen. Suosituimpia aiheita olivat sademetsän eläimet sekä pingviinit ja jääkarhut eli eivät sellaiset eläimet, joita Suomesta löytyy. Piirustuksissa puhuttiin eläinten suojelemisesta, sukupuuttojen vähentämisestä ja

metsästysten vähentämisestä/lopettamisesta. Myös turkistarhauksen lopettaminen oli päässyt mukaan pariin piirustukseen. Lapset kirjoittivat muun muassa: ” Lopettakaa metsästys ja erityisesti salametsästys.” ja ” Toivoisin ettei eläimiä rääkittäisi.”

Kategoria D käsittää kaikki kasvien ja metsien säilyttämistä käsittelevät piirustukset. Suurin osa piirustuksista käsitteli joko yleisesti metsänhakkuiden lopettamista tai sademetsiä. Muutamassa piirustuksessa oli mainittu kukkien vaaliminen. Esimerkkeinä näistä toiveista voi mainita seuraavat: ” Toivon että maailmassa olisi paljon kukkia koska ne tuoksuvat ihanalle.” ja ” Sademetsiä ei saisi kaataa, koska KAIKKI vihreät kasvit tuottavat happea sademetsät todella paljon ja kun (jos) sademetsiä kaadetaan happi koko ajan vain vähenee. Jos sademetsiä ei olisi maapallolla ollenkaan, maapallolla olisi enää vain vähän happea, sillä sademetsät ovat yksi maailman suurimmista hapentuottajista. Se auttaisi maapalloa todella paljon, jos sademetsien kaato kiellettäisiin.”

Kategoria E sisältää piirustuksia, joissa käsiteltiin pääasiallisesti toiveita puhtaan ja saasteettoman luonnon puolesta sekä roskaamisen lopettamista. Yksi tällainen toive oli muun muassa seuraava: ” Toivon, ettei rantoja roskata!”

Kategoria F sisältää monipuolisesti toiveita sekä autojen muuttamisesta että autonkäytön vähentämisestä/lopettamisesta. Esimerkkeinä voi mainita toiveet: ” Alla bilar borde ha neon lampor så skulle gröset växa bättre.” ” Pitäisi käyttää vähemmän autoja, voisi mennä töihin bussilla tai kävellen. Kouluun mentäisiin kävellen muuten pitkissä matkoissa voi käyttää junaa, metroa tai ratikkaa.” ” Minä haluaisin että olisi enemmän ihmisiä autoissa että olisi vähemmän autoja.”

Kategoria G sisältää kierrätysaiheisia toiveita, kuten: ” Alla skall lägga rätt saker i rätt låda.” Kategoria H puolestaan sisältää toiveita uusiutuvan energian käytöstä sekä tavoista säästää energiaa. Lapset kirjoittivat muun muassa: ” Ota laturi pois jos akku on jo täynnä.” ja ” Toivon että maailmassa olisi enemmän tuulivoimaloita.”

Kategoria I käsittää toiveet ruoan ja veden riittävydestä koko maailmassa. Esimerkkeinä mainittakoon toiveet: ” Toivon, että köyhät maat saisi ruokaa ja

juomista” ja ” Haluaisimme lähettää Afrikkaan puhtaan sateen, että he siellä saisivat puhdasta juomavettä ja kosteaa maata viljelyyn.”

Kategoria J sisältää toiveet jäätiköiden sulamisen pysäyttämiseksi. Syitä, miksi lapset sitä toivoivat, oli hieman erilaisia. Esimerkkejä näistä toiveista ovat seuraavat: ” Että pohjoisnapa/etelämanner ei sulaisi koska siten meren pinta nousisi uhkaavasti.” ja ” Estää jäätiköiden sulaminen, jotta jääkarhut pelastuisivat.”

Kategoria K eli vesistöjen suojeleminen käsittää sekä merten että makeanveden alueiden säilyttämisen puhtaina. Vesistöihin ei haluta roskia, öljyä tai muita saasteita. Lapset kirjoittivat muun muassa: ” Toivon, ettei mereen heitettäisi enää roskia, että uimavedet pysyy hyvinä.” ja ” Joet pitäisi puhdistaa, koska siellä on liikaa roskia. Voitaisiin järjestää joen siivous tapahtuma, johon kaikki saisi osallistua.”

Kategoria L sisältää toiveita ilmastonmuutoksen pysäyttämisestä ja sään ääri-ilmiöiden ehkäisemisestä. Lapset kirjoittivat: ” Kaikilla olisi hyvät oltavat ja mihinkään maahan ei tulisi tulvia, kuivuutta.” ja ” Toiveeni on, että ilmastonmuutos pysähtyisi”.

Kategoria M käsittelee maisemien säilymistä ennallaan. Eräs tyttö toivoi seuraavaa: ”Toivon että maaseutu säilyisi entisellään.”

Kategoria N sisältää toiveet, joissa toivotaan saasteiden ja tehtaiden poistamista. Lapset kirjoittivat muun muassa: ” Öljytehtaan tuottavat liikaa huonoja kaasuja ja myrkkyyä ja se pitäisi estää muuten siitä seuraa huonoa.” ja ” Saasteita voisi olla vähemmän”.

Kategoria O eli ”muut” sisältää hyvin monenlaisia toiveita. Eräät tytöt, joiden ikä ei ole tiedossa toivoivat, että maailma pysyisi värikkäänä. Eräs poika, jonka iästä ei ole tietoa toivoi puolestaan, että Luvialla olisi papukaija. Siinä, missä osa nuorista toivoi energiansäästöä, toivoi yksi 9 -vuotias poika, että maailmaan rakennettaisiin lisää sähköä tuottavia voimaloita. Eräs 10 -vuotias tyttö toivoi puolestaan, että kaasut muuttuisivat kupliksi. Yksi 1. -luokkalainen poika taas kirjoitti toivovansa, että eläimet saisivat karamelleja. Eräs 7 -vuotias tyttö puolestaan toivoi, että

enemmän ihmisiä tippuisi laivasta, ja uisi palmusaarille. Jotta tämän muut -ryhmän erilaisuus ja monipuolisuus tulisi varmasti esille, kerrottakoon vielä, että eräs 13 -vuotias poika toivoi, että poliisi ryhtyisi antamaan suuremmat sakot roskaamisesta kuin alaikäisenä mopolla ajamisesta. Tämä ryhmä käsitti siis todella erilaisia toiveita.

Kategoria Q eli tyhjä/epäselvä käsittää kaikki ne piirustukset, joihin ei joko ollenkaan ollut kirjoitettu toivetta tai toive oli käsialaltaan tai sisällöltään niin epäselvä, ettei sitä ole voitu laittaa mihinkään muuhun kategoriaan.

6.2 Toiveiden tutkiminen

Lopuksi katsottiin tarkemmin, ketkä olivat toivoneet mitään. Ensin katsottiin, mitä tytöt toivoivat, mitä pojat toivoivat, mitä toivottiin kuvissa, joita on ollut piirtämässä sekä tyttöjä että poikia, ja mitä toivottiin kuvissa, joista ei tiedetty, oliko piirtäjä tyttö vai poika. Sen jälkeen eroteltiin eri-ikäisten toiveet. Kilpailuun osallistuneet lapset olivat 6–16-vuotiaita, minkä lisäksi jotkin piirustukset oli tehty eri ikäisten yhteistyönä. Viimeiseksi esitetyt toiveet jaettiin lääneittäin, jotta nähtäisiin, onko eri asuinpaikalla merkitystä toiveiden kannalta. Näistäkin tehtiin taulukot. Kun saatuja tietoja on käsitelty tekstissä, on mukaan otettu vain kaikki sellaiset toiveet, joiden osuus on ≥ 10 % kaikista siinä ryhmässä esitetyistä toiveista. Lisäksi on mainittu, jos joitain aihepiirejä on käsitelty alle 1 %:ssa piirustuksia.

7. Aineiston esittely

Kilpailuun lähetettiin 869 kuvaa eri puolilta Suomea. Osa töistä on ryhmissä toteutettuja ja osa yksittäisten lasten tai nuorten teoksia. Tässä tutkimuksessa on analysoitu yhteensä 859 työtä. Loput kymmenen kuvaa ovat ilmeisesti vahingossa jääneet toimittamatta työn tekijälle. Prosentuaalisesti niiden osuus on kuitenkin niin pieni (noin 1 %), ettei niillä ole merkitystä tulosten kannalta. Alle on listattu perustietoja lähetetyistä piirustuksista. Näissä tiedoissa prosenttiluvut on pyöristetty kokonaisluvuiksi. Ei tietoa -kategoria tarkoittaa kaikissa taulukoissa sellaista tietoa, jota ei piirustuksiin ollut merkitty.

7.1 Osallistuneiden sukupuolijakauma

Kilpailuun tulleista kuvista selkeästi isoin osa eli 60 % (517 kpl) on tyttöjen piirtämiä. Poikien piirtämiä on 33 % (284 kpl) (ks. taulukko 1). Alla olevasta taulukosta näkee piirtäjien sukupuolijakauman kaikkien piirustusten osalta. Sukupuolen mukaan jaetuissa ryhmissä kategorialla "ei tietoa" on hyvin pieni osuus (vain 6 % kaikista piirustuksista). Muissa jaotteluissa "ei tietoa" -kategorialla on merkittävän suuri osuus (ks. taulukot 2 ja 3 sekä kuvio 1).

Taulukko 1. Kilpailuun osallistuneiden sukupuolijakauma

Sukupuoli:	kpl	%
Tyttyjä	517	60 %
Poikia	284	33 %
Yhteistyössä	10	1 %
Ei tietoa	48	6 %
Yhteensä	859	100 %

7.2 Osallistuneiden luokkajakauma

Koululuokkien mukaan jaoteltuina "ei tietoa"-kategoria käsittää noin puolet piirustuksista (ks. taulukko 2). Ne piirustukset, joiden tekijän koululuokka on tiedossa, ovat suurimmaksi osaksi tulleet ala-asteen viimeisillä luokilla olevilta lapsilta. Eniten piirustuksia tuli 4-luokkalaisilta. Heiltä piirustuksia tuli 95 kappaletta, joka on 11 % kaikista kilpailuun osallistuneista töistä. 5- ja 6-luokkalaiset lähettivät lähestulkoon yhtä monta piirustusta, ja molempien ryhmien osuus oli 9 % kaikista töistä. Selvästi vähiten piirustuksia lähettivät 9-luokkalaiset, joilta tuli ainoastaan 3 työtä, mikä on 0,3 % kaikista töistä.

Taulukko 2. Kilpailuun osallistuneiden luokkajakauma

Luokka:	kpl	%
1	39	4 %
2	23	3 %
3	34	4 %
4	95	11 %
5	74	9 %
6	77	9 %
7	48	6 %
8	25	3 %
9	3	0,3 %
Ei tietoa	441	51 %
Yhteensä	859	100 %

7.3 Osallistujien ikäjakauma

Ikä ja koululuokka ovat hyvin sama asia, mutta tässä opinnäytetyössä oli alun perin tarkoitus ottaa molemmat erikseen huomioon, koska joissain piirustuksissa on ollut tiedot molemmista ja joissain vain toisesta. Kilpailuun lähetettiin myös sellaisia kuvia, joissa ei ollut kumpaakaan tietoa merkittynä. Työtä tehdessä kävi kuitenkin selväksi, että iän mukaan jaetut piirustukset kertovat enemmän lasten ajatuksista, koska ikä puuttui ”vain” 30 %:sta piirustuksista, kun luokkaa ei ollut merkitty yli puoleen töistä (ks. taulukot 2 ja 3). Tämän takia ei piirustuksia enää tämän kappaleen jälkeen ole käsitelty luokkien mukaan, vaan pelkästään iän perusteella. Osallistuneiden ikäjakauma kertoo pääpiirteissään saman kuin luokkajakauma, vaikka tulokset eivät täysin vastaakaan toisiaan. Eniten töitä lähettivät ala-asteen viimeisten luokkien oppilaat ja vähiten vanhimmat osallistuneet. Eniten kilpailuun töitä lähettivät 12-vuotiaat, jotka useimmat ovat kuudennella luokalla, joiden osuus kaikista osallistuneista on 16 %. Seuraavaksi eniten kilpailuun osallistui 11-vuotiaita (12 %) ja kolmanneksi eniten 10-vuotiaita. Vanhimmat osallistuneet eli 16-vuotiaat lähettivät vain 4 piirustusta.

Ikäjakaumassa on mukana myös kategoria ”eri ikäisiä yhteistyössä”. Tämä tarkoittaa piirustuksia, joita on ollut piirtämässä usean ikäisiä lapsia yhdessä.

Koska samanlaista ryhmää ei ollut luokkien kohdalla, tarkoittaa tämä sitä, että nämä eri-ikäiset lapset ovat kuitenkin olleet samalla luokalla.

Taulukko 3. Kilpailuun osallistuneiden ikäjakauma

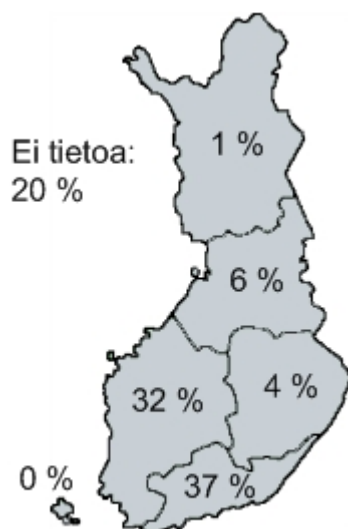
Ikä:	kpl	%
6	5	1 %
7	33	4 %
8	30	4 %
9	62	7 %
10	95	11 %
11	102	12 %
12	141	16 %
13	46	5 %
14	44	5 %
15	14	2 %
16	4	0,4 %
Eri ikäisiä yhteistyössä	22	3 %
Ei tietoa	261	30 %
Yhteensä	859	100 %

7.4 Osallistujien paikkakuntajakauma

Perustaulukosta kootussa paikkakuntalistassa on niin monta nimeä (yli 60), että niistä tulleita piirustuksia ei ole käsitelty prosenttien mukaan. Lista siitä, mistä osallistuneita on, ja kuinka monta piirustusta jokaiselta paikkakunnalta lähetettiin, on liitteenä (liitenumero 1). Tässä kappaleessa piirustukset on sen sijaan jaettu lääneittäin. Läänilistassa prosentuaalinen osuus on otettu mukaan (ks. kuvio 1).

Suurin osa kilpailuun osallistuneista oli Etelä-Suomen läänistä, josta lähetettiin 37 % (322 kpl) kaikista töistä. Paljon osallistuneita oli myös Länsi-Suomen läänistä, josta tuli 32 % (271 kpl) teoksista. Itä-Suomen läänistä oli kotoisin 4 % (36 kpl) kaikista osallistuneista ja Oulun läänistä 6 % (50 kpl). Ahvenanmaalta ei kukaan osallistunut kilpailuun ja Lapin läänistäkin tuli vain 13 työtä, mikä on vain 1 %

kaikista teoksista. Teoksia, joiden tekijän asuinpaikkakunnasta ei ollut tietoa, oli jopa viidesosa kaikista piirustuksista, mikä on harmillisen paljon.

Kuvio 1. Kilpailuun osallistuneiden määrät lääneittäin

7.5 Toiveiden jakautuminen aihepiireittäin

Toiveita käsiteltäessä on tärkeää huomata, että yhdessä piirustuksessa oli hyvin usein esitetty useampia toiveita kuin vain yksi, minkä takia toiveita on enemmän kuin itse piirustuksia. Tässä opinnäytetyössä käsitellyissä 859 piirustuksessa oli yhteensä 1111 toivetta. Kaikista toiveista eniten haluttiin eläimille oikeuksia ja eläinten suojelua. Kaikista esitetyistä toiveista 19 % käsitteli tätä aihetta. Seuraavaksi eniten toivottiin roskatonta ja puhdasta luontoa. 14 % toiveista koski tätä. 11 % toiveista koski ihmisten välisiä suhteita, kuten maailmanrauhaa, sekä metsien ja muiden kasvien suojelua. Selvästi vähiten toivottiin kulttuurimaisemien säilyttämistä. Tämän puolesta oli esitetty vain kolme toivetta, mikä on alle 1 % kaikista toiveista. Muut erittäin vähän huomiota saaneet aiheet olivat ydinvoiman vähentäminen, jäätiköiden sulamisen pysäyttäminen ja ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäiseminen. Kukin näistä aiheista esiintyi vain 1 %:ssa piirustuksia (Taulukko 4)

Taulukko 4. Kilpailussa esitetyt toiveet aihepiireittäin

	kpl	% esityistä toiveista
Kaikki toiveet		
A = Ei ydinvoimaa	15	1 %
B = Maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet	118	11 %
C = Eläinten oikeudet ja suojeleminen	215	19 %
D = Metsien ja muiden kasvien suojeleminen	126	11 %
E = Ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta	151	14 %
F = Autonkäytön muuttaminen	46	4 %
G = Lisää kierrättämistä	19	2 %
H = Energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet	30	3 %
I = Veden ja ruoan riittävyys	53	5 %
J = Jäätiköiden sulaminen pitää pysäyttää	7	1 %
K = Vesistöjen suojeleminen	44	4 %
L = Ei ilmastonmuutosta ja sään ääri-ilmiöitä	16	1 %
M = Kulttuurimaisemien säästäminen	3	0,3 %
N = Ei tehtaita, ei saasteita	59	5 %
O = Muut	103	9 %
Q = Tyhjä/epäselvä	106	10 %
Yhteensä	1111	100 %

8. Toiveiden analysointi

Seuraavaksi on toiveita analysoitu tarkemmin sen mukaan, onko toiveen esittänyt tyttö, poika vai molemmat (ks. taulukko 5), minkä ikäinen (ks. kuviot 2-13) ja millä luokalla kyseinen lapsi on sekä tämän asuinpaikan mukaan (ks. taulukko 6). Asuinpaikka on tässäkin määritelty läänien mukaan. Kuten aiemmin mainittiin, on toiveita käsiteltäessä tärkeää huomata, että yhdessä piirustuksessa oli hyvin usein esitetty useampia toiveita kuin vain yksi, minkä takia toiveita on enemmän kuin itse piirustuksia. Kun tästä eteenpäin on puhuttu tietyn toiveen prosentuaalisesta osuudesta, tarkoitetaan sillä osuutta sen ryhmän esittämistä toiveista. Sillä ei tarkoiteta osuutta siihen ryhmään kuuluvista kuvista.

8.1 Toiveiden erittely tekijän sukupuolen mukaan

Tyttöjen toiveista 22 % koski eläinten suojelua ja niiden oikeuksien kunnioittamista. Seuraavaksi eniten, 15 % tytöistä, toivoi puhdasta ja roskatonta luontoa.

Kolmanneksi eniten tytöt toivoivat metsien ja muiden kasvien suojelemista. Tyttöjen toiveista 12 % käsitteli tätä aihetta. Lähes yhtä monta toivetta kuin kasvien suojeluun liittyen, liittyi maailmanrauhaan ja muihin ihmisten välisiin suhteisiin. 11 % toiveista koski sitä. Vain kahdessa (0,2 %) tyttöjen tekemässä työssä toivottiin kulttuurimaisemien säilyttämistä (Taulukko 5).

Poikien toiveista prosentuaalisesti suurin määrä oli epäselviä toiveita tai piirustuksia, joihin ei ollut ollenkaan kirjoitettu itse toivetta. Näitä oli jopa 16 %. Tiedetyistä toiveista eniten (14 %) liittyi eläinten oikeuksiin ja suojelemiseen. Tämä on siis sama kuin tytöillä, vaikka tytöillä ero tämän ja seuraavaksi eniten toivotun aiheen välillä onkin suurempi. Kolmanneksi ja neljänneksi eniten pojat toivoivat metsien ja muiden kasvien suojelemista sekä maailmanrauhaa ja muita ihmisten välisiin suhteisiin liittyviä asioita. Mutta, vaikka sekä tytöistä että pojista 11 % toivoi ihmisten keskinäisten suhteiden parantuvan, pojilla ihmisten keskinäiset suhteet herättivät enemmän toiveita kuin metsien ja kasvien suojeleminen, jota toivoi 10 % pojista. Vähiten toiveita herättäneet aiheet eroavat kuitenkin jonkin verran poikien ja tyttöjen välillä. Pojista yksikään ei toivonut jäätiköiden sulamisen tai ilmastonmuutoksen pysäyttämistä. Vain yksi toive koski kulttuurimaisemien säilyttämistä (Taulukko 5).

Työt, joita ovat olleet tekemässä sekä tytöt että pojat yhteistyössä olivat määrällisesti muita huomattavasti pienempi ryhmä. Tässä ryhmässä toivottiin eniten luonnon puhtautta ja roskattomuutta. Tätä toivetta käsiteltiin 29 %:ssa kuvia. Toiseksi ja kolmanneksi eniten toivottiin (molemmilla 21 %) eläinten oikeuksista kiinni pitämistä sekä metsien ja kasvien suojelua. Näissä yhteistyössä tehdyissä töissä ei yhdessäkään toivottu ydinvoiman vähentämistä, parannusta ihmisten välisiin suhteisiin, autoilun muuttamista, kierrätyksen lisäämistä, energiansäästöä, veden ja ruoan riittävyyttä, jäätiköiden sulamisen ja ilmastonmuutoksen pysäyttämistä tai kulttuurimaisemien säilyttämistä. On kuitenkin huomioitava, että yhteistyössä tehtyjä teoksia oli vain 10, joten aiheiden puuttuminen lasten piirustuksista ei ole merkittävää (Taulukko 5).

Niissä piirustuksissa, joiden tekijän sukupuolta ei tiedetty, peräänkuulutettiin eniten eläinten suojelua ja oikeuksia. 21 % toiveista koski tätä. Seuraavaksi eniten (19 %)

oli joko tyhjiä tai epäselviä. Kolmanneksi eniten toivottiin puhdasta luontoa (11 % toiveista). Yksikään toive ei koskenut jäätiköiden sulamisen pysäyttämistä.

Taulukko 5. Kilpailussa esitettyjen toiveiden määrät sukupuolittain

Toive	Tytöt	Pojat	Yhteistyö
A = Ei ydinvoimaa	1 %	3 %	0 %
B = Maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet	11 %	11 %	0 %
C = Eläinten oikeudet ja suojeleminen	22 %	14 %	21 %
D = Metsien ja muiden kasvien suojeleminen	12 %	10 %	21 %
E = Ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta	15 %	12 %	29 %
F = Autonkäytön muuttaminen	3 %	6 %	0 %
G = Lisää kierrättämistä	2 %	1 %	0 %
H = Energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet	2 %	5 %	0 %
I = Veden ja ruoan riittävyys	5 %	6 %	0 %
J = Jäätiköiden sulaminen pitää pysäyttää	1 %	0 %	0 %
K = Vesistöjen suojeleminen	3 %	6 %	7 %
L = Ei ilmastomuutosta ja sään ääri-ilmiöitä	2 %	0 %	0 %
M = Kulttuurimaisemien säästäminen	0,2 %	0,1 %	0 %
N = Ei tehtaita, ei saasteita	5 %	8 %	7 %
O = Muut	9 %	3 %	7 %
Q = Tyhjä/epäselvä	7 %	16 %	7 %

8.2 Toiveiden erittely tekijän iän mukaan

Kilpailuun osallistui vain viisi 6-vuotiaasta lasta. He toivoivat eniten metsien ja muiden kasvien suojelua sekä puhdasta roskatonta luontoa, joista molemmat saivat kaksi mainintaa toiveissa. Se on jopa 25 % kaikista tämän ikäisten toiveista. Yhden maininnan (13 %) saivat ihmisten välisiin suhteisiin liittyvät toiveet, vesistöjen suojeleminen, kulttuurimaisemien säilyttäminen sekä ”Haluaisin, että Suomessa on neljä vuodenaikaa.”, joka laitettiin muut-kategoriaan. (Ks. kuvio 2)

7-vuotiaiden esittämistä toiveista 39 % (15 kpl) koski metsien ja muiden kasvien suojelua. Seuraavaksi eniten (16 % eli 6 kpl) tämän ikäiset toivoivat eläinten oikeuksia ja suojelua. 11 % toiveista (4 kpl) oli joko epäselviä tai toivetta ei ollenkaan ollut mainittu. Jopa 6 toiveaihepiiriä on jäänyt tässä ryhmässä ilman yhtäkään mainintaa. Nämä ovat ydinvoima, autonkäytön muuttaminen ja kierrätyksen lisääminen, energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet, jäätiköiden

sulamisen pysäyttäminen, kulttuurimaisemien säilyttäminen sekä tehtaiden ja saasteiden vähentäminen (ks. kuvio 3).

8-vuotiaat toivoivat eniten eläinten suojelua. Tätä koski 23 % toiveista (9 kpl). Seuraavaksi eniten (18 % eli 7 kpl) haluttiin metsien ja muiden kasvien suojelua. Kolmanneksi eniten (13 % eli 5 kpl) toivottiin roskatonta ja puhdasta luontoa. Yksikään 8-vuotias ei ollut esittänyt toivetta ydinvoiman vähentämiseksi, vesistöjen suojelemiseksi tai kulttuurimaisemien säilyttämiseksi (ks. kuvio 4).

9-vuotiaat puolestaan toivoivat eniten (19 % eli 15 kpl) puhdasta ja roskatonta luontoa. 17 % (13 kpl) tämän ikäisten toiveista koski eläinten oikeuksia ja suojelemista. 10 % (8 kpl) toiveista käsitteli tehtaiden ja saasteiden vähentämistä. 9-vuotiaista kukaan ei toivonut jäätiköiden sulamisen pysäyttämistä, ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäisemistä tai kulttuurimaisemien säilyttämistä (ks. kuvio 5).

10-vuotiaiden esittämistä toiveista 28 % (35 kpl) käsitteli eläinten oikeuksia ja suojelua. Seuraavaksi eniten (17 % eli 21 kpl) haluttiin roskatonta ja puhdasta luontoa. 10 % (13 kpl) toiveista käsitteli puolestaan metsien ja muiden kasvien suojelua. Tässä ikäryhmässä yhtäkään toivetta ei ollut esitetty ydinvoiman vähentämiseksi, kierrätyksen lisäämiseksi tai kulttuurimaisemien säilyttämiseksi (ks. kuvio 6).

11-vuotiaat halusivat mieluiten roskattoman ja puhtaan luonnon. Tätä aihetta käsitteli 16 % toiveista (23 kpl). 12 % toiveista (17 kpl) käsitteli metsien ja muiden kasvien säilyttämistä. Saman verran 11-vuotiaiden toiveista luokiteltiin myös muut-kategoriaan eli kategoriaan, johon laitettiin sellaiset toiveet, jotka eivät sopineet muihin ryhmiin. 11 % (16 kpl) tämän ikäisten esittämistä toiveista koski eläinten oikeuksia ja 10 % (15 kpl) koski maailmanrauhaa ja muita ihmisten välisiin suhteisiin liittyviä asioita. Tämän ikäisissä kaikki aiheet olivat saaneet vähintään yhden toiveen, joten mikään ei jäänyt 0 %:iin (ks. kuvio 7).

12-vuotiaiden toiveista 23 % (42 kpl) käsitteli eläinten suojelua. Kuten 11-vuotiailla, käsitteli 16 % (29 kpl) 12-vuotiaiden toiveista roskatonta ja puhdasta luontoa. 12 % (23 kpl) käsitteli ihmisten välisiä suhteita sekä metsien ja muiden kasvien

suojelua. 12 % (22 kpl) toiveista luokiteltiin myös muut-kategoriaan. Tässäkin ikäryhmässä kaikki aiheet olivat saaneet vähintään yhden toiveen, joten mikään ei jäänyt 0 %:iin (ks. kuvio 8).

13-vuotiaiden toiveista 27 % (14 kpl) käsitteli eläinten oikeuksia ja suojelua. 19 % (10 kpl) toiveista koski ihmisten välisiä suhteita. Tässäkin ikäryhmässä 12 % (6 kpl) toiveista luokiteltiin muut-kategoriaan. 10 % toiveista (5 kpl) koski autonkäytön muuttamista, mikä ei yhdessäkään aiemmassa ikäryhmässä ole päässyt näin korkeaan prosentuaaliseen osuuteen. Ilman yhtäkään mainintaa jäivät jäätiköiden sulamisen pysäyttäminen ja kulttuurimaisemien säilyttäminen (ks. kuvio 9).

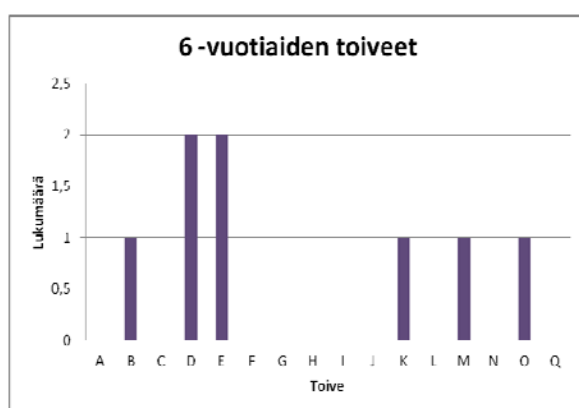
Maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät asiat sekä eläinten oikeudet ja suojeleminen olivat suosituimmat aiheet 14-vuotiaiden keskuudessa. Kumpikin aihe löytyi 16 %:sta toiveita (11 kpl). Myös muut-kategoriaan luokiteltiin 16 % tämän ikäryhmän toiveista. Metsien ja muiden kasvien suojeleminen sekä roskaton ja puhdas luonto tulivat esiin 13 %:ssa (9 kpl) piirustuksia. Vain kulttuurimaisemien säilyttäminen jäi 0 %:iin tässä ikäluokassa (ks. kuvio 10).

15-vuotiaiden toiveista 35 % (6 kpl) käsitteli eläinten oikeuksia ja suojelua. 24 % (4 kpl) koski ihmisten välisiä suhteita. 12 % (2 kpl) toiveista käsitteli puolestaan metsien ja muiden kasvien suojelua. Ilman yhtäkään mainintaa jäivät ydinvoiman vähentäminen, autonkäytön muuttaminen, kierrätyksen lisääminen, energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet, jäätiköiden sulamisen pysäyttäminen, ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäiseminen sekä kulttuurimaisemien säilyttäminen (ks. kuvio 11).

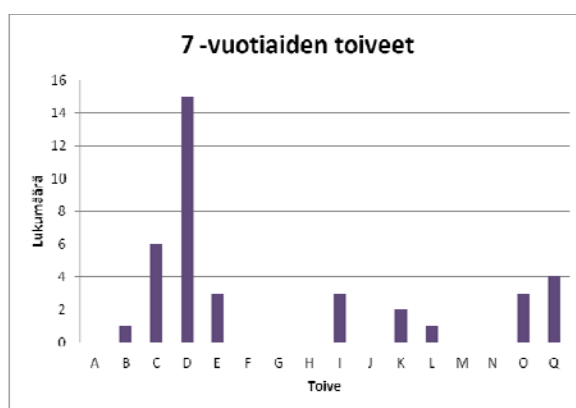
16-vuotiaiden esittämistä toiveista 2 kappaletta eli 25 % koski metsien ja muiden kasvien suojelua. 1 toive eli 13 % toiveista koski ihmistenvälisiä suhteita, roskatonta ja puhdasta luontoa, veden ja ruoan riittävyyttä sekä ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäisyyttä. 1 työ luokiteltiin myös muut-kategoriaan. Kaikki muut aiheet jäivät tässä ikäryhmässä ilman yhtäkään mainintaa (ks. kuvio 12).

Alla olevissa diagrammeissa on visuaalisesti esitetty yllä esiteltyt tiedot. Diagrammeissa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että y-akselin lukumäärä

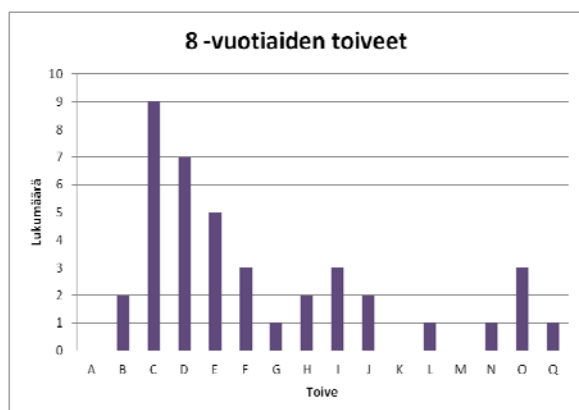
vaihtelee kaavioittain, koska eri ikäryhmistä oli lähetetty hyvin erisuuruisia määriä piirustuksia. Toiveiden koodit ovat: A = ei ydinvoimaa, B = maailmanrauha ja muut, ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet, C = eläinten oikeudet ja suojeleminen, D = metsien ja muiden kasvien suojeleminen, E = ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta, F = autonkäytön muuttaminen, G = lisää kierrättämistä, H = energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet, I = veden ja ruoan riittävyys, J = jäätiköiden sulaminen pitää pysäyttää, K = vesistöjen suojeleminen, L = ei ilmastonmuutosta ja sään ääri-ilmiöitä, M = kulttuurimaisemien säästäminen, N = ei tehtaita, ei saasteita, O = muut ja Q = tyhjä/epäselvä.

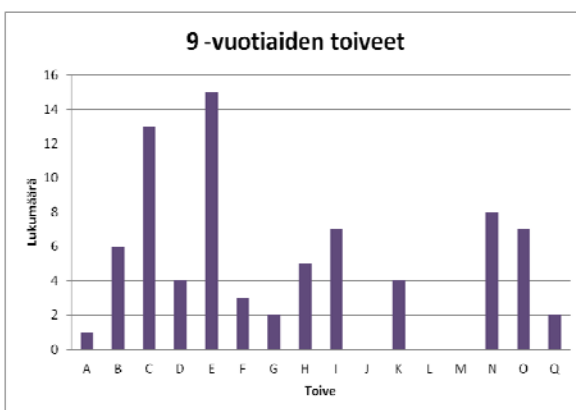
Kuvio 2. 6-vuotiaiden toiveet

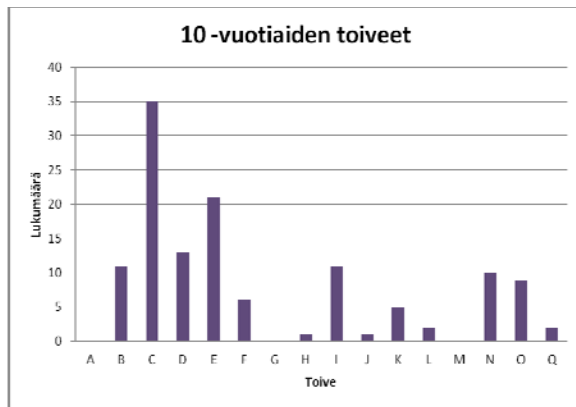
Kuvio 3. 7-vuotiaiden toiveet

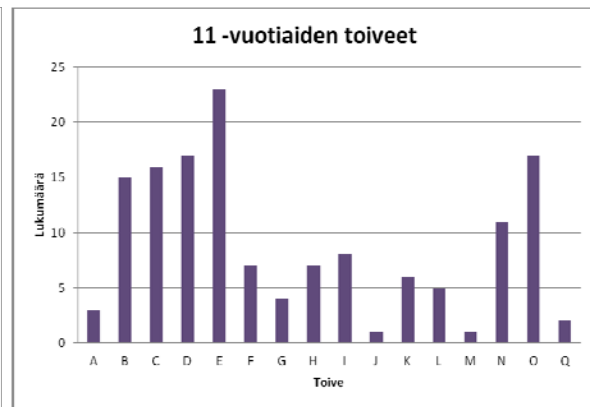
Kuvio 4. 8-vuotiaiden toiveet

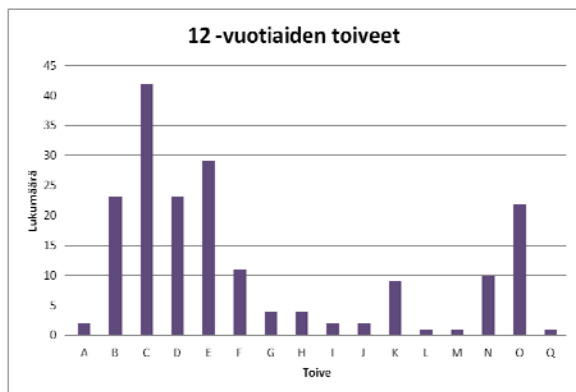
Kuvio 5. 9-vuotiaiden toiveet

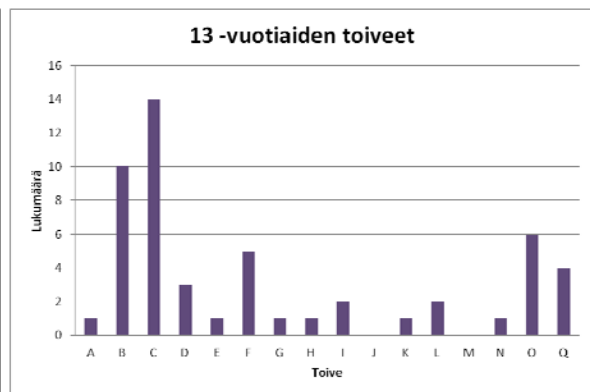
Kuvio 6. 10-vuotiaiden toiveet

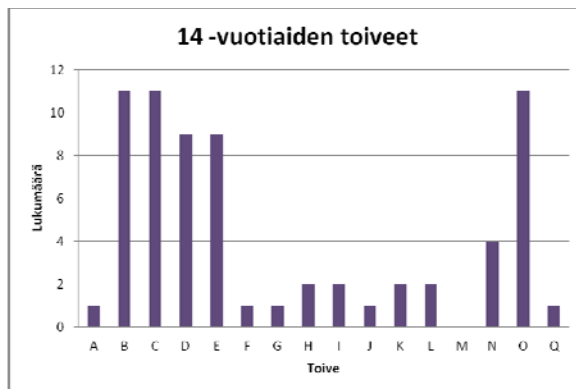
Kuvio 7. 11-vuotiaiden toiveet

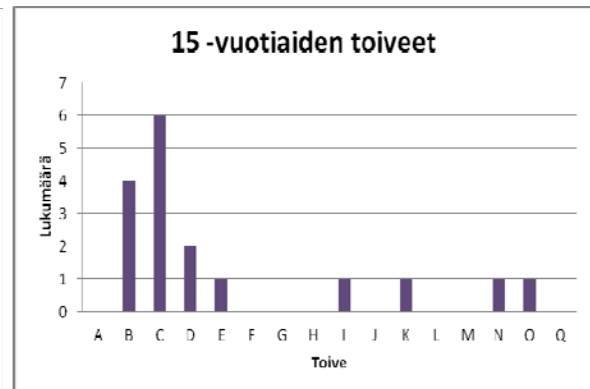
Kuvio 8. 12-vuotiaiden toiveet

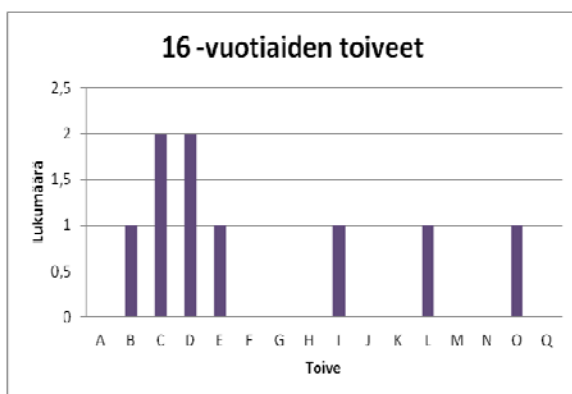
Kuvio 9. 13-vuotiaiden toiveet

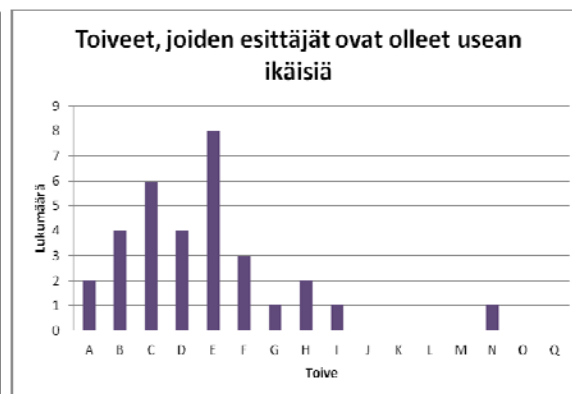
Kuvio 10. 14-vuotiaiden toiveet

Kuvio 11. 15-vuotiaiden toiveet

Kuvio 12. 16-vuotiaiden toiveet

Kuvio 13. Toiveet, joiden esittäjät ovat olleet usean ikäisiä

8.3 Toiveiden erittely tekijän asuinpaikan mukaan

Etelä-Suomen läänistä tulleista toiveista 20 % (84 kpl) koski eläinten oikeuksia ja suojelua. 14 % (56 kpl) käsitteli ihmistenvälisiin suhteisiin liittyviä asioita. Metsien ja muiden kasvien suojeleminen (50 kpl) sekä roskaton ja puhdas luonto (48 kpl) esiintyivät 12 %:ssa toiveita. 10 % Etelä-Suomen läänistä lähetetyistä toiveista luokiteltiin muut-kategoriaan. Yksi tällainen toive kuului: ”Apinoille tehtäisiin talot viidakkoihin jossa ne voisivat asua!”. Etelä-Suomen läänistä lähetetyistä toiveista yksikään ei koskenut kulttuurimaisemien säilyttämistä (ks. taulukko 6).

Länsi-Suomen läänistä lähetetyistä toiveista kolme aihetta oli selvästi muita suosituimpia. Nämä aiheet olivat eläinten oikeudet ja suojeleminen (55 kpl), puhdas ja roskaton luonto (54 kpl) sekä epäselvät toiveet tai teokset, joihin ei ollut kirjoitettu toivetta (54 kpl). Kukin näistä vastaa 16 % Länsi-Suomen läänistä lähetettyjä toiveita. Samalta alueelta tulleet toiveet käsittivät kaikki aihealueet, joten yksikään aihe ei jäänyt 0 %:iin (ks. taulukko 6).

Itä-Suomen läänistä tulleista toiveista 28 % (13 kpl) koski eläinten suojelua ja oikeuksia. 19 % (9 kpl) toiveista käsitteli metsien ja muiden kasvien suojelua ja 13 (6 kpl) käsitteli maailmanrauhaa ja muita ihmisten välisiin suhteisiin liittyviä asioita. Ilman yhtäkään mainintaa jäivät kierrättämisen lisääminen, jäätiköiden sulamisen pysäyttäminen, vesistöjen suojeleminen, ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäiseminen sekä kulttuurimaisemien säilyttäminen (Taulukko 6).

Oulun läänistä tulleista toiveista 29 % (19 kpl) koski eläinten oikeuksia ja suojelua. 15 % (10 kpl) toiveista koski roskatonta ja puhdasta luontoa. Kolmanneksi eniten (12 % eli 8 kpl) toiveista luokiteltiin muut-kategoriaan. Tältä alueelta lähetetyissä toiveissa ei yhdessäkään mainittu ydinvoiman vähentämistä, kierrätyksen lisäämistä, jäätiköiden sulamisen pysäyttämistä, ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäisemistä tai kulttuurimaisemien säilyttämistä (Taulukko 6).

Lapin läänistä tulleita toiveita ei ollut paljoa, mutta niiden suosituimmat aiheet olivat eläinten oikeudet ja suojeleminen sekä metsien ja muiden kasvien suojeleminen. Kumpaakin oli toivottu 32 %:ssa (7 kpl) toiveita. 23 % toiveista (5 kpl) koski roskatonta ja puhdasta luontoa. Täysin ilman mainintaa jäivät ydinvoiman vähentäminen, maailmanrauha ja muut ihmistenvälisiin suhteisiin liittyvät asiat, autonkäytön muuttaminen, kierrätyksen lisääminen, energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet, veden ja ruoan riittävyys, jäätiköiden sulamisen pysäyttäminen, ilmastonmuutoksen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäiseminen, kulttuurimaisemien säilyttäminen sekä tehtaiden ja saasteiden vähentäminen (ks. taulukko 6).

Taulukko 6. Kilpailussa esitettyjen toiveiden määrät lääneittäin

Toive	Etelä-Suomen lääni	Länsi-Suomen lääni	Itä-Suomen lääni	Oulun lääni	Lapin lääni
A = Ei ydinvoimaa	1 %	1 %	4 %	0 %	0 %
B = Maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet	14 %	7 %	13 %	8 %	0 %
C = Eläinten oikeudet ja suojeleminen	20 %	16 %	28 %	29 %	32 %
D = Metsien ja muiden kasvien suojeleminen	12 %	9 %	19 %	8 %	32 %
E = Ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta	12 %	16 %	6 %	15 %	23 %
F = Autonkäytön muuttaminen	4 %	4 %	4 %	3 %	0 %
G = Lisää kierrättämistä	2 %	2 %	0 %	0 %	0 %
H = Energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet	2 %	3 %	4 %	3 %	0 %
I = Veden ja ruoan riittävyys	5 %	5 %	9 %	6 %	0 %
J = Jäätiköiden sulaminen pitää pysäyttää	1 %	1 %	0 %	0 %	0 %
K = Vesistöjen suojeleminen	3 %	5 %	0 %	3 %	9 %
L = Ei ilmastomuutosta ja sään ääri-ilmiöitä	2 %	2 %	0 %	0 %	0 %
M = Kulttuurimaisemien säästäminen	0,1 %	1 %	0 %	0 %	0 %
N = Ei tehtaita, ei saasteita	6 %	5 %	9 %	6 %	0 %
O = Muut	10 %	9 %	4 %	12 %	5 %
Q = Tyhjä/epäselvä	5 %	16 %	0 %	6 %	0 %

9. Piirustusten analysointi

Tässä kappaleessa on tarkemmin analysoitu voittaja- ja erityismaininnan saaneita kuvia, joita oli yhteensä 8 kappaletta. Kuva-analyysin ohjeena on käytetty Tampereen ammattiopiston mediatiedon kuva-analyysiohjeita vuodelta 2006. Nämä ohjeet on tarkoitettu valokuvien analysointiin, jonka vuoksi niistä on jätetty pois sellaisia osioita, jotka eivät sovellu piirrettyjen kuvien analysointiin. Ohjeissa on kysymyksiä, joihin vastaamalla saa kerrotuksi kuvasta perustiedot ja samalla tulee pohdituksi enemmänkin tekijän ajatuksia.

Olen vastannut kysymyksiin:

1. Kuvan sisältö: Kuka toimii kuvassa? Mitä toimijat tekevät? Mikä miljöö kuvassa on? Mitä miljöö merkitsee? Miksi kuvatut ovat tässä miljöössä?
2. Katsojan ja kuvan suhde: Miten kuvan toimijat ottavat kontaktia katsojaan? Mitä kuvakulmaa on käytetty? Onko kuvattu suoraan vai vinosti? Onko kuvattu ylhäältä, alhaalta vai silmien tasolta? Onko kuva totuudellinen ja uskottava?
3. Kuvan sommittelu ja muut keinot: Mikä on kuvan elementtien koko, etäisyys ja kontrasti? Miten elementit on sijoitettu kuvaan?

Kuvan sanomaa ei erikseen ole kuva-analyysissä pohdittu, koska kaikkiin kuviin liittyvät toiveet ovat tiedossa, minkä takia sanoman pohtiminen erikseen olisi täysin turhaa. Kuva-analyysin jälkeen toivetta on verrattu tuloksiin siitä, mitä samanikäiset ovat toivoneet. Toivetta on verrattu myös siihen, mitä muut samaa sukupuolta olevat ovat pääasiassa toivoneet, ja mitä samasta läänistä kotoisin olevat ovat toivoneet.

9.1 Voittajat ja erityismaininnan saaneet kuvat yläkoulusarjassa

Tässä kappaleessa esitetyt näkemykset ovat tämän opinnäytetyön tekijän omia. Kyseessä eivät ole WWF:n perustelut sille, miksi nämä kuvat voittivat kilpailun.

Kuva 1. (Yläkoulusarjan 1. sija) 15 v. tyttö, Helsinki. Toive: *"Toivon, että oppisimme nauttimaan elämästä vahingoittamatta luontoa."*

Kuvassa 1 on nuorehko mieshenkilö ja koira, jotka makoilevat vierekkäin metsässä. Metsäympäristö kuvastaa luontoa, jota piirtäjä ei toiveen mukaan haluaisi vahingoitettavan. Metsän siimes on rauhallinen paikka, joka sopii mainiosti lepo hetkelle, mikä tekee kuvan tunnelmasta levollisen - lähes uneliaan. Kuva ei ole yleiskuva eikä varsinainen lähikuvakaan, vaan kuvatut näkyvät kokonaisina, mutta kovin paljoo ei ympäristöstä näe. Katsojan omalle mielikuvitukselle on näin jätetty tilaa. Sekä koiralla että pojalla on silmät kiinni, joten heitä ei ole piirretty ottamaan suoraa kontaktia katsojaan. Kuva on realistinen. Se on piirretty seisovan ihmisen silmien korkeudelta eli maassa makaavat poika ja koira on kuvattu hieman yläviistosta. Kuvan päähenkilöt eli poika ja koira on aseteltu keskelle kuvaa ja melko etualalle. Taka-alalle ei ole piirretty muuta kuin yksinkertaisia puunrunkoja, mutta kuva on silti uskottava. Ympäri on pienillä asioilla, kuten kaatuneella puunrungolla, saatu syvyyttä maisemaan, joten katsojan on helppo ajatella olevansa itsekin metsässä pojan vieressä. Tässä itse kuva kertoo jo hyvin paljon toiveesta ja saa katsojassa aikaan juuri sellaisen rauhallisen mielen, jollaista toiveen esittäjä todennäköisesti hakee. Hän haluaa ihmisten ymmärtävän luonnon rauhaa ja energiaa antavan vaikutuksen.

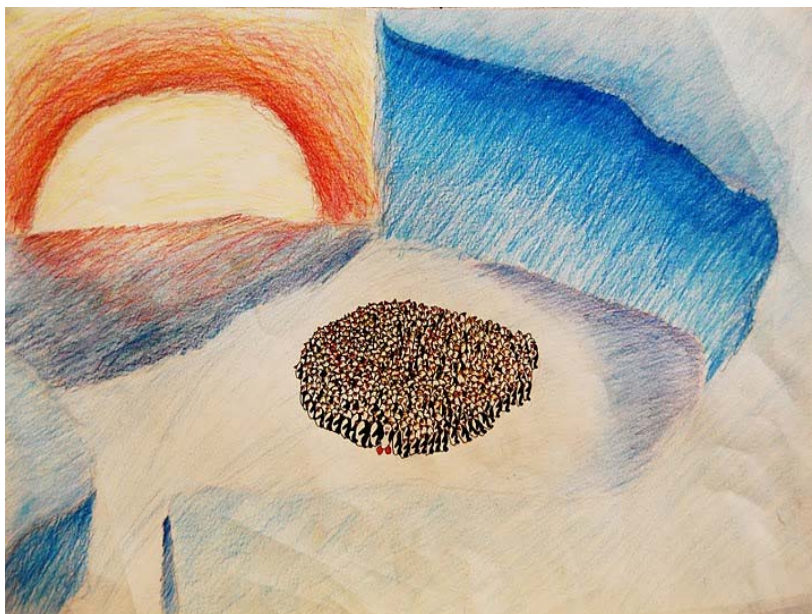
Tämän tytön toive on perustaulukossa luokiteltu kategoriaan B eli ihmistenvälisiin suhteisiin, koska onnellista ja stressitöntä elämää elävät osaavat usein suhtautua positiivisesti muihinkin. Tyttöjen toiveissa B-kategoria oli neljäntenä, kun katsotaan, kuinka moni on toivonut hyviä suhteita ihmisten välille. Näin ollen tämä toive ei kuulu suosituimpaan aihepiiriin, mutta oli yksi eniten toiveita herättäneistä. Saman ikäisten esittämissä toiveissa B-kategoria sen sijaan oli toiseksi suosituin, joten saman ikäisiin toiveen tulisi tehdä vaikutus. Myös lääneittäin katsottuna toive kuuluu nimenomaan suosittuihin aiheisiin, sillä Etelä-Suomen läänistä tulleissa toiveissa oli toiseksi eniten B-kategoriaan luokiteltuja toiveita.

Kuva 2. (Yläkoulusarjan 2. sija) 14 v. tyttöjä, Jääli. Toive: *"Kuvan tarkoituksena on herättää tunteita katsojia kohtaan. Pöllöt ovat uhanalaisia, eikä niitä saa häiritä."*

Kuvassa 2 pöllö lentää öisessä metsässä, joka on sille luonnollinen elinympäristö. Kuva on pelkistetty mutta realistinen. Pöllö lentää suoraan kohti katsojaa. Sen silmät ovat pistävät ja kiinnittävät taatusti katsojan huomion. Muutenkin vaalea pöllö tummaa taustaa vasten on huomiota herättävä. Pöllö on sijoitettu isona kuvan vasempaan alalaitaan - ei keskelle -, mikä tuo elävyyttä kuvaan. Pöllö on realistisesti piirretty, joten kuva ottaa katsojan mukaansa pimeyteen, jossa pöllön näkeminen on oikea elämys. Alkuperäinen kuva, joka on tätä kopiota reilusti suurempi, on vieläkin vaikuttavampi. Piirtäjien toive oli herättää katsojan tunteet. Siinä kuva onnistuu erittäin hyvin.

Tämän kuvan toive on perustaulukossa luokiteltu C-kategoriaan eli työllä halutaan tuoda esiin, että eläimiä tulisi suojella, ja eläinten oikeuksista tulisi pitää kiinni. Katteoria C oli selvästi suosituin tyttöjen keskuudessa, joten tämä työ edustaa hyvin tytöille mieluisinta aihetta. Saman ikäisiin verrattuna aihe kuuluu niihin kolmeen kategoriaan, jotka olivat keskenään yhtä suosittuja, ja olivat herättäneet eniten toiveita kyseisessä ikäryhmässä. Aihe oli suosituin myös katsottaessa Oulun läänistä tulleita toiveita, joten kuva puhuttelee todennäköisesti monia.

Kuva 3. (Yläkoulusarjan 3. sija) 13 v. poikia, Jääli. Toive: *"Kasvihuoneilmiö uhkaa sulattaa napajäätiköt, jolloin pingviineillä ei ole kotia. Pingviinit ovat äärimmäisen tunteita herättäviä eläimiä, jotka ansaitsevat kodin! Siispä pingviinien kodit on pelastettava keinolla millä hyvänsä."*

Kuvassa 3 on tuhansia pingviineitä pakkautuneina yhteen lämmittelemään jäätiköllä, joka on niiden luontainen elinympäristö. Kuva on melko realistinen yleiskuva, joka on piirretty niin, että katsoja katsoo ylhäältä - kuin helikopterista - pingviiniryhmää. Pingviinit näyttävät pieniltä ja haavoittuvaisilta, vaikka ovatkin isossa ryhmässä. Ne ovat kuitenkin elinympäristönsä "vankeja", kun taas katsoja eli ihminen pääsee koska vain lähtemään niiden kylmästä maailmastaan kodin lämpöön ja turvaan. Siellä on helpompi olla ajattelematta sulavia jäätiköitä ja muita ilmastomuutoksen seurauksia.

Tämäkin työ on perustaulukossa luokiteltu kategoriaan C eli eläinten suojeleminen ja niiden oikeuksien vaaliminen. Poikien toiveista eniten oli epäselviä, tai kilpailuun oli lähetetty työ, jossa ei ollut ollenkaan kirjoitettua toivetta. Tiedettyjen toiveiden suosituin aihe oli sama kuin tytöillä eli eläinten suojeleminen. Samoin kuin edellinen teos, kuuluu myös tämä työ samasta läänistä ja saman ikäisiltä tulleissa toiveissa eniten käsiteltyyn aiheeseen.

Kuva 4. (Kunniamaininta yläkoulusarjassa) 16 v. tyttö, Parikkala. Toive: *"Olkoon maailmamme millainen tahansa, haluan toivoa sille rakkautta. Tässä maailma on melko kylmän oloinen, mutta silti se ansaitsee arvostusta."*

Kuvassa 4 on poika, joka halaa maapalloa. Pojalla ei ole varsinaista taustaa. Kuva on piirretty katsojan silmien korkeudelta, mutta poika ei katso kohti. Hän pitää silmiään kiinni, eikä ota kontaktia katsojaan. Poika on kaiken lisäksi kuvassa sivuttain, eikä näin ollen ole uhkaava. Maapallo ei väreiltään vastaa perinteistä avaruudesta käsin otettua kokonaiskuvaa Maasta. Tässä piirustuksessa värejä ei ole yhtä paljon. Muutenkin kuva on varsin sarjakuvamainen. Poika ja maapallo on sijoitettu kuvan keskelle avainasemaan. Kumpikaan elementti (poika tai maapallo) ei ole korostetumpi kuin toinen. Värit ovat molemmissa melko haaleat. Maapallo on isompi, mutta ei tule enemmän esiin, koska poika käsillään ja jalallaan peittää osia maapallosta.

Tyttöjen toiveista 9 % eli viidenneksi eniten luokiteltiin O-kategoriaan, mikä tarkoittaa sellaisia aiheita, joita oli sen verran vähän, ettei niille jokaiselle tehty omaa kategoriaa. Tämän kuvan toive on yksi niistä, joten on mahdotonta tarkalleen sanoa, kuinka moni muu toivoo samaa. Varmaa on kuitenkin, että jos tämä työ ei ole ainoa, on samaa aihetta käsitteleviä hyvin vähän tähän kilpailuun

lähetettyjen teosten joukossa, riippumatta siitä, katsooko sukupuolta, ikää vai läänää.

9.2 Voittajat ja erityismaininnan saaneet kuvat alakoulusarjassa

Myöskään tässä kappaleessa esitetyt näkemykset eivät ole WWF:n perusteluita sille, miksi nämä kuvat voittivat kilpailun. Kyseessä on tämän opinnäytetyön tekijän omat ajatukset.

Kuva 5. (Alakoulusarjan 1. sija) 12 v. tyttö, Helsinki. Toive: *"Kuva esittää sitä, kun uhanalaiset eläimet seisovat puolustamassa viimeisiä sademetsiään hakkuilta ja metsien hakkaajat juoksevat pois. Jos asialle ei tee mitään, monet uhanalaiset eläimet kuolevat."*

Kuvassa 5 on useita eläimiä, kuten elefantti, gorilla, tiikeri, ym., ja metsuri kuvan alalaidassa. Eläimet seisovat metsänreunassa rivissä ja metsuri, joka ei näy kokonaan, on juoksemassa pois. Etualalla näkyy puiden kantoja ja eläinten takana rehevää sademetsää. Miljöö edustaa eläinten kotia, jonka metsuri on aikonut tuhota. Eläimet eivät kuitenkaan salli sitä, vaan ovat tulleet puolustamaan elinympäristöään. Lähes kaikki eläimet katsovat suoraan kuvan katsojaan eivätkä pois juoksevaan metsuriin. Ne tuntuvat viestittävän varoituksen katsojalle; "Näin käy, jos uskallatte tulla tänne paikkoja tuhoamaan." Eläimet on myös piirretty lähes kohtisuoraan katsojaan päin, mikä tekee niistä uhkaavampia. Eläimet vievät lähes kokonaan kuva-alan, ja metsuri tarvikkeineen on pienemmässä - mutta tärkeässä -

osassa. Pois juokseva metsuri kuvastaa tilannetta, joka olisi aivan tosi, jos eläimet ymmärtäisivät yhdistää voimansa ja ryhtyä kapinaan ihmisiä vastaan.

Tämä toive luokiteltiin perustaulukossa kategorioihin C (eläinten oikeudet ja suojeleminen) ja D (metsien ja muiden kasvien suojeleminen). Kun katsoo tyttöjen toiveita, 12-vuotiaiden toiveita ja muita Etelä-Suomen läänistä lähetettyjä toiveita, ovat kategoriat C ja D kaikissa näissä suosituin ja kolmanneksi suosituin aihe, joten kokonaisuus kuvastaa erittäin monen lapsen ja nuoren mielipidettä.

Kuva 6. (Alakoulusarjan 2. sija) 9 v. poika, Sodankylä. Toive: *"Ettei susia tapettaisi turhaan."*

Kuvassa 6 on susi, joka juoksee ilmeisesti asetta karkuun. Näyttää siltä, että kuvassa on talvi, ja susi on lumikinosten päällä. Tähän kuvaan liittyvän toiveen kannalta kuvan ympäristöllä ei välttämättä ole merkitystä. On kuitenkin epäselvää, missä tilanteessa piirtäjä ajattelee susien tappamisen olevan hyväksyttävää, kun hän kirjoittaa, ettei susia saisi tappaa turhaan. Piirtäjä on Sodankylästä kotoisin, joten petojen tuleminen ihmisasutuksen keskelle on mitä luultavimmin tullut esiin hänenkin kuultensa. Kun peto tulee liian lähelle ihmisiä, on ratkaisu yleensä ampua kyseinen eläin. Tässä mielessä selkeämpi miljöö kuvassa voisi olla merkityksellinen. Kuva on kuitenkin hyvin pelkistetty. Susi on kuvattu sivuttain, eikä se katso kohti katsojaa, joka on tässä kuvassa täysin ulkopuolinen. Susi vain

vilahdaa katsojan ohi. Susi sulautuu valkoiseen taustaansa hyvin, vaikka on isona aivan kuvan keskellä. Taaempaa ja pienempänä on ase, joka kuitenkin pistää selkeästi silmään kuvan ainoana tummana esineenä. Korostaaksensa kuvan ja toiveen sanomaa on piirtäjä vielä laittanut punaisen rastin aseeseen päälle.

Tämäkin toive on perustaulukossa luokiteltu kategoriaan C eli eläinten suojeleminen ja eläinten oikeuksista huolehtiminen. Poikien tiedettyjen toiveiden suosituin aihe oli sama kuin tyttöillä eli eläinten suojeleminen. 9-vuotiaiden joukossa eläinten suojeleminen on toiseksi suosituin aihe. Lapin läänistä tulleissa toiveissa tämä aihe oli suosituin metsien ja muiden kasvien suojelemisen ohella. Näin ollen tämäkin työ kuvastaa suosituimpia aiheita.

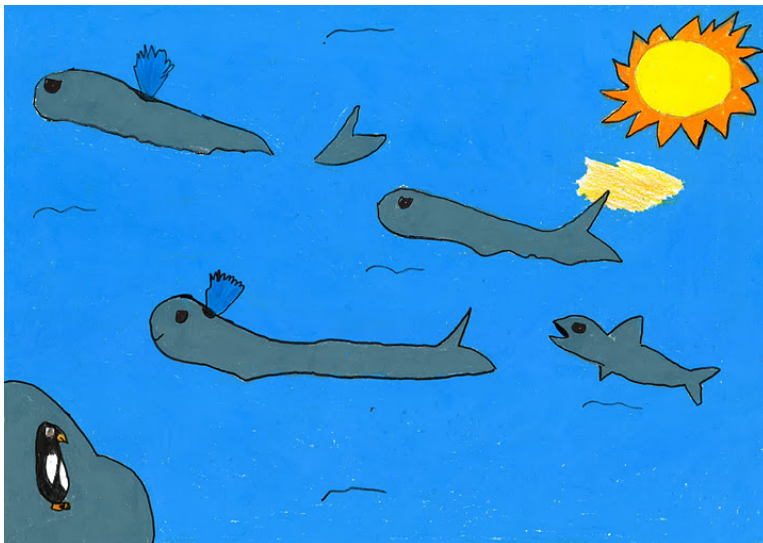

Kuva 7. (Alakoulusarjan 3. sija) 12 v. tyttöjä, Pori. Toive: *"Ihmiset voisivat parantaa maailmaa, mutta se ei tapahdu hetkessä vaan pikku hiljaa voimme tehdä maailmasta paremman paikan ja pienetkin teot ovat arvokkaita."*

Kuvassa 7 on kaksi tyttöä sateenkaaren päällä. Sateenkaaren ympärillä on paljon erilaisia esineitä ja asioita: perhosia, panda, aurinko, tuulimyllyjä, roskis, jne. Sateenkaari on reitti likaisesta ja saastuneesta maailmasta puhtaaseen ja iloiseen maailmaan. Tytöt kiipeävät tätä sateenkaarta pitkin ylös kauniimpaan ympäristöön.

Kuva on yleiskuva, eikä kumpikaan tytöistä ota kontaktia katsojaan, vaan katsoja on täysin ulkopuolinen tilanteessa. Katsoja on sijoitettu kahden maailman väliin, joten katsoja ei tunne olevansa kummassakaan maailmassa. Kuvan iloiset ja kauniit asiat on kuvattu kirkkaammilla väreillä kuin alalaidassa olevat rumemmat roskat ja tehtaät. Katsojalla jopa kestää hetki huomata alalaidan tummat ja harmaat esineet, koska katse kiinnittyy ensin kirkkaisiin ja värikkäisiin esineisiin, mikä aluksi vaikeuttaa kuvan koko sisällön ja viestin havaitsemista. Vasta keskittyttyään katsoja huomaa kalanraadot ja pommin, joiden luota toinen tytöistä on kävelemässä pois kohti iloisempaa ympäristöä.

Tämä toive on perustaulukossa luokiteltu kategoriaan O eli muut kuin listassa jo olevat toiveet. Tämän kuvan aiheen vertailu muihin tyttöjen, saman ikäisten tai samasta läänistä kotoisin olevien esittämiin toiveisiin on siis käytännössä mahdotonta.

Kuva 8. (Kunniainnointi alakoulusarjassa) 10 v. Tyttö, Haddom (Loviisa). Toive: *"Jag vill att valarna och delfinerna kan simma och leva i frid utan att ingen skjuter dem."*

Kuvassa 8 valasparvi ui aurinkoisella merellä ja pingviini katsoo niitä rannalta. Valaat näyttävät tyytyväisiltä omassa elinympäristössään. Kuva on yleiskuva, jossa eläimet eivät ota kontaktia katsojaan, vaan uivat tavallaan katsojan ohitse. Sivuttain ollessaan ne ovat haavoittuvaisemman tuntuksia, joten piirtäjän toive on ilmeisesti tässä tilanteessa jo toteutunut eli valaita ja delfiinejä ei enää ammuta. Valaat näyttävät olevan hieman katsojan alapuolella. Kuva on hyvin pelkistetty,

eikä realistinen. Valaita on sijoitettu laajalti kuva-alalle. Rannalla seisova pingviini sen sijaan on pienenä vasemmassa alalaidassa. Pienuudestaan huolimatta pingviinin huomaa lähes heti, koska se poikkeaa sen verran muusta kuvatusta. Myös kirkkaankeltainen aurinko nousee selkeästi kuvasta esiin. Aurinko ja pingviini tuovat kuvaan paitsi väriä myös muuta esteettistä mielenkiintoisuutta, koska kaikki katsottava ei ole kuvan keskellä.

Tämä toive on perustaulukossa luokiteltu kategoriaan C eli eläinten oikeudet ja suojele. Kuten jo on todettu, on kyseinen aihe tyttöjen esittämissä toiveissa suosituin. Sama aihe on ollut suosituin myös muiden 10-vuotiaiden ja Etelä-Suomen läänistä kotoisin olevien keskuudessa.

Voittaja- ja erityismaininnan saaneisiin kuviin on siis pääasiassa valikoitunut sellaisia töitä, jotka käsittelevät suosituimpia aiheita.

10. Työn onnistuminen ja tulosten luotettavuus

Tämän lopputyön onnistumiseen ovat vaikuttaneet monet asiat. Merkittävin vaikutus on ollut aineiston määrällä. Koska piirustuksia oli 859, kesti niiden huolellinen läpikäynti pitkään. Kun perustaulukko oli saatu valmiiksi, voitiin itse luokittelu ja toiveiden läpikäynti aloittaa, mikä vei myös paljon aikaa. Aikaa meni myös korjauksiin. Mitä useampi taulukko ja ryhmittely oli valmiina, sitä hankalampaa esiin tulleiden korjausten tekeminen oli, koska pienikin muutos piti kirjata kaikkiin taulukoihin, ja sen jälkeen tarkistaa, onko korjauksella vaikutusta tuloksen kannalta. Opinnäytetyötä tehtiin ensin työharjoittelun ja sittemmin koulun ohessa, mikä osaltaan hidasti prosessia, koska kaikkea energiaa ei voinut keskittää tähän työhön.

10.1 Etukäteen mietittyjen aiheiden löytyminen piirustuksista

Lapset ja nuoret olivat esittäneet toiveita erittäin monipuolisesti. Vaikka jotkin aiheet, kuten ydinvoiman vähentäminen ja jäätiköiden sulamisen pysäyttäminen eivät saaneet yhtä suurta huomiota kuin esimerkiksi eläinten oikeudet, ei yksikään etukäteen mietityistä aiheista jäänyt täysin ilman toiveita.

Aiheita, joita ei etukäteen ollut ajateltu, löytyi muutamia, kuten ihmisten väliset suhteet, joihin liittyviä toiveita oli esitetty 118 kappaletta. Tällaisia toiveita ei etukäteen ollut mietitty, koska työssä lähdettiin liikkeelle pelkästään ympäristökysymyksiin liittyvistä aiheista. On kuitenkin hyvä huomata, että lapset ovat ajatelleet asioita monipuolisemmin tässä suhteessa. Toinen aihepiiri, jota ei etukäteen ollut otettu huomioon, oli kulttuurimaisemien säilyttäminen. Perinnemaisemilla tarkoitetaan alueita, joihin ovat olleet vaikuttamassa niin ihmiset kuin luontokin. Niiden säilyttäminen on tärkeää, sillä perinnemaisemat ovat hyvä asuinympäristö lajeille, joita ei muuten suomessa enää olisi. Viimeisen sadan vuoden aikana perinnemaisemien määrä on vähentynyt reilusti, koska alueiden säilyttäminen vaatii perinteisiä hoitotoimenpiteitä, kuten laidunnusta ja niittoa. Nämä eivät kuitenkaan ole enää ensisijaisia toimia nykymaataloudessa, joten perinnemaisemien hoito täytyy toteuttaa erillään taloudellisesti kannattavasta maataloudesta. (Suomen Luonnonsuojeluliitto, n.d.)

Kategoria muut sisälsi runsaasti yksittäisten lasten toiveita sellaisista aiheista, joita ei etukäteen ollut ajateltu. Yksi aihe, joka esiintyi muutamassa muut-kategoriaan luokitellussa piirustuksessa, oli tupakoinnin lopettaminen.

10.2 Työprosessin aikana esiintyneet ongelmat

Monet toiveet oli esitetty niin, että niiden luokittelu eri aihepiirien mukaan oli hankalaa. Koska kaikkia luokitteluita ei tehty samana päivänä, ovat luokittelun perusteet saattaneet vaihdella työskentelykerrasta toiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että toive, joka jonain päivänä laitettiin B-kategoriaan, olisi seuraavana päivänä saattanut tuntua parhaalta O-kategoriassa. Asiaan on vaikuttanut myös se, onko luokittelu tehty ensituntuman perusteella, vai onko jonain päivänä luokittelun perusteita mietitty syvällisemmin. Pohdinnan jälkeen on ensituntuma saattanut vaihtua toiseen.

Työtä hidastivat myös tekniset ongelmat. Koska aineistoa oli niinkin paljon, ei Excel aina toiminut niin sujuvasti kuin olisi toivonut. Jotta yhden Excel-tiedoston välilehtien määrä saataisiin pidettyä hallittavana, jouduttiin tiedostoja luomaan useita kappaleita, minkä takia oli tärkeää olla koko ajan tietoinen, mikä on uusin versio mistäkin aiheesta. Tässä onnistuttiin kuitenkin ihmeen hyvin tarkkojen merkintöjen avulla.

Tulosten luotettavuutta vähentävät muun muassa hyvin samankaltaiset piirustukset. Tässä samankaltaisilla piirustuksilla tarkoitetaan nimenomaan sellaisia, joissa kuva tai toive tai joissain tapauksissa molemmat muistuttavat toista samasta koulusta tullutta kuvaa. Näiden piirustusten kohdalla voi hyvin olla kyseessä kaksi vierekkäin istunutta oppilasta, jotka ovat enemmän tai vähemmän kopioineet ideoita toisiltaan. Toinen vaihtoehto on, että muilla tunneilla on puhuttu kyseisestä aiheesta, ja se on siksi jäänyt lasten mieliin, ja päätynyt näin piirustuksiin. Kolmas vaihtoehto on, että opettaja on tehtävänannon yhteydessä maininnut esimerkkitoiveita, joihin lapset ovat tarranneet kiinni, ja tästä syystä esittäneet samanlaisia toiveita. Esimerkkinä tällaisista toisiaan muistuttavista kuvista ovat seuraavat kuvat ja toiveet.

Kuva 9. 7 v. tyttö, Heinola.

Toive: *"Ettei sademetsiä kaadettaisi"*

Kuva 10. 7 v. tyttö, Heinola.

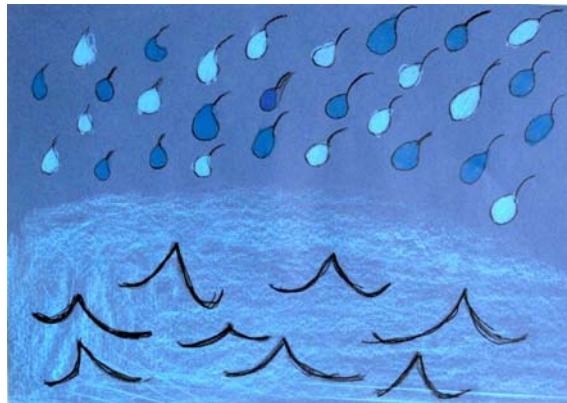
Toive: *"Ettei sademetsää kaadeta"*

Toinen esimerkki vastaavanlaisesta tilanteesta ovat seuraavat neljä kuvaa. Nämä ovat poikkeus muista toisiaan muistuttavista kuvista siinä, että ne ovat ainoat, joita oli enemmän kuin kaksi.

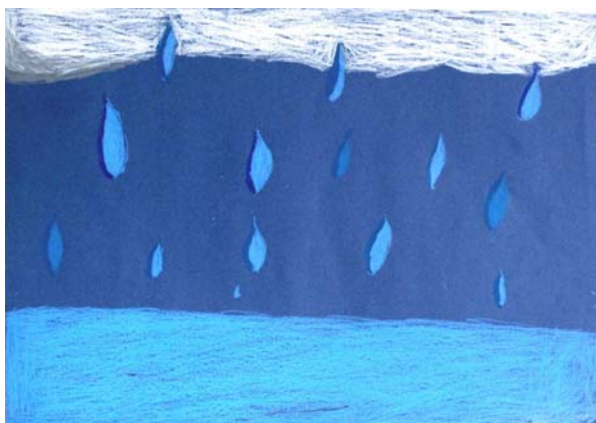
Kuva 11. 9 v. poika, Rauma.

Toive: *"Toivoisin että ihmiset ei heittäisi roskaa veteen."*

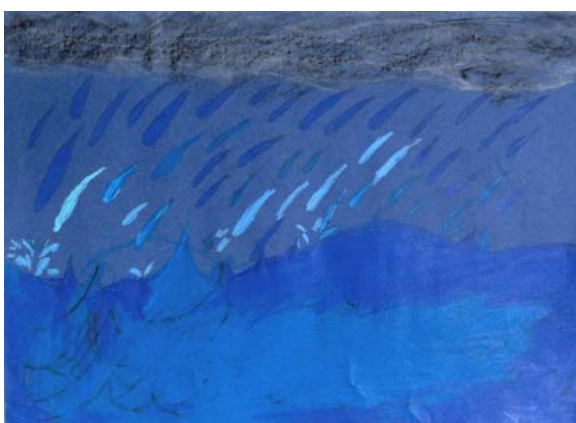
Kuva 12. 9 v. poika, Rauma.

Toive: *"Toivoisin että koko maailmassa olisi puhdas vesi."*

Kuva 13. 9 v. poika, Rauma.

Toive: *"Toivon että kaikilla olisi vettä tarpeeksi"*

Kuva 14. 9 v. poika, Rauma.

Toive: *"Ei kaadettaisi öljyä mereen"*

Kaikissa toisiaan muistuttavissa teoksissa ei sekä kuvan että tekstin sisältö ollut täysin sama. Esimerkiksi toive on kuitenkin saattanut kahdessa samasta koulusta tulleessa kuvassa olla niin samanlainen, että väistämättä herää epäily, että toinen lapsista on kopioinut toisen idean. Esimerkkinä mainittakoon toiveet "Jag önskar godis åt alla barn" ja "Jag önskar en stor godis åt alla barn", jotka ovat saman ikäisten ja samasta koulusta olevien teoksista.

Tällaisissa tilanteissa on mahdoton sanoa, onko toive oman ajattelun tulos, vai onko toinen tai molemmat kenties tehneet niin kuin muutkin. Vaikka ihan näin räikeitä esimerkkejä ei monia piirustuksista löydy, vääristävät ne kuitenkin tuloksia jonkin verran.

Jotta suuren aineiston edut olisi täysin voinut hyödyntää tässä opinnäytetyössä, olisi koko aineiston pohjatietojen täytynyt olla tarkempia. Jos jokaisessa piirustuksessa olisi ollut kaikki pyydetty tiedot, olisi tuloksista saanut enemmän irti. Nyt valitettavan suuri määrä aineistoa jouduttiin laittamaan ”ei tietoa”-kategoriaan, koska merkityt tiedot olivat vajavaisia.

10.3 Jatkotutkimus

Kiinnostavaa olisi ollut viedä tutkimus vielä pidemmälle, ja vertailla, onko esimerkiksi 9 -vuotiaiden tyttöjen toiveissa eroja verrattuna 9-vuotiaisiin poikiin, tai onko Länsi-Suomessa asuvien 14-vuotiaiden tyttöjen toiveissa eroja verrattuna Lapissa asuvien saman ikäisten tyttöjen toiveisiin. Tämän opinnäytetyön puitteissa näin tarkkaa analyysia ei kuitenkaan ollut mahdollista tehdä ajanpuutteen vuoksi. Näin tarkkaan analyysiin tarvittaisiin myös enemmän aineistoa, jotta tulokset olisivat luotettavia, sillä joistain ryhmistä oli hyvin vähän osallistuneita.

Toinen kiinnostava lisätutkimus olisi, miten lapset ajattelevat, että heidän esittämänsä toiveet voisi toteuttaa. Tässä opinnäytetyössä sitä ei ole otettu mukaan, koska läheskään kaikissa kilpailuun osallistuneissa töissä ei sellaista ollut mainittu.

11. Yhteenveto

Ensimmäinen etukäteen esitetyistä kysymyksistä oli: ”Mitä teemoja ja kuinka usein kukin teema kuvista löytyy?” Tässä opinnäytetyössä käsitellyissä 859 piirustuksessa oli yhteensä 1111 toivetta. Toiveet käsittelivät monelta kantilta maapallon ongelmia ja hyviä puolia, joita lapset ja nuoret haluaisivat säilyttää tuleville sukupolville. Pääaihekatgoriat olivat ydinvoiman käytön lopettaminen, maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet, eläinten

oikeudet ja suojeleminen, metsien ja muiden kasvien suojeleminen, roskaamisen lopettaminen ja puhtaan luonnon saavuttaminen, autonkäytön muuttaminen, kierrätyksen lisääminen, energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet, veden ja ruoan riittävyys, jäätiköiden sulamisen pysäyttäminen, vesistöjen suojeleminen, ilmastonmuutoksen pysäyttäminen ja sään ääri-ilmiöiden ehkäiseminen, kulttuurimaisemien säästäminen, tehtaiden ja saasteiden poistaminen maailmasta sekä kategoria ”muut”, joka sisälsi hyvin monenlaisia toiveita aina tupakoinnin kieltämisestä siihen, ettei syömäkelpoista ruokaa saisi haaskata.

Kaikista toiveista eniten, 19 %, haluttiin eläimille oikeuksia ja eläinten suojelua. Vähiten toivottiin kulttuurimaisemien säilyttämistä. Tämän puolesta oli esitetty vain kolme toivetta, mikä on alle 1 % kaikista toiveista. Seuraavassa taulukossa on esitetty, kuinka paljon jokaisesta aihepiireistä tuli toiveita.

Taulukko 7. Kilpailussa esitetyt toiveet aihepiireittäin

Kaikki toiveet	kpl	% esitetyistä toiveista
A = Ei ydinvoimaa	15	1 %
B = Maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet	118	11 %
C = Eläinten oikeudet ja suojeleminen	215	19 %
D = Metsien ja muiden kasvien suojeleminen	126	11 %
E = Ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta	151	14 %
F = Autonkäytön muuttaminen	46	4 %
G = Lisää kierrättämistä	19	2 %
H = Energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet	30	3 %
I = Veden ja ruoan riittävyys	53	5 %
J = Jäätiköiden sulaminen pitää pysäyttää	7	1 %
K = Vesistöjen suojeleminen	44	4 %
L = Ei ilmastonmuutosta ja sään ääri-ilmiöitä	16	1 %
M = Kulttuurimaisemien säästäminen	3	0,3 %
N = Ei tehtaita, ei saasteita	59	5 %
O = Muut	103	9 %
Q = Tyhjä/epäselvä	106	10 %
Yhteensä	1111	100 %

Seuraavaksi oli pohdittu, onko toiveissa eroja asuinpaikoittain, ikäluokittain, sukupuolten välillä tai syntyperäisten suomalaisten ja maahanmuuttajataustaisten välillä. Hyvin pian tuli kuitenkin ilmi, että syntyperäisten suomalaisten ja

maahanmuuttajataustaisten lasten toiveiden erottelu olisi täysin mahdotonta, koska yhdenkään lapsen syntyperää ei Toiveajatteluako? –kuvituskilpailussa ollut kysytty.

Sukupuolten välillä ei toiveissa ollut merkittäviä eroja. Vaikka suosituimmuusjärjestys vaihteli hieman poikien ja tyttöjen välillä, oli kummankin ryhmän neljä suosituinta aihetta (B = maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet, C = eläinten oikeudet ja suojeleminen, D = metsien ja muiden kasvien suojeleminen sekä E = ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta) kuitenkin samoja tiedettyjen toiveiden kohdalla. Poikien piirustuksista isoin osa joutui harmillisesti kategoriaan Q eli tyhjät ja epäselvät toiveet. Tytöt olivat hieman monipuolisemmin ottaneet aiheita esille kuin pojat, mutta täytyy muistaa, että tyttöjä oli osallistunut kilpailuun selvästi poikia enemmän. Toiveita läpikäydessä tuli myös hyvin esiin, ettei tyttöjen ja poikien maailmankäsityksen realistisuudessa ole eroja.

Lääneittäin vertailtuina suosituin toive oli kaikissa sama eli C eläinten oikeuden ja suojeleminen. Seuraavaksi suosituimmissa aiheissa oli hieman eroja läänien välillä, mutta pääasiassa kolme suosituinta löytyy kaikista lääneistä kategorioista B (ihmisten väliset suhteet), C (eläinten suojeleminen), D (metsien ja muiden kasvien suojeleminen) tai E (roskaton ja puhdas luonto), jotka olivat koko aineiston eniten toiveita herättäneet aihepiirit.

Ikäryhmittäin eroja löytyi jonkin verran. Kaikissa ikäryhmissä suosituimmat aihekategoriat olivat B, C, D tai E. Merkittävää on kuitenkin, että 7–12-vuotiaiden keskuudessa B ei ollut suosituin tai toiseksi suosituin. Sen sijaan 6- ja 13–16-vuotiailla ihmisten väliset suhteet olivat joko suosituin tai toiseksi suosituin aihe. Voi olla, että 6-vuotiaalle ystävät, perhe ja muut ihmissuhteet ovat vielä niin tärkeitä, että ne tulevat esiin toiveista. Ala-asteen aikana eli noin 7–12-vuotiaat puolestaan saavat ensimmäisiä opetuskokemuksiaan maailman asioista, joten voi olla, että eläinten oikeudet ja luonnosta huolehtiminen nousevat siksi enemmän esiin. Myöhemmin ihmisten väliset suhteet tulevat taas enemmän esiin, kun nuori oppii paremmin näkemään mahdollisesti omassa arjessaankin epäoikeudenmukaisuuksia, joita maailmassa edelleen on liittyen rasismiin, sotiin, ja muihin ihmisten välisiin asioihin. Kiinnostavaa on myös, että vaikka kaikissa

ikäryhmissä suosituin aihe on joko B-, C-, D- tai E-kategoriaan liittyvä, mutta toiseksi suosituimmassa aihepiirissä on huomattavasti enemmän vaihtelua. Tämän vaihtelun näkee selvästi alla olevasta taulukosta, jossa suosituin aihepiiri on merkitty numerolla 1, ja toiseksi suosituin numerolla 2. Ylhäällä ovat lasten iät.

Taulukko 8. Jokaisen ikäluokan kaksi suosituinta aihepiiriä (suosituin aihepiiri = 1, toiseksi suosituin = 2)

Toive	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
A = Ei ydinvoimaa											
B = Maailmanrauha ja muut ihmisten keskinäisiin suhteisiin liittyvät toiveet	2							2	1	2	2
C = Eläinten oikeudet ja suojeleminen		2	1	2	1		1	1	1	1	1
D = Metsien ja muiden kasvien suojeleminen	1	1	2			2			2		1
E = Ei roskaamista, puhtaan luonnon puolesta	1			1	2	1	2		2		2
F = Autonkäytön muuttaminen											
G = Lisää kierrättämistä											
H = Energiansäästö ja uusiutuvat energialähteet											
I = Veden ja ruoan riittävyys											2
J = Jäätiköiden sulaminen pitää pysäyttää											
K = Vesistöjen suojeleminen	2										
L = Ei ilmastonmuutosta ja sään ääri-ilmiöitä											2
M = Kulttuurimaisemien säästäminen	2										
N = Ei tehtaita, ei saasteita											
O = Muut	2					2			1		
Q = Tyhjä/epäselvä											

Etukäteen pohdittiin myös, löytyykö toiveista virheellisiä käsityksiä. Virheellisiä käsityksiä löytyi vain pari kappaletta, joten niillä ei kokonaisuuden kannalta ole merkitystä. Oletettavaa on, että lapset ovat tehneet teoksensa aiheista, joista ovat oikeasti kiinnostuneita, ja siksi tietävät asiaan liittyvät faktat. On myös luonnollista valita tällaisessa tilanteessa aihe, josta itse osaa varmasti sanoa jotain, joten todennäköisesti siksikin virheellisiä toiveita ei ole lähes yhtään. Kolmas syy virheellisten käsitysten puuttumiseen saattaa liittyä opettajiin. Koska suurin osa

töistä oli tehty kouluissa, ovat opettajat nähneet työt ja osanneet karsia seasta pois virheelliset käsitykset ennen töiden lähettämistä WWF:lle.

Kuten etukäteen oletettiin, on kysymys puuttuvista aiheista hankala. Mikään tässä opinnäytetyössä etukäteen esille otetuista aiheista ei jäänyt täysin huomiotta lasten ja nuorten toiveissa. Useita aiheita jäi kuitenkin hyvin vähälle huomiolle.

Etukäteen en tätä työtä tehdessä uskonut, että lapset olisivat ottaneet esille asioita, joista en itse ole aiemmin kuullut. Varsinaisesti uusia aiheita ei tullutkaan esille, mutta jotkin lasten esittämistä ratkaisuihin maailman ympäristöongelmiin olivat sen sijaan mielikuvituksellisia, innovatiivisia ja jopa hauskoja. Se, olisiko ratkaisut mahdollista toteuttaa, ei näiden ideoiden kohdalla useinkaan tuntunut todennäköiseltä, mutta tärkeintä on, että uudet sukupolvet ajattelevat asioita, ja tuovat yleiseen keskusteluun mukaan uusia ideoita. Yksi esimerkki hieman erilaisesta ratkaisuideasta on erään 12-vuotiaan pojan kirjoittama toive: "Keksittäisiin bakteerit jotka syö roskia. Olisi semmosta ainetta, jolla saisi puut kasvamaan nopeammin." Tällaiset toimintatavat kuulostavat lähinnä otteilta Pelle Pelottoman elämästä.

Etukäteen mietityistä kysymyksistä huonoiten tulevaa vastausta osattiin arvioida kysymykseen, koskevatko toiveet Suomea vai ulkomaita. Oletamus oli, että toiveet menisivät melko tasan. Lopputulos oli kuitenkin toinen. Selkeästi Suomea koskevia toiveita oli vain muutama, kun taas esimerkiksi sademetsistä puhuttiin useissa toiveissa. Useat toiveet olivat myös niin yleismaailmallisia, että niistä on mahdotonta sanoa, koskevatko ne Suomea vai ulkomaita.

Populaarikulttuurin vaikutus ei ainakaan kovin selvästi tullut esille toiveissa. Muutamassa piirustuksessa oli viitattu joko sanoin tai kuvin sarjakuviin, kuten Aku Ankkaan, mutta ei mitenkään merkittävällä tavalla. Muutama pingviineitä käsittelevä työ löytyi, mutta ei niin isoa määrää, että esimerkiksi elokuvilla Happy Feet ja Pingviinien matka olisi ollut merkittävää vaikutusta toiveisiin.

11.1 Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus

Tähän kilpailuun osallistuneet lapset tuntuvat ymmärtävän hyvinkin laajasti, mitkä kaikki osa-alueet kuuluvat kestäväan kehitykseen. Vain vähän on huomattavissa, että lapset painottaisivat pelkästään ekologista kestävyttä sosiaalisen, kulttuurisen ja taloudellisen kestävyden kustannuksella, mistä Wolff kirjoittaa Ympäristökasvatuksen käsikirjassa (2004, s. 28). Sen lisäksi he tuntuvat olevan hyvin perillä maailman ympäristöongelmista, kuten myös siitä että ihmisten välisissä suhteissa on vielä paljon parannettavaa ennen kuin kaikki ovat tasa-arvoisia. Ilahduttavan moni toive tuntui myös vilpittömältä, joten toivoa sopii, että nämä lapset yrittäisivät hieman vanhempina konkreettisesti toteuttaa toiveitaan. Toiveidensa perusteella kyseiset lapset ovat myös vastaanottavaisia ympäristökasvatuksen suhteen. YK:n julistama kestävä kehitys edistävän koulutuksen vuosikymmen (2005 - 2014) voi siis ainakin Suomessa ajoittua erittäin hyvin. Kilpailuun saapuneiden kuvien määrän perusteella voi myös olettaa, että taiteen keinojen hyödyntäminen ympäristökasvatuksessa on lapsille mieluisaa. Kuten Pohjakallio (2008, s. 160) kirjoittaa, on taidekasvatustilanteissa - kuten muissakin oppimistilanteissa - tärkeää herättää opiskelijan ja opiskeluyhteisön kiinnostus, kasvattaa motivaatiota ja lisätä aktiivisuutta prosesseilla, joissa taitoa ja tietoa käytetään asioiden ymmärtämiseen. Samalla kun lapsi tekee jotain hauskaa, voi aikuinen keskustella kuvan taustoista lapsen kanssa, ja näin ohjata lapsi ymmärtämään entistä paremmin piirtämänsä aihetta, joka ympäristökasvatuksen kohdalla tarkoittaa jotain kestäväan kehityksen osa-aluetta. Suomen kestäväan kehityksen toimikunta (2006, s. 121) huomauttaa, että ympäristökasvatuksen onnistumiseksi, tulee kestävä kehitys koskevan tiedon olla helposti saatavilla. Materiaalin tulee myös olla yksinkertaisessa ja helposti ymmärrettävässä muodossa olevaa tutkimuksiin perustuvaa tietoa. Toimikunnan määrittelemä yksinkertainen ja helposti ymmärrettävissä oleva muoto edellyttäisi, että eri-ikäisille ja eri koulutustaustan omaaville olisi erilaisia versioita materiaalista. Lukiolainen ymmärtää huomattavasti monimutkaisempia syy-seuraus-suhteita kuin juuri koulunsa aloittanut ala-astelainen.

Jonkin verran lasten toiveissa näkyy vielä naiiviutta. Useimpiin asioihin he tuntuvat suhtautuvan optimistisesti, mikä on tietysti hyvä, jotta asioihin saadaan muutos. Osa toiveista on kuitenkin sellaisia, että ne toteuttamalla ei nykyinen elämä

maapallolla olisi mahdollista. Yksi esimerkki tällaisista toiveista on halu poistaa kaikki tehtaat maapallolta. Lapsia tulisikin opastaa huomaamaan, että ympäristötekoja voi tehdä nykyisen elämän keskellä, vaikka emme voi täysin muuttaa elintapojamme tai lopettaa syömistä, rakentamista, liikkumista, yms. Näin estettäisiin se, että lapset kasvaessaan tuntevat olonsa voimattomiksi ympäristöstä huolehtimisen suhteen, eivätkä välttämättä enää aikuisina jaksa välittää asioista (Nordström. 2004, s. 142). On myös muistettava Mäkivaaran ja Sarviahon (1999, s.10) huomautus, että sekä kasvattajalle että kasvatettavalle on tärkeää muodostua omakohtainen suhde ympäristöön. Vatsa tällöin ihmisen on mahdollista havainnoida ympäristönsä ominaispiirteitä.

11.2 Ympäristökasvatuksen kehittäminen

Erilaisia ympäristökasvatuksen ohjelmia ja kampanjoita on hyvä hyödyntää, jotta asioita saadaan tulevien päättäjien tietoisuuteen. Näiden ohjelmien ja kampanjoiden suunnittelijoiden ja toteuttajien olisi kuitenkin hyvä olla tietoisia muiden vastaavien ohjelmien järjestäjien toimista, jotta ympäristökasvatus toisi varmasti esiin kaikki ongelmat ja muutokset, joita maailmassa tällä hetkellä on nähtävissä. Niin selkeästi lasten ja nuorten toiveet painottuivat tiettyihin aihepiireihin, että voisi olla hyvä harkita, miten heidät saataisiin innostumaan muista aiheista, kuten kulttuurimaisemien säilyttämisestä, uusiutuvista energialähteistä tai vesistöjen suojelemisesta. Opetettavan ryhmän luonteesta riippuen voitaisiin soveltaa ympäristökasvatuksen eri menetelmiä, kuten aistiharjoituksia, leikkejä, pelejä, jne., joista Nordström kirjoittaa Ympäristökasvatuksen käsikirjassa (2004, s. 116-142).

12. Svensk sammanfattning av examensarbetet

Inledning

Världsnaturfonden WWF hade under läsåret 2010-2011 ett temaår som hette Det globala ansvaret för miljön. Ett av temaårets evenemang var Önsketänkande? – en illustreringstävling för barn och unga i Finland och Nepal. I detta slutarbete har undersökts endast teckningar från Finland. Idén med tävlingen var att barnen skulle svara på frågan: "Om du skulle kunna önska en sak för jorden, vad skulle

den vara?". Barn fick själva välja på vilket sätt de ville illustrera sina önskningar (med att rita, måla, göra en serie, osv.). Önskan borde också ha skrivits med på bilden. I Finland fanns det skilda serier för låg- och högstadielärover. Basen för detta examensarbete var illustreringstävlingen, samt en analys av tävlingsbilderna och de önskningar som producerades i samband med den. Det är viktigt att känna till barns och ungas attityder och uppfattningar då man planerar verksamhet för dem.

Miljöfostran

Miljöfostran har utvecklats på grund av oron för den försämrade miljön. (Suomela, Tani. 2004, s. 51) I allmänhet betyder begreppet miljöfostran den livslånga läroprocessen då man blir medveten om sin egen position i miljön och sina egna möjligheter att påverka miljön på ett positivt sätt. Miljöfostran kopplas vanligtvis samman med hållbar utveckling och hållbar livsstil. (Wolff. 2004, s. 28) FN har förklarat åren 2005 - 2014 som ett decennium för utbildning inom hållbar utveckling. Målet är att få hållbar utveckling som en del av läroplanen i världens alla länder. I länder runt Östersjön godkändes år 2002 ett Baltic21E -program som syftar till att främja utbildning inom hållbar utveckling. På grund av Baltic21E -programmet har man också i Finland upprättat ett program för hållbar utveckling. (Suomen kestävä kehitys toimikunta, 2006, s. 121-122).

Miljöfostran har en betydande inverkan på barns och ungas framtid. Om miljömedvetenheten inte förbättras kan man känna sig maktlös, vilket lätt minskar viljan att agera för miljön. (Nordström. 2004, s. 142). För att miljöfostran skulle lyckas så bra som möjligt bör informationen gällande hållbar utveckling vara lätt tillgänglig. Materialet för miljöfostran borde grunda sig på forskningsresultat och vara i en form som är enkel och lätt att förstå. (Suomen kestävä kehitys toimikunta, 2006, s. 121).

I Finland är olika daghem, skolor, föreningar, forskningsinstitut, osv. verksamma med miljöfostran. Kommunerna har daghem som har specialiserat sig på naturaktiviteter men det finns också några privata dagvårdsmöjligheter som bjuder på t.ex. ekologisk mat. Natur och Miljö är den största svenska föreningen i Finland som ordnar evenemang, jippon och miljöfostran i huvudsak för barn. (NoM, u.å.).

Konstfostran

För att lyckas med konstfostran är det viktigt att väcka intresse, motivation och aktivitet genom processer där kunskap och vetande används. Konst har man traditionellt studerat genom att prova och försöka. Denna metod kan rekommenderas också för andra branscher. Konst kan utnyttjas då man vill öva sin observationsförmåga och se saker som man tidigare inte aktivt har märkt. (Pohjakallio. 2008, s. 160).

Via televisionen ser barn våldsamhet och katastrofer hemma. Alla barn kan inte förstå när och var händelserna har tagit plats. Fantasin kan även förvärra situationen eftersom händelserna kan kännas ske nära en själv. Trots detta kan fantasin utnyttjas då man vill rita, eller på ett annat sätt fundera på saker. Om barn ritar, målar eller på ett annat sätt producerar en bild om saker, som de undrar över, kan vuxna lättare ta reda på vad som ger dem ångest. Efteråt kan vuxna förklara fakta till barnen. (Palonen. 2010, s. 29-31)

Att kombinera miljö- och konstfostran

Miljöfostran som utförs genom konst skiljer sig från annan miljöfostran i det att den grundar sig på estetiska värden. (Mäkivaara, Sarviaho. 1999, s. 16). Miljö- och konstfostran har ett gemensamt drag, vilket är att saker lärs via observationer. (Tenhu. 2001 s. 45). Det är naturligt för barn att producera bilder om det som de har sett eller upplevt. De flesta barn tycker att de bättre kan uttrycka sig med hjälp av icke-språkliga metoder. Dessutom blir barn ivriga att förstå olika symboler och bilder i sin livsmiljö. Därför fungerar miljöfostran med hjälp av konst bra för barn. (Mäkivaara, Sarviaho. 1999, s. 16, 22).

Man måste ändå komma ihåg att förklara till barn den miljöinverkan som finns i deras arbete. Speciellt är det viktigt att lära barn märka den negativa inverkan ett arbete kan ha. Ett arbete kan påverka miljön negativt om det uppmuntrar människor att t.ex. överutnyttja naturresurser. (Naukkarinen. 2003, s. 134).

WWF

Internationella WWF grundades år 1961 (WWF a, u.å.) och WWF Finland började sin verksamhet år 1972. (WWF e, u.å.). WWF sysselsätter ungefär 2 500 fastanställda runt världen. En stor roll har också de 5 miljoner människor som på ett eller annat sätt stöder organisationens verksamhet. WWF:s mål är att stoppa förfallet av naturen och bygga en framtid där människor skulle leva i harmoni med naturen. För att kunna uppnå dessa mål försöker de skydda naturens biologiska mångfald, säkerställa att man använder naturresurser på ett hållbart sätt och minska föroreningar. (WWF f, u.å.). WWF är känd för sitt samarbete med olika myndigheter, tjänstemän, föreningar och forskare. Dessutom är de i kontakt med "vanliga" människor så att det inte endast är naturen som har nytta av verksamheten. (WWF e, u.å.).

Utgångspunkter för arbetet

Innan jag gick igenom tävlingsteckningarna, tänkte jag färdigt ut några frågor som man skulle kunna få svaret till av teckningarna. Dessa frågor var: Vilka teman och hur många dem finns i teckningarna? Ser man olikheter mellan människor från olika delar av Finland, mellan åldersgrupper, mellan kön eller mellan människor som har fötts i Finland och invandrare? Finns det brist på fakta gällande önsknigen? Om ja, i vilken åldersgrupp? Fattas något tema? Finns det ämnen som jag själv inte har hört om? Gäller önskningarna Finland eller utlandet? Har pojkar/flickor en mer realistisk uppfattning av världen? Ser man om populärkulturen har påverkat önskningarna?

Innan jag gick igenom teckningarna, definierades några ämnesområden som barn kan ha tagit upp i sina bilder. Dessa ämnesområden var: klimatförändring, smältning av glaciärer och havsnivåns höjning, uttunning av ozonskiktet, nedskräpande och återvinning, befolkningstillväxt, urbanisering, användning av fossila bränslen, kärnkraft, kemikalisering och miljögifter, ekologiskt byggande, tillräcklighet av vatten och mat, behandling av djur, utrotade arter, avverkning av skog, ekosystem som har försvunnit, Östersjöns situation, överfiske, erosion och hot som är oberoende av människor.

Forskningsmetoder

Arbetet påbörjades genom att tänka på frågor som skulle vara möjliga och intressanta att få svar på. Svaren på de möjliga frågorna berodde på hur bra barnet hade besvarat frågorna som WWF hade ställt. Till nästa tänkte jag på aktuella ämnesområden som barn kan ha tagit upp. Efter att jag hade motiverat varför de här ämnena kan vara med, började själva arbetet. Varje teckning analyserades och informationen ur den skrevs i en Excel -tabell. I tabellen var gruppering och annan bearbetning enkel. Teckningarna grupperades enligt kön, ålder och hemort. Sist och slutligen undersöktes vem som hade önskat vad.

Introduktion av materialet

I mitt examensarbete analyserades 859 teckningar. Teckningarna ritades både av grupper och enskilda barn. Den största delen av teckningarna, 60 %, var ritade av flickor. Pojkar hade bara ritat 33 % av teckningarna. Om man jämför skolklasser ser man att från ungefär hälften av teckningarna saknas informationen om skolklassen. Den största delen av teckningarna som innehåller skolklassinformationen, har kommit från de sista årskurserna på lågstadienivå. Nionde årskursen hade skickat in minst teckningar.

I början var det meningen att analysera både teckningar med hänsyn till ålder och skolklass, men då dessa två är så bundna till varandra, bestämdes det att analysera teckningarna endast enligt ålder. Orsaken var att det fanns teckningar där man hade informationen om båda men också ritningar där man hade bara den ena. Det fanns också många teckningar där varken åldern eller skolklassen fanns angiven. Senare märktes att om teckningar grupperas på grund av tecknarens ålder, berättar det mera än klassen. Från över hälften av teckningarna saknades information om klassen, medan åldern fattades från "bara" 30 %. Därför lämnades klassgruppen bort från analysen.

Hemorten grupperades enligt län. Största delen (37 %) av teckningarna var skickade från södra Finlands län. En stor del (32 %) hade också kommit från västra Finlands län. 4 % av teckningarna var från östra Finlands län och 6 % från Uleåborgs län. Ingen från Åland hade deltagit i tävlingen och från Lapplands län

var endast 1 % av tävlingsbidragen. På 20 % av teckningarna fattades information om varifrån den har kommit.

Då man ser på önskningarna är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid att många teckningar innehöll mera än en önskning. Därför finns det mera önskingar än teckningar. I alla 859 teckningar fanns sammanlagt 1111 önskingar. I tabellen nedan kan man se fördelningen mellan de populäraste ämnesområdena.

Tabell 9. Alla önskingar som presenterades i tävlingen

Alla önskingar	st	% av alla önskingar
A = Nej till kärnkraft	15	1 %
B = Världsfred och andra önskingar som gäller relationer mellan människor	118	11 %
C = Skydda djur	215	19 %
D = Skydda skog och växter	126	11 %
E = Ren natur, skräpa inte ner naturen	151	14 %
F = Att ändra bilanvändning	46	4 %
G = Mera återvinning	19	2 %
H = Energibesparande och förnybara energikällor	30	3 %
I = Tillräcklighet av vatten och mat	53	5 %
J = Man skall stoppa smältning av glaciärer	7	1 %
K = Skydda vattendrag	44	4 %
L = Att förhindra klimatförändring och extrema väderfenomen	16	1 %
M = Skydda kulturlandskap	3	0,3 %
N = Nej till fabriker och föroreningar	59	5 %
O = Andra	103	9 %
Q = Tom/Oklar	106	10 %
Sammanlagt	1111	100 %

Analys av önskingarna

22 % av flickorna hade önskat att djur skall skyddas. Bara två (under 1 %) av flickornas teckningar handlade om att kulturlandskap skall skyddas. Ur största delen (16 %) av pojkarnas teckningar fattades själva önskingen eller önskingen var så oklar att man var tvungen att placera den i Q – gruppen. 14 % av pojkarnas teckningar handlade om att djur skall skyddas. Teckningar som hade gjorts i samarbete mellan flickor och pojkar handlade mest om ren natur.

I den här tabellen ser man, vilka önskingar som har varit de mest populära i en åldersgrupp och vilka minst. Numret 1 betyder att temat var det mest populära i den åldersgruppen. Numret 0 betyder att ingen i åldersgruppen hade önskat det.

Tabell 10. Det mest (1) och det minst (0) populära temat i olika åldersgrupper

	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	← Åldern
Alla önskningar												
A = Nej till kärnkraft	0	0	0		0					0	0	
B = Världsfred och andra önskningar som gäller relationer mellan människor									1			
C = Skydd av djur	0		1		1		1	1	1	1	1	
D = Skydd av skog och växter	1	1									1	
E = Ren natur, skräp inte ner naturen	1			1		1						
F = Att ändra bilanvändning	0	0								0	0	
G = Mera återvinning	0	0			0					0	0	
H = Energibesparande och förnybara energikällor	0	0								0	0	
I = Tillräcklighet av vatten och mat	0											
J = Man måste stoppa smältning av glaciärer	0	0		0				0		0	0	
K = Skydd av vattendrag			0								0	
L = Att förhindra klimatförändring och extrema väderfenomen	0			0						0		
M = Skydd av kulturlandskap		0	0	0	0			0	0	0	0	
N = Nej till fabriker och föroreningar	0	0									0	
O = Andra									1		0	
Q = Tom/Oklar	0									0	0	

Största delen (20 %) av teckningarna från södra Finlands län innehöll önskningar om skydd av djur. Teckningarna från västra Finlands län innehöll två ämnen som var tydligt populärare än resten av ämnena. Dessa var att skydda djur och ren natur/skräpa inte naturen. Tyvärr finns det lika många teckningar från västra Finlands län i tom/oklar -gruppen. 28 % av teckningarna från östra Finlands län handlade om att skydda djur. Samma ämnesområde var med i 29 % av teckningarna från Uleåborgs län. Också teckningarna från Lapplands län handlade mest om skydd av djur men också om skydd av skog och växter.

Hur lyckades arbetet och är resultaten pålitliga?

Flera aspekter har påverkat hur arbetet har lyckats. Mest betydelsefull var mängden av material. Eftersom det fanns 859 teckningar tog det mycket tid att gå noggrant igenom alla. Också grupperingen av teckningar och önskningar tog mycket tid. Arbetet gjordes först vid sidan om min praktik och senare vid sidan om

skolan. Detta fördröjde processen eftersom man inte kunde fokusera bara på det här arbetet.

Barn har mångsidigt tagit upp olika ämnesområden. Fast ett par ämnesområden (kärnkraft och glaciärer) inte fick lika mycket önsknings som t.ex. skydd av djur, fanns alla ämnesområden med. Relationer mellan människor hade jag inte tänkt på förhand, så bara naturrelaterade ämnen hade beaktats. Ändå är det bra att märka att flera av barnen (118 st.) har tänkt på sådana saker. Ett annat ämne som jag inte hade tänkt på var skydd av kulturlandskap.

Flera önsknings hade formulerats så att grupperingen till olika ämnesområden var svår. Då alla grupperingar inte gjordes på en dag, är det möjligt att grunderna till grupperingen kan ha varierat lite. Detta innebär att en önskning som idag har satts i gruppen B, imorgon kan kännas höra till gruppen O.

Likadana teckningar och/eller önsknings från samma skolor påverkar också pålitligheten av resultaten. Likadana teckningar och önsknings betyder teckningar där antingen bilden eller önskningsen starkt liknar en annan teckning från samma skola. Ett exempel på sådana är följande två önsknings: "Jag önskar godis åt alla barn" och "Jag önskar en stor godis åt alla barn". Fast det inte fanns många så här tydliga exempel, påverkar de ändå resultatet.

För att bättre kunna utnyttja den stora materialmängden borde alla teckningar innehålla all information som WWF bett om. Nu var man tvungen att sätta en stor del av teckningarna och önskningsarna i "ingen information" – gruppen.

Sammanfattning

I analysen fick man svaret på frågan: "Vilka teman framkommer och hur ofta dessa kommer fram i bilderna?". Resultaten har gåtts igenom tidigare.

I ett tidigt skede märkte jag att det är omöjligt att veta om barnet är fött i Finland eller om hon/han är en invandrare. Därför har den aspekten lämnats bort. Tydliga olikheter mellan kön fanns inte. Fast flickor och pojkar hade önskat lite olika saker

var de fyra mest populära ämnena i båda grupperna de samma (B = Världsfred och andra önskningar som gäller relationer mellan människor, C = Skydd av djur, D = Skydd av skog och växter och E = Ren natur, skräpa inte ner naturen). Flickornas önskningar var lite mångsidigare än pojkarnas, men man måste komma ihåg att det också fanns mera teckningar av flickor. Man märkte också att det inte finns skillnad mellan flickornas och pojkarnas världsuppfattning.

De mest populära önskningarna i olika län fanns i grupperna B (relationer mellan människor), C (skydd av djur), D (skydd av skog och växter) eller E (ren natur).

På förhand undrades också om det finns brist på fakta. Brister fanns bara i ett par teckningar, så de spelar ingen stor roll i resultaten. Antagligen har alla barn tecknat om saker de på riktigt vet om eller är intresserade av. Då blir det färre fel. En annan möjlighet är att lärarna har tagit bort teckningar som innehåller felaktiga kommentarer.

Svårast var att få svar på frågan om önskningarna gäller Finland eller utlandet. Antagandet var att ungefär hälften skulle gälla Finland. Resultaten var ändå att bara några önskningar gällde Finland, medan regnskogar hade väckt många känslor. Flere önskningar var också så allmänna att man inte kunde bestämma om de handlar om Finland eller inte.

Någon klar påverkan från populärkulturen syntes inte i teckningarna eller önskningarna.

13. Lähdeluettelo

Allas, A. (2001) kirjassa *Ympäristötietoisuus -näkökulmia eri tieteenaloilta* (toim. Jeronen, E., Kaikkonen, M.). Oulu: Oulun yliopistopaino.

Animalia a. (n.d.) *Koe-eläimet*. <http://animalia.fi/animalia-toimii/toimintakohteet/koe-el%C3%A4imet> (haettu: 5.10.2011)

Animalia b. (n.d.) *Tuotantoeläimet ovat lukumäärältään suurin ihmisen hyödyntämä eläinryhmä*. <http://animalia.fi/animalia-toimii/toimintakohteet/tuotantoel%C3%A4imet> (haettu: 5.10.2011)

Animalia c. (n.d.) *Turkiseläimet*. <http://animalia.fi/animalia-toimii/toimintakohteet/turkisel%C3%A4imet> (haettu: 5.10.2011)

Animalia/Luonto-Liitto. (n.d.) *Ympäristönsuojelu ja eläinten oikeudet, tiivis paketti*. <http://www.elaimetjajymparisto.fi/materiaali.htm> (haettu: 26.11.2011)

FAO. (2010) *The State of World Fisheries and Aquaculture 2010*. FAO. <http://www.fao.org/docrep/013/i1820e/i1820e.pdf> (haettu: 17.9.2011)

GEO. (n.d.) *Bajau -kansa, Malesia*. <http://www.geo-lehti.fi/luonto/ilmastonmuutoksen-uhkaamat?image=2> (27.11.2011)

GEO. (n.d.) *Neljännestä nisäkäslajeista uhkaa sukupuutto*. <http://www.geo-lehti.fi/luonto/neljaennestae-nisaekaelajeista-uhkaa-sukupuutto> (haettu: 27.11.2011)

HABBO:n ja Suomen Ympäristökasvatuksen Seuran yhteistyössä tekemä julkaisematon kysely nuorille vuonna 2011.

Halkka, A. (2011) kirjassa *Ihminen ja ympäristö*. (toim. Niemelä, Furman, Halkka, ym.) Tampere: Tammerprint Oy.

Helsingin kaupungin Ympäristökeskus (2009) *Ympäristökasvatus*.

http://www.hel.fi/hki/ymk/fi/Ymp_rist_kasvatus (haettu: 14.11.2011)

Henttonen, K., Välimäki, P. (1989). *Sanoista tekoihin -arkielämän ympäristöopas*. SKSK-Kustannus Oy.

Hirschberger, P. (2008) *Illegal wood for the European market. An analysis of the EU import and export of illegal wood and related products*. WWF-Germany, Frankfurt am Main.

Idman, A. (2011) *Naturskolan Uttern, Läsåret 2011-2012*.

http://www.naturochmiljo.fi/files/Barn%20och%20unga/Utterns%20filer/marknadsforings_brev_skolor_ht_och_vt_2011_12_helsingfors.pdf Natur och Miljö (haettu: 14.11.2011)

Ilmasto.org. (n.d.) *Vaikutukset ekosysteemeihin*.

<http://www.ilmasto.org/ilmastonmuutos/seuraukset/ekosysteemit.html> (haettu 27.11.2011)

Itämeriportaali. (n.d.) *Uhat*. http://www.itameriportaali.fi/fi/tietoa/uhat/fi_FI/uhat/ (haettu: 27.11.2011)

Kakko, I., Kenno, P., Tyrväinen, H. (2003) *Koulun maantieto, ympäristö*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Keski-Suomen ELY (2011) *Ympäristökasvatus*.

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=214619> (haettu: 14.11.2011)

Koskinen, S., Cantell, H. (2004) *Ympäristökasvatuksen tavoitteita ja sisältöjä* kirjassa Ympäristökasvatuksen käsikirja. (toim. Cantell, H.) Juva: WS Bookwell Oy.

Kouki, J. (2011) kirjassa *Ihminen ja ympäristö*. (toim. Niemelä, Furman, Halkka, ym.) Tampere: Tammerprint Oy.

Kuluttajavirasto (2010) *Ekologinen rakentaminen on kestävää*.

<http://www.kuluttajavirasto.fi/fi-FI/eko-ostaja/rakentaminen/> (haettu 27.11.2011)

Myllymaa, T. (2011) kirjassa *Ihminen ja ympäristö*. (toim. Niemelä, Furman, Halkka, ym.) Tampere: Tammerprint Oy.

Mäkivaara, M., Sarviaho, M. (1999) *Kivi, paperi ja sakset, Ympäristö- ja taidekasvatusta yhteistoiminnallisilla keinoin*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Natur och Miljö. (n.d.) *Miljöfostran - verksamhet för barn och unga*.

http://www.naturochmiljo.fi/sve/barn_och_unga/ (haettu: 14.11.2011)

Naukkarinen, O. (2003) *Ympäristön taide*. Helsinki: F.G. Lönnberg.

Nordström, H. (2004) kirjassa *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. (toim. Cantell, H.) Juva: WS Bookwell Oy.

Opetushallitus. (2004) *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004*.

http://www02.oph.fi/ops/perusopetus/pops_web.pdf (haettu: 14.11.2011)

Palonen, K. (2010) *Lapset kriisien kuvissa, Media ja taidekasvatusopas*. Helsinki: Art-Print.

Peltonen, H. Kaartokallio, H. Bruun, J-E. (n.d.) *Liikakalastus*.

http://www.itameriportaali.fi/fi/tietoa/uhat/liikakalastus/fi_FI/liikakalastus/ (haettu: 27.11.2011)

Pohjakallio, P. (2008) kirjassa *Sopuointua vai ristiriitaa? Tutkimuksia ympäristötietoisuudesta koulussa ja opettajankoulutuksessa* (toim. Palmberg, I., Jeronen, E.). Vaasa: KTMP, Korsholms tryckeri.

Rauhala, H. (n.d.) *Eroosio - ihmisen kädenjälki maassa*. Turun

ammattikorkeakoulu. http://www.vihreapolku.info/yhteinen_tie/luonto/eroosio_-_ihmisen_kadenjalki_maassa (haettu: 4.10.2011)

Tampereen kaupunki/Tampereen ammattiopisto. (2006). *Kuva-analyysi*.
http://koulut.tampere.fi/materiaalit/mediatieto/kuva_analyysi.html (haettu:
 1.10.2011)

Toiviainen, P. (1998) *Ekorakentamista ei ole olemassa*. Teknillinen korkeakoulu.
<http://arkisto.vihrealanka.fi/98/32/kommentti.html> (haettu: 5.10.2011)

Salmio, K. (2008) *Miksi jää sulaa? Ympäristö- ja luonnontiedon oppimistulosten arviointi vuonna 2006*. Helsinki: Yliopistopaino.

Suomela, L., Tani, S. (2004) *Ympäristön kolme ulottuvuutta* kirjassa
Ympäristökasvatuksen käsikirja. (toim. Cantell, H.) Juva: WS Bookwell Oy.

Suomen kestävän kehityksen toimikunta (2006) *Kohti kestäviä valintoja, Kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi*. Edita.

Suomen luonnonsuojeluliitto. (n.d.) *Perinnemaisemat*.
<http://www.sll.fi/luontojaymparisto/perinnemaisemat> (haettu: 27.11.2011)

Suomen ympäristökeskus (2011) *Ympäristön kemikalisoituminen*.
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=102&lan=FI> (haettu: 26.11.2011)

SYKE (2011) *Uhanalaisten lajien kansainvälinen ja EU:n sisäinen kauppa ja sitä koskevat luvat*. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=323235&lan=fi>
 (haettu: 5.10.2011)

Sykse (n.d.) *Mikä vihreä lippu?* (Sykse a) <http://www.vihrealippu.fi/pages/282.php>
 (haettu: 14.11.2011)

Sykse. (n.d.) *Vihreä lippu –projektin vaiheet*. (Sykse b)
<http://www.vihrealippu.fi/pages/288.php> (haettu: 14.11.2011)

Telkänranta, H. (2006). *Elävä planeetta, Ratkaisuja maailman ympäristöongelmiin*.
 Helsinki: Edita Prima Oy.

Tenhu, T. (2001) kirjassa *Ympäristötietoisuus -näkökulmia eri tieteenaloilta* (toim. Jeronen, E., Kaikkonen, M.). Oulu: Oulun yliopistopaino.

The LightBulb Conspiracy (2010) <http://documentaryheaven.com/the-lightbulb-conspiracy/> (haettu: 3.12.2011)

Tweedie, N. (2011) *Carteret Islands: "The sea is killing our island paradise"*. <http://www.telegraph.co.uk/earth/carteret-islands/6771651/The-sea-is-killing-our-island-paradise.html> (haettu: 12.9.2011)

Vihreä polku. (n.d.) *Kemikalisoituminen*. http://www.vihreapolku.info/kestava_kehitys/oppimateriaalit/minun_saaristomereni/mika_siella_mattaa/kemikalisoituminen (haettu: 26.11.2011)

Wolff, L-A. (2004) *Ympäristökasvatus ja kestävä kehitys: 1960 –luvulta nykypäivään* kirjassa *Ympäristökasvatuksen käsikirja*. (toim. Cantell, H.) Juva: WS Bookwell Oy.

WWF (n.d.) *Kansainvälinen WWF*. (WWF a) <http://wwf.fi/jarjesto/tietoja/kansainvalinen/> (haettu 23.10.2011)

WWF (n.d.) *Materiaalit opetuksen tueksi*. (WWF b) <http://wwf.fi/maapallomme/vaikuta/ymparistokasvatus/materiaalit-ymparistoopetukseen/> (haettu: 23.10.2011)

WWF (n.d.) *Naturewatch –toiminta*. (WWF c) <http://wwf.fi/maapallomme/vaikuta/ymparistokasvatus/naturewatch/> (haettu: 23.10.2011)

WWF (n.d.) *Suomen luonnon uhanalaiset –teemavuosi*. (WWF d) <http://wwf.fi/maapallomme/vaikuta/ymparistokasvatus/Suomen-luonnon-uhanalaiset--teemavuosi--1182.a> (haettu: 23.10.2011)

WWF (n.d.) *Vuosikertomus 2010*. (WWF e) (toim. Jussila, A.) <http://wwf.fi/mediabank/948.pdf> (haettu: 23.10.2011)

WWF (n.d.) *WWF in Brief*. (WWF f)

http://wwf.panda.org/wwf_quick_facts.cfm#initials (haettu: 23.10.2011)

WWF (n.d.) *WWF Suomen historia*. (WWF g)

<http://wwf.fi/jarjesto/tietoja/suomi/historia/> (haettu: 23.10.2011)

WWF (n.d.) *Kestävä kalastus*. (WWF h)

<http://wwf.fi/maapallomme/itameri/kestava-kalastus/> (haettu: 15.1.2012)

14. Liitteet

LIITE 1

Kilpailuun osallistuneet piirustukset paikkakunnan mukaan

Paikkakunta:	kpl		
Helsinki	93	Piikkiö	7
Pori	70	Nakkila	7
Heinola	27	Pälkäne	6
Jyväskylä	23	Savitaipale	6
Raasepori	21	Pudasjärvi	6
Loviisa	20	Lohja	6
Vantaa	19	Tohmajärvi	5
Lappeenranta	19	Lappajärvi	5
Kiiminki	18	Salo	5
Espoo	17	Jakkula	5
Luvia	17	Kotka	5
Sipoo	15	Lahti	5
Kouvola	14	Pirkkala	5
Tuusula	14	Littoinen	5
Turku	14	Lempäälä	5
Harjavalta	14	Viekijärvi	5
Tampere	13	Ylöjärvi / Kuru	5
Rauma	13	Lavia	5
Sodankylä	13	Nurmijärvi	4
Jääli	13	Pernaja	4
Vaasa	12	li	4
Juuka	10	Imatra	4
Vesilahti	10	Valkeala	3
Valkeakoski	10	Hamina	3
Muurame	10	Ähtäri	2
Hämeenlinna	9	Honkajoki	2
Myllykoski	9	Kuusankoski	2
Kajaani	9	Järvenpää	1
Jamali	8	Kaarina	1
Siilinjärvi	8	Parikkala	1
		Saukkola	1
		Ei tietoa	167
		Yhteensä	859